

Juã Jesucristo ye quetire oja'que ni'i

A'ti pũrĩ a'tiro weero ojano'pã nise ni'i

Ã'rĩ judío masũ Zebedeo macũ, Santiago acabiji nicu niwĩ. Cũ paco Salomé wãmetico niwõ. Co Jesú paco María ma'mio nico niwõ. Tojo weegu Jesú Juã basucu nicu niwĩ. Ne waropure Juã wa'i wẽjẽrĩ masũ nicu niwĩ. Ã'rĩta Jesú besecũú'cãrã wa'terore cũ uputu ma'igũ waro nicu niwĩ. Cũ, cũ ma'mi Santiago me'rã tojo wa'abosa'a nirõ marĩrõ ĩ'oduarã niyucã, Jesú narẽ Boanerges pisucu niwĩ. Tojo nígũ, “Bũpo Põ'rã” weronojõ pũrĩrõ ucũ'u nígũ, tojo nicu niwĩ. Juã Jesú me'rã sijagu cũ bu'egu nicu niwĩ. Juãta Pedro me'rã Jesú masãca be'ro cũrẽ siosõrõcũuocapepu o'mawã'cãcaterore Pedro duporo ti pepure ejamũ'tãcu niwĩ.

A'ti pũrĩ judío masã nitirãrẽ oja'caro weronojõ ojano'caro niwũ. Tojo nicã Jesú bu'esere sirutu'cãrã cũ yere na da'ra'quere añurõ waro ojano'butiacaro niwũ. A'ti pũrĩ ãjõpeose cjasere, ma'ise cjasere ucũyu'rũnũ'cã'a. A'ti pũrĩ Jesure ãjõpeodutiro cũ weeseti'caronojõta, cũ ucũ'caronojõta ojano'o.

*Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigũ cũ
a'ti'que ni'i*

1 Ne waroputa a'ti turi weese duporo Õ'acũ macũ cũ me'rã nitojacu niwĩ. Õ'acũ nisetisere ï'oacju cũ quẽ'rã Õ'acũta nicu niwĩ. 2 Ne waropu Õ'acũ me'rã ni du'pocãtitojacu niwĩ. 3 Õ'acũ cũ macũ me'rã nipe'tisere weecu niwĩ. Nipe'tise cũ me'rã weeno'que ni'i. 4 Õ'acũ macũ catise pe'titise o'ogu nimi. Tojo nicã a'ti turicjãrãrẽ s'ïose weronojõ nimi. Cũ añusere, diacjũ cjasere ï'omi. 5 Cũ a'ti turicjãrã na'itĩ'arõpu weronojõ nirãrẽ añusere cũ pacu ye cjasere ï'ogũ a'tigu weecu niwĩ. Na'itĩ'ase s'ïosere cã'mota'amasõtisa'a. A'te weronojõ ña'ase cũrẽ põtẽoticaro niwã.

6 Õ'acũ cũ macũ a'tise duporo umu ni'cũrẽ o'õmũ'tãcu niwĩ. Cũ yu'u weronojõ Juã wãmetiwĩ. 7 Juã Õ'acũ macũ a'ti turicjãrãrẽ s'ïoweegu a'tiatjere ucũmũ'tãgũ niwĩ. Nipe'tirã Õ'acũ macũrẽ ëjõpeoato nígũ tojo weewĩ. 8 Cũ a'ti turicjãrãrẽ s'ïoweegu waro nitiwĩ. Tojo weronojõ o'ogu, s'ïoweegu a'tiacju ye cjasere weremũ'tãrĩ masũ a'ticu niwĩ. 9 Titare s'ïogũ waro Jesucristo a'ti turipure bajuatojacu niwĩ. Cũta nipe'tirãrẽ Õ'acũ ye cjasere ï'ocu niwĩ.

10 Maataputa Õ'acũ cũ me'rã a'ti di'tare weecu niwĩ. Cũ a'topu nicã, cũ wéeca di'tacjãrã nimirã, cũrẽ ï'amasõtĩcãrã niwã. 11 Cũ ya di'tapu a'ticu niwĩ. Tocjãrã cũ ya di'tacjãrã pe'e cũrẽ ñe'etiwã. 12 Ni'cãrãrã cũrẽ ñe'e ëjõpeowã. Nipe'tirã cũrẽ ëjõpeorãrẽ Õ'acũ põ'rã sãjãcã weewĩ. 13 Õ'acũ põ'rã nise pacusumua põ'rãtise weronojõ niwe'e. Cũ macũrẽ ëjõpeose me'rã

pe'e cū pō'rā nino'o.

¹⁴ Ō'acū macū Ō'acū nisetisere ī'ogū, a'ti turipare a'ticu niwī. Masū ējātjagū, ūsā me'rā niwī. Masārē ma'iyu'rūwī. Nipe'tise cū ucū'que, tojo nicā cū wee'que diacjū niwū. Cū Ō'acū weronojō tutuayū'rūgū, añuyū'rūgū niwī. Cū tojo weesetisere ī'awū. Cū Ō'acū macū ni'cūta nimi. Tojo weegū cū pacū weronojō nimi. ¹⁵ Juā Ō'acū macū ye quetire weregū, a'tiro niwī:

—Ā'rīta nimi yu'u mūsārē ucū'cu. A'tiro nimiwūba: “Be'ropū ni'cū a'tigūsamī. Cū yu'u bajuase dūporopū nitojacū niwī. Tojo weegū cū yu'u nemorō nimi”, niwī Juā.

¹⁶ Marī nipe'tirā cū añuse o'osere ñe'eticā weewe'e. Nipe'tirā ñe'enu'cūcā'a. ¹⁷ Ō'acū dutise Moisé me'rā o'ono'caro niwū. Jesucristo me'rā pe'e Ō'acū marīrē ma'isere masīno'o. Tojo nicā diacjū cjasere masīno'o. ¹⁸ Ne ni'cū Ō'acūrē ī'aticū niwī. Cū macū ni'cūta cū me'rā ninu'cūgū cū pacure marīrē masīcā weewī.

Juā masārē wāmeyeri masū Jesucristo ye cjasere were'que ni'i

(Mt 3.3,11-12; Mr 1.2-3,7-8; Lc 3.4-6,15-17)

¹⁹ Jerusalécjārā judío masā wiorā, pa'iare Juā tiropū sērītiña'dutirā o'ócārā niwā. Tojo nicā Levī ya curuacjārārē o'ócārā niwā. Na cū tiropū etarā, “¿Ñamūnojō waro nibutiamiti mū'u?” niwā cūrē.

²⁰ Cū narē diacjū yu'tiwī:

—Yu'u Ō'acū bese'cu Cristo mejēta ni'i.

²¹ Na cūrē apaturi sērītiña'wā:

—¿To pūrīcārē ñamunojō niti? ¿Mu'u toduporocjũ Õ'acũ ye queti weremu'tārī masũ Elía mejēta niti?

Juã narē yu'tiwī:

—Niwe'e.

Na cūrē apaturi sērītiña'nemowã tja:

—¿Mu'u sō'onícũ Õ'acũ yere weremu'tārī masũ, masã na “A'tiacjũ niapũ” na ní'cũ mejēta niti?

Juã narē “Niwe'e”, niwī.

²² Cã tojo nicã tu'orã, cūrē “¿To pūrīcārē ñamunojō niti mu'u? Ësã queoro mu'u yu'tisere miasī'rīsa'a ũsārē o'ó'cārã tiropũ. ¿Mu'u basu de'ro tu'oña'ti mu'u?” ni sērītiña'wã.

²³ Juã narē yu'tiwī:

—Duporocjũ Õ'acũ ye queti weremu'tārī masũ Isaía wãmetigũ ní'caronojōta “Ní'cũ yucũ marīrō, masã marīrōpũ caricũnu'cũbajaque'atigusami” nino'cũ ní'i. Isaía a'tiro nicũ niwī:

Marī wiogu a'tiatji ma'arē apoyuya.

Diacjũca ma'a, añurī ma'a quē'rārō weronojō weeyuya, ni ojacũ niwī.

Marī wiogu a'tiati duporo musã nisetisere apoyuya, musã wãcūsere ducayuya ní'gũ, tojo nicũ niwī.

²⁴⁻²⁵ Juãrē sērītiña'cārã, fariseo masã o'ó'cārã cūrē sērītiña'nemowã tja:

—To pūrīcārē mu'u Õ'acũ bese'cũ Cristo, o Elía o sō'onícũ Õ'acũ ye queti weremu'tārī masũ nitimigũ, ¿de'ro weegu wãmeyeti?

²⁶ Juã narē niwī:

—Yu'u aco me'rã wãmeye'e. Apĩ ni'cũ musã wa'teropure musã ï'amasitigu nimi. ²⁷ Cũ yu'u be'ro werenu'cãgũsami. Be'ropu werenu'cã'cu nimigũ, yu'u nemorõ niyu'rũnu'cãmi. Yu'u pe'e mejõ nigũ waro ni'i. Cũ ye sapatu tuweemasitigu weronojõ cãrẽ ne ni'cãrõwijimasitisa'a, niwĩ Juã.

²⁸ A'te Betania wãmetiro Jordã wãmetiri maa siaquijipu tojo wa'awu. Topu Juã masãrẽ wãmeyewĩ.

Õ'acũ cũ bese'cu masãrẽ yu'rũoatje ni'i

²⁹ Tojo wa'aca be'ro ape numu pe'e Juã Jesú a'ticã ï'awĩ. Cãrẽ ï'agũ, a'tiro niwĩ:

—Ï'aña, ã'rĩ nimi Õ'acũ o'õgu. Cũ oveja wĩ'magũ na wẽjẽ ãjãamorõpeogu weronojõ nimi. Cũ wẽrise me'rã a'ti turicjãrã ña'arõ wee'quere acobojogusami. ³⁰ Yu'u masãrẽ toduporopure a'tiro ucũgũ, ã'rĩrẽta ucũwũ. A'tiro niwũ:

—Be'ropu ni'cũ a'tigusami. Cũ yu'u bajuase duporopu nitojacu niwĩ. Tojo weegu cũ yu'u nemorõ nimi. ³¹ Yu'umaricã cãrẽ masiticãti. Masitimigũ, Israe curuacjãrã cãrẽ masiãto nigũ narẽ aco me'rã wãmeyegu a'tiwu, niwĩ Juã.

³² Juã ninemowĩ tja:

—Cãrũ Espiritu Santu buja weronojõ bajúgu dijati, ã'rĩ Jesú bu'ipu ejapejami. ³³ Ne waro cãrẽ ne ï'amasitiwu. Toduporopu Õ'acũ yu'ure aco me'rã wãmeyedutigu, a'tiro niwĩ: “Mu'u Espiritu Santu dijati, ni'cũpure ejapejacã ï'agũsa'a. Cũ masãrẽ Espiritu Santure o'oacju nigũsami”, niwĩ Õ'acũ. ³⁴ A'te tojo wa'acã, yu'u

cūrē ĩ'amasĩwũ. Tojo weegu musārē were'e. Cũta nimi Ő'acũ macũ, ni werewĩ Juã.

Ne waro Jesú bu'erã ninũ'cã'que ni'i

³⁵ Tojo wa'áca be'ro ape nũmu Juã cũ wãmeyewuaroputa niwĩ tja. Ősã puarã, yu'u, tojo nicã André Juã bu'erã niwũ. ³⁶ Titare Jesú ũsã pu'to yu'ruacã ĩ'agũ, Juã a'tiro niwĩ:

—Ī'aña, ã'rĩ nimi Ő'acũ o'ógũ. Oveja wĩ'magũ weronojõ nimi.

³⁷ Cũ tojo nisere tu'orã, ũsã Juãrē sirutumi'cārã Jesú pe'ere sirutunũ'cãwũ. ³⁸ Ősã tojo weecã, Jesú ũsārē majãmĩ'awĩ.

—¿Ñe'enojõrē uati? niwĩ.

Ősã cūrē yu'tiwũ:

—Rabbí ¿no'opũ niati mu'u? niwũ. Rabbí, ũsã ye me'rã nĩrõ, “Ősārē bu'egu” nisĩ'rĩrõ wee'e.

³⁹ Cũ ũsārē niwĩ:

—Te'a. Ī'arã a'tia, niwĩ.

Ősã cũ me'rã wa'awũ. Ñamica'apũ niyucã, cũ me'rã nina'ia wa'awũ.

⁴⁰ André, yu'u me'rã Jesure sirutugũ, Simó Pedro acabiji niwĩ. ⁴¹ Cũ, cũ ma'mi Simórē maata a'magũ wa'awĩ. Cūrē nicũ niwĩ:

—Mesías masārē yu'ruoacjũ, Ő'acũ o'óguti ní'cũre bocaejapũ, nicũ niwĩ. Mesías, Cristo Ő'acũ bese'cũ nisĩ'rĩrõ wee'e.

⁴² André Simórē Jesú tiropũ pijiejawĩ. Cūrē ĩ'agũ, Jesú a'tiro niwĩ:

—Mu'u Simó ni'i, Joná macũ. Be'ro mu'u Cefas wãmetigusã'a, niwĩ. Cefas, ũsã ye me'rã nĩrõ, Pedro “ũtãgã” nisĩ'rĩrõ wee'e.

Jesú Felipere, Natanaerē piji'que ni'i

⁴³ Be'ro cja numu Jesú Galileapɯ wa'asĩ'rĩwĩ. Cũ topɯ wa'ase duporo Felipe wāmetigure bo-caeja, niwĩ:

—Te'a yu'u me'rã.

⁴⁴ Felipe Betsaida wāmetiri macācjũ niwĩ. Pedro quē'rã, André cũ acabiji me'rã ti macācjārãta niwã. ⁴⁵ Felipe Jesú “Te'a” nicã tu'ogu, Natanaerē pijigu wa'awĩ. Cũ tiropɯ ejagu, cūrē nicu niwĩ:

—Ësã Õ'acũ bese'cu, Moisé cũ ya pũrĩpɯ oja'cure bocaepɯ. Õ'acũ ye queti weremu'tārĩ masã quē'rã cūrēta ojacārã niwã. Na oja'cu Jesú Nazarecjũ José macũ na nino'gũ niami.

⁴⁶ Natanae cūrē nicu niwĩ:

—¿Mu'u tu'oña'cã, Nazarepɯre añurã ni-bosari?

Felipe cūrē yu'ticu niwĩ:

—Te'a ĩ'arã marĩ.

⁴⁷ Jesú Natanae a'ticã ĩ'agũ, cūrē niwĩ:

—Ã'rĩ nimi Israe curuacjũ waro. Õ'acũ uaro queoro weegú nimi. Ne nisoose moomi.

⁴⁸ Jesú tojo nicã tu'ogu, Natanae cūrē sērĩtiña'wĩ:

—¿De'ro wee mu'u yu'ure masĩti?

Jesú Natanaerē yu'tiwĩ:

—Yu'u mu'urē Felipe pijise duporo ĩ'atojapɯ. Mu'u yucu higuera wāmeticjɯ docapɯ niapɯ.

⁴⁹ Natanae cūrē niwĩ:

—Ësãrē bu'egu, mu'u Õ'acũ macũ Israe curu-acjārã wiogu ni'i.

⁵⁰ Jesú cūrē niwĩ:

—¿Mũ'u “Higueragu docapu niapu” niseacãrẽ tu'ogu, yu'ure ãjõpeoti? Be'ropure mũ'u a'te nemorõ añuse waro ï'agũsa'a, niwĩ.

⁵¹ Jesú ninemowĩ:

—Nirõta ni'i. Be'ropu musã u'muse pãrĩcã ï'arãsa'a. Yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigu ni'i. Õ'acũrẽ wereco'terã u'musecãrã yu'u tiropu dijati, mujãamujãcã ï'arãsa'a, niwĩ Jesú.

2

Jesú cã tutuaro me'rã ï'onũ'cã'que ni'i

¹ I'tia nũmu Felipere, Natanaerẽ Jesú pijica be'ro Galileapure Caná wãmetiri macãpu ni'cũ omocã du'tewĩ. Cũrẽ bosenũmu weepeowã. Jesú paco topu nico niwõ. ² Ësã quẽ'rãrẽ Jesú me'rã pijiwã. ³ Na bosenũmu weeri cura vino na sĩ'rĩsere tojaque'a wa'awã. Tojo weego Jesú paco co macũrẽ niwõ:

—Macũ, vino pe'tia wa'apu.

⁴ Cũ core yu'tiwĩ:

—¿De'ro weeacjo yu'ure wereti? Yu'u pacu cũu'que ejawe'e yu'ure yujupu, niwĩ.

⁵ Tojo nimicã, co pe'e ti wi'i tĩaco'terãrẽ niwõ:

—Nipe'tise cã dutisenũcũ queoro weeya.

⁶ Topu seisparu ãtã me'rã wee'queparu niwũ. Judío masã ña'asere coerã aco poseyeparu niwũ. Ni'cãrũrẽ aco cincuenta o setenta litro sãjãseparu niwũ. ⁷ Jesú ti wi'i tĩaco'terãrẽ niwĩ:

—A'teparupu acore piosãaña.

Na cǔ dutironojōta weewã. Teparure añurō piosãamu'muõ'owã. ⁸ Tojo weéca be'ro Jesú narē niwī:

—Cã'rō bosenuṃu su'ori weegú tiropu waamii, miaña, niwī.

Na “Jau” ni, miawã.

⁹ Ti bosenuṃu su'ori weegú Jesú weesere masīticu niwī. Topu tīaco'terã dia'cǔ aco ní'quere cǔ vino ducayu'quere masīwã. Ti bosenuṃu su'ori weegú tere sī'rīña'gũ, omocã du'te'cure pijio, niwī:

¹⁰ —Ne waro vino tīarã, añusere tīamu'tāsama. Pajiro sī'rīca be'ropu mejō nisema tīabu'ipeosama. Mu'u añuse vino pe'ere be'ropu tīadutiapã.

¹¹ Jesú a'tere Galilea wāmetiro Caná wāmetiri macāpu weewī. A'te ne waro cǔ tutuaro me'rã weel'onu'cã'que ni'i. Tere ī'arã, ũsã cǔ bu'erã cūrē ējōpeowu.

¹² Tojo wa'áca be'ro Jesú Capernau wāmetiri macāpu wa'awī. Cǔ paco, cǔ acabijirã cǔ me'rã wa'awã. Ũsã cǔ bu'erã quē'rã wa'awu. Ti macāpore ũsã pejeti nūmuri niwũ.

*Jesú Ō'acũ wi'ipu nirãrē cō'awĩrō'que ni'i
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)*

¹³ Judío masã bosenuṃu Pascua wāmetiri bosenuṃu duporo niwũ. Ti bosenuṃu na ñecūsamua Egiptopu ní'cãrã wija'quere wãcũrī bosenuṃu niwũ. Ti bosenuṃu duporoacã Jesú Jerusalēpu wa'awī. ¹⁴ Topu etagu, Ō'acũ wi'ipu wa'awī. Ti wi'ipure wa'icurã duarãrē ī'awī. Na wecuare, ovejare, tojo nicã bujare

duawã. Na wějě, Ō'acūrě ũjũamorõpeojã niwã. Āpērã quē'rã apeye di'ta cjasere niyeru ducayuri masã topꝥ dujiwã. ¹⁵ Na tojo weecã ĩ'agũ, Jesú tãrãrĩ dare apowĩ. Ti da me'rã wa'icurã duarãrẽ, na yarã ovejare, wecuare tãrãnurũwĩrõpe'ocã'wĩ. Niyeru ducayuri masã pe'ere niyerure õrẽstedijowĩ. Na ye mesarire tuuquecũpe'ocã'wĩ. ¹⁶ Buja duarãrẽ niwĩ:

—Ā'rãrẽ miiwijaaya. Yu'u pacꝥ ya wi'ire duari wi'i weeticã'ña.

¹⁷ Cũ tojo weecã ĩ'arã, todꝥporocjũ Davi cũ oja'quere ũsã wãcũwũ. Cũ a'tiro ojacꝥ niwĩ:

Ō'acũ, mu'u ya wi'ire ma'iyu'rũmajã'a.

Na mu'u ya wi'ire ña'arõ weecã ĩ'agũ, pũrõ bujaweti'i, ni ojacꝥ niwĩ.

¹⁸ Judío masã wiorã cũ cõ'awĩrõcã ĩ'arã, Jesure sērĩtiña'wã:

—¿Noanojõ dutiro me'rã mu'u duari masãrẽ cõ'awĩrõmasĩti? Mu'u tojo weemasĩsere weeĩ'ose me'rã ĩ'oña ũsãrẽ.

¹⁹ Jesú narẽ yu'tiwĩ:

—A'ti wi'ire cõ'acã'ña. I'tia numꝥ be'ro yu'u apoguti tja.

²⁰ Wiorã cūrẽ niwã:

—Basiowe'e. A'ti wi'ire wéérã, cuarenta y seis cũ'marĩ yoogowã. ¿Mu'u pe'e i'tia numꝥ be'ro tu'ajanꝥ'cõgũsari tja? niwã.

²¹ Jesú ti wi'ire ucũgũ, cũ ya upꝥre ucũgũ weewĩ. ²² Ũsã cũ ucũ'quere cũ wẽrĩ masãca be'ropꝥ tu'omasĩwũ. Tere wãcũrã, cũ ucũ'quere “Diacjũta nipi”, ni ějõpeowũ. Tojo nicã Ō'acũ ye queti ojãca pũrĩpꝥ cūrẽ oja'que quē'rãrẽ ějõpeowũ.

Jesú masã wãcũsere ï'ape'ocã'sami nise ni'i

²³ Pãjãrã Jerusalẽpũ Pascua bosenũmũrẽ nerẽwã. Na Jesú tutuaro me'rã weeĩ'osere ï'awã. Tere ï'arã, Õ'acũ o'ó'cu nimi níã, cũrẽ ãjõpeowã. ²⁴⁻²⁵ Jesú pe'e narẽ ï'amasĩpe'ogu, ne ãpẽrã werero marĩrõ cũ basu masã na wãcũsere masĩpe'ocã'wĩ. Tojo weegu cũ “Yũ'ure ãjõpeoma”, nitiwĩ.

3

Nicodemo Jesú me'rã ucũ'que ni'i

¹ Ni'cũ fariseo masũ Nicodemo wãmetigu niwĩ. Cũ ãpẽrã judío masã wiorã me'rã niwĩ. ² Ni'cã ñami Nicodemo Jesú tiropũ ï'agũ etawĩ. Jesure ucũwĩ:

—Ësãrẽ bu'egu, Õ'acũ mũ'u me'rã nimi. Tojo weegu cũ tutuaro o'oro me'rã mũ'u weeĩ'omasĩ'i. Mũ'u weeĩ'o'quere ï'arã, ãsã a'tiro masĩ'i. Õ'acũ ãsãrẽ bu'edutigũ mũ'urẽ o'ópĩ.

³ Jesú cũrẽ niwĩ:

—Mũ'urẽ nirõta nigũti. Ne ni'cũ ne waropũ cũ bajuanũ'cã'caro weronojõ bajuaapotigu, ne Õ'acũ tiropũ wa'amasĩtisami.

⁴ Nicodemo cũrẽ sãrĩtiña'wĩ:

—¿De'ro basiobosari marĩ bucuáca be'ro apaturi majãmisãjãa, marĩ paco ya paapũ bajuacã tja? Marĩ pacopũre apaturi bajuamasĩtisã'a.

⁵ Jesú cũrẽ yu'tiwĩ:

—Mũ'urẽ diacjũta nigũti. Ne aco me'rã wãmeyeno'tigu, tojo nicã Espĩritu Santu dũcayuno'tigu, Õ'acũ tiropũ sãjãamasĩtisami.

⁶ Masã põ'rã masãta nima. Náta tja Espĩritu

Santu me'rã bajuaaporã, Õ'acũ pō'rã wa'asama. ⁷ Yũ'u "Nipe'tirã ne waropũ bajuanũ'cã'caro weronojō apaturi bajuaaporũ'a" nisere tu'ogu, tu'omarĩaticã'ña. ⁸ Espĩritu Santu me'rã dũcayusere ucũgũ wee'e. Espĩritu Santu wĩ'rō weronojō nimi. Wĩ'rō no'o uaro busũ wēetuuwã'cãsa'a. Masĩno'ña marĩ'i, ¿no'opũ cjase a'tiapari? "Topũ wa'aro wee'e", nino'ña marĩ'i. Te weronojō Espĩritu Santu masãrē apaturi bajuaapocã weese ĩ'ano'ña marĩ'i, niwĩ Jesú.

⁹ Nicodemo sērĩtiña'wĩ tja:

—¿De'ro wee Espĩritu Santu me'rã bajuata basiosari?

¹⁰ Jesú cãrē yũ'tiwĩ:

—¿Mũ'u Israe curuacjãrãrē Õ'acũ ye cjasere bu'egu nimigũ, a'tere masĩweti? ¹¹ Mũ'urē diacjũta nigũti. Ũsã masĩsere, ũsã ĩ'a'quere musãrē werewũ. Musã ĩjõpeowe'e. ¹² A'ti nucũcã cjasere yũ'u ucũcã marĩcãrē, musã ĩjõpeowe'e. Ũ'muse cjasere yũ'u werecãma, nemorõta yũ'ure ĩjõpeotibosa'a.

¹³ »Ne ni'cũ masũ u'musepũre wa'aña'dijati'cu marĩmi. Yũ'u ni'cũta u'musepũ ni'cu dijatiwũ. Yũ'u Õ'acũ macũ masũ weronojō upũtigũ u'musecjũ ni'i. Tojo weegu yũ'u u'muse cjasere masĩ'i.

¹⁴ »Dũporopũ yucũ marĩrō, masã marĩrõpũ Moisé aña queose na wee'cũre u'muarō yucũgũpũ yooocũ niwĩ. Moisé añarē wee'caronojõta masã yũ'ure u'muarõpũ yoorãsama. ¹⁵ Nipe'tirã yũ'ure ĩjõpeorã,

pecame'epu wa'asome. Õ'acũ me'rã
catinu'cũrãsama, niwĩ Jesú.

Õ'acũ cũ macũ ni'cũ nigũrẽ o'ó'que ni'i

¹⁶ Õ'acũ a'ti nucũcãcjãrãrẽ uputu ma'ígũ, cũ macũ ni'cũ nigũrẽ o'ócu niwĩ. Te me'rã nipe'tirã cũ macũrẽ êjõpeorã, pecame'epu wa'asome. Na cũ me'rã catinu'cũcã'rãsama. ¹⁷ Õ'acũ a'ti turicjãrãrẽ bu'iri da'reguti nígũ mejëta cũ macũrẽ o'ócu niwĩ. Narẽ yu'rũogu pe'e tojo weecu niwĩ.

¹⁸ Õ'acũ cũ macũrẽ êjõpeorãrẽ bu'iri da'reesome. Cũ macũ ni'cũ nigũrẽ êjõpeoticã pũrĩcãrẽ, bu'iri da'regusami. ¹⁹ A'tiro ni'i. Jesucristo s'íose weronojõ nimi. Cũ Õ'acũ yere í'ogũ a'tiwĩ. Cũ a'ticã, a'ti nucũcãcjãrã cũrẽ uaticãrã niwã. Cũrẽ uaronojõ o'orã, ña'arõ weese pe'ere uaripejayurã, na'itĩ'arõpu nirã weronojõ nicãrã niwã. ²⁰ Nipe'tirã ña'arõ weerã Õ'acũ macũrẽ uatima. Na ña'arõ weesere bajurẽcã uatirã, cũ pu'to nisĩ'rĩtima. ²¹ Añurõ weerã pe'e cũ pu'to sirutuma. Na tojo weecã, nipe'tise na weesere “Õ'acũ uaronojõ weema”, bajuyoropu ni masĩno'o.

Juã wãmeyeri masũ Jesú yere ucũ'que ni'i

²² Jesú Nicodemorẽ ucũca be'ro Judea wãmetiropu úsãrẽ cũ bu'erãrẽ su'ori wa'awĩ. Topure masãrẽ wãmeyerã, yoacurecãputa niwũ. ²³⁻²⁴ Juã wãmeyeri masũ cũrẽ bu'iri da'rieri wi'ipu sõrõatji duporo cũ quẽ'rã wãmeyegu weewĩ Enón wãmetiri macãpu. Enón Salim

wāmetiro pu'to niwũ. Topure dia pajiri maa niwũ. Masã cũ tiropu wāmeyedutirã wa'awã.

²⁵ Cũ tojo weeri cura ni'cã nãmu Juã bu'esere siruturã ni'cũ judío masũ me'rã du'sasowã'cõcãrã niwã. Judío masã coewuasenojõ me'rã du'sasocãrã niwã.

²⁶ Tojo wa'aca be'ro cũ bu'erã Juãrẽ nicãrã niwã:

—Ûsãrẽ bu'egu, sõ'onícatero Jordã siaqui-jipu mu'u me'rã ni'cu, ùsãrẽ mu'u were'cu ni'cãrõacãrẽ cũ wāmeyegu weemi. Nipe'tirã cãrẽ siruturã weema.

²⁷ Juã narẽ yu'ticu niwĩ:

—Õ'acũ dutíticã, masã cãrẽ sirututibosama.

²⁸ Mũsã yu'u were'quere tu'otojawu. Yu'u “Õ'acũ bese'cu mejeta ni'i”, niwũ. Yu'u cũ duporo o'óyumũ'tã'cu ni'i. ²⁹ A'tiro pe'e ni'i. Ni'cũ omocã du'tecã, cũ numo cũ yago se'saro nisamo. Cũ me'rãcjũ cũ du'tecã ì'agũ, e'catitamusami. Jesú ã'rĩ omocã du'te'cu weronojõ nimi. Masã cãrẽ siruturã cũ numo weronojõ nima. Tojo weegu yu'u cũ me'rãcjũ masã cãrẽ sirutucã ì'agũ, e'catitamu'u. ³⁰ Masã ì'orõpu cũ siape me'rã yu'u bu'ipu wa'agusami. Yu'u pe'e mejõ nigũ tojagũsa'a, nicu niwĩ Juã cũ bu'erãrẽ.

Õ'acũ macũ u'mũsecjũpu a'ti'que ni'i

³¹ Juã cũ bu'erãrẽ ninemocu niwĩ tja:

—Jesú u'mũsepu a'ti'cu nipe'tirã yu'rũoro nimi. A'ti di'tacjũ a'to cjasere ucũsami. Û'mũsepu a'ti'cu pe'e nipe'tirã yu'rũoro nimi.

³² Cũ u'mũsepu ì'a'quere, cũ tu'o'quere ucũsami. Ne ni'cũ cũ ucũsere ãjõpeotisami. ³³ Tojo

nimicã, no'o ni'cãrẽrã cãrẽ ãjõpeoma. Na cãrẽ ãjõpeorã, “Õ'acũ diacjũta ucũmi”, ni ĩ'oma. ³⁴ Õ'acũ Jesucristore Espĩritu Santure cõoyu'rũmajãcã weecu niwĩ. Tojo weegu cũ pacu yere ucũmi. ³⁵ Õ'acũ cũ macũrẽ ma'ĩgũ, nipe'tisere, nipe'tirãrẽ dutimasĩsere o'ocu niwĩ. ³⁶ Cũ macũrẽ ãjõpeorãnojõ catinu'cũsere cõoma. Cãrẽ ãjõpeosĩ'rĩtirã pe'e Õ'acũ tiropu wa'asome. Õ'acũrẽ uputu bu'iri da'reno'rãsama.

4

Jesú Samariacjõ me'rã ucũ'que ni'i

¹⁻³ Pãjãrã masã Jesure sirutuwã. Juã wãmeyeri masũ yu'rũoro ãsã Jesú bu'erã pe'e masãrẽ wãmeyewu. Jesú cũ basu narẽ wãmeyetiwi. A'te, pãjãrã masã sirutuse, wãmeyese quetire fariseo masã tu'ocãrã niwã. Te quetire tu'oapã nígũ, Jesú Judeapu ní'cu Galileapu wa'awĩ.

⁴ Topu wa'agu, cũ Samaria di'tapu yu'rũwã'cãwĩ. ⁵ Ti di'tapure Sicar wãmetiri macãpu etawĩ. Ti macã pu'to duporocjũ Jacob cũ macũ Joseré o'óca di'ta niwũ. ⁶ Topu aco waari pe Jacob cũ wéeca pe niwũ. Jesú to yu'rũagu, caributia wa'awĩ. Tojo weegu dajaritero nicã ti pe sumutopu soogu ejanujãwĩ.

⁷⁻⁸ Cũ topu dujiri cura ãsã ba'ase duurã wa'arã macãpu pi'awu. Ësã topu nirĩ cura ni'cõ numio Samariacjõ ti pepure aco waago etaco niwõ. Jesú core nicu niwĩ:

—Yu'ure aco tĩaña.

⁹ Co cãrẽ yu'tico niwõ:

—¿De'ro weegu mu'u judío masũ nimigũ, yu'u Samariacjõrẽ aco sãrĩti? nico niwõ. Titapũre judío masã Samaria di'tacjãrã me'rã ne a'mesũ'aticũcãrã niwã. Te ye bu'iri cãrẽ tojo nico niwõ.

¹⁰ Jesús nicu niwĩ:

—Mu'u Õ'acũ masãrẽ o'osere masĩtisa'a. Yu'u quẽ'rãrẽ masĩtisa'a. Mu'u masĩgõ pũricã, yu'ure sãrĩboapã. Mu'u sãrĩcã, yu'u pe'e aco catise o'ose warore o'oboapã.

¹¹ Co ninemoco niwõ tja:

—¿Ñe'e me'rã mu'u acore waamiibosari? A'ti pe ã'cã ni'i. ¿No'opu mu'u aco catise o'osere bocabosari? ¹² Marĩ ñecũ Jacob a'ti pe cjasere sãrĩcũ niwĩ. Cũ põ'rã, cũ yarã ecarã quẽ'rã sãrĩcãrã niwã. Cũ marĩrẽ a'ti pere cũucu niwĩ. ¿Mu'u pe'e cũ nemorõ niti?

¹³ Cũ core yu'ticu niwĩ:

—Nipe'tirã a'ti pe cjase acore sãrĩrã, apaturi acowuorãsama. ¹⁴ Yu'u o'ose pe'ere sãrĩrã, ne acowuosome. Napũre na ye ejeripõ'rãrĩpu aco o'mabũronu'cũrõ weronojõ nirõsa'a. Na catinu'cũcã'rãsama.

¹⁵ Co cãrẽ nico niwõ:

—To pũricãrẽ yu'ure te acore o'oya. Mu'u yu'ure o'ocã, yu'u acowuosome. Tojo nicã a'ti pepũre aco waasĩ'rĩgõ í'anu'cũsome, nico niwõ.

¹⁶ Jesús core nicu niwĩ:

—Mu'u marãpũre pijigo wa'aya.

¹⁷ Co cãrẽ yu'tico niwõ:

—Yu'u marãpu marĩgõ ni'i.

Jesús core nicu niwĩ:

—Mũ'u "Marãpu moo'o" nígõ, diacjũta yu'tiarũ. ¹⁸ Mũ'u ni'cãmocurã umua me'rã marãputiña'co nimiwũ. Ni'cãrõacã mũ'u cuogu mũ'u marãpu diacjũ nitimi. Mũ'u ucũse diacjũta ni'i.

¹⁹ Tojo nicã tu'ogo, Jesure nico niwõ:

—Mũ'u Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ nisa'a. ²⁰ Æsã ñecũsumua Samariacjãrã sicu ãrũgũpu Õ'acũrẽ ãjõpeocãrã niwã. Musã judío masã pe'e "Jerusalẽpu Õ'acũrẽ ãjõpeorõua'a", ni wãcũ'u, nico niwõ.

²¹ Jesú core nicu niwĩ:

—Yu'u ucũsere tu'oya. Cã'rõacã du'sa'a sicu ãrũgũpu wa'atimirã, Jerusalẽpu wa'atimirã musã Õ'acũrẽ ãjõpeoatjo. ²² Musã Samariacjãrã musã ãjõpeosere añurõ tu'omasĩtisa'a. Æsã pũrĩcã ãsã ãjõpeosere masĩ'i. A'tiro ni'i. Masãrẽ yu'rõoacju judío masũ nigũsami.

²³ ãjõpeoritero etarosa'a. A'tiro nicãrẽ ni-toja'a. Masã Õ'acũrẽ diacjũta ãjõpeorã na ye ejeripõ'rãrĩpu ãjõpeorãsama. Õ'acũ cũrẽ ãjõpeorãrẽ tojo ãjõpeocã uasami. ²⁴ Õ'acũ bajutigũ nimi. Cũrẽ ãjõpeorã ejeripõ'rãrĩpu diacjũta ãjõpeorõua'a.

²⁵ Co cũrẽ nico niwõ:

—Yu'u masĩ'i. Mesías, Õ'acũ cã bese'cu Cristo, a'tigũsami. Cã a'tigũ, marĩrẽ nipe'tisere weregũsami, nico niwõ.

²⁶ Tojo nicã tu'ogu, core nibajũrẽcu niwĩ:

—Yu'u mũ'u me'rã ucũgũ Õ'acũ bese'cuta ni'i.

²⁷ Na a'tiro nirĩ cura ãsã ba'ase duurã eja'cãrã Jesú tiropãre etawũ. Æsã Jesú numio me'rã

ucũcã ĩ'arã, ĩ'amarĩa wa'acãti. Ne ni'cũputa cũrẽ “¿Ñe'enojõrẽ uago weeati? o ¿ñe'enojõ cjasere ucũrã weeati?” ni sërĩtiña'ma'atiwũ.

²⁸ Ûsã na tiropũ etacã ĩ'agõ, co aco waatjũre topũta dupocã, macãpũ wa'a wa'awõ. Topũre etago, masãrẽ wereco niwõ:

²⁹ —Musã quẽ'rã ĩ'arã a'tia. Sõ'o, ni'cũ umũ niami. Cũ yu'u de'ro wee'quere masĩpe'ocã'mi. Cũ Õ'acũ bese'cuta niapĩba, nico niwõ.

³⁰ Be'ro co tojo werecã tũ'orã, na Jesú tiropũ ĩ'arã a'ticãrã niwã. ³¹ Na a'tiri cura ùsã Jesure ba'ase ecarã weemiwũ.

³² Cũ ùsãrẽ niwĩ:

—Yu'u ba'ase cõosere musã masĩtisa'a.

³³ Tojo nicã tũ'orã, ùsã cũ bu'erã “¿Ãpẽrã cũrẽ ba'ase ecatojapari?” ni a'merĩ sërĩtiña'wũ.

³⁴ Jesú ùsãrẽ niwĩ:

—Õ'acũ yu'ũre o'ówĩ. Yu'u cũ uaro weegu wee'e. Cũ weeduti'quere weepe'ogu, yu'u ba'agu weronojõ tũ'oña'a. ³⁵ Musã a'tiro ni wãcũ'u: “Ba'paritise mujĩpũrĩ du'sa'a otese ducatiatjo.” Yu'u pe'e ĩ'acãma, pupi ñairõpũ wee'e. Jesú a'tiro ucũgũ, masãrẽ ucũgũ weewĩ. Na cũ ucũsere ãjõpeoatjo cã'rõ du'sa'a nígu, tojo niwĩ. ³⁶ Ote'quere tã'rẽrĩ masũ cũ da'ra'que wapa wapeyeno'sami. ã'rĩ da'ragũ weronojõ masãrẽ ãjõpeocã weegũ quẽ'rãrẽ yu'u wapayegusa'a. ãjõpeorã, na catinu'cũcã'rãsama. Ne waro weremu'tã'cũ, apĩ werenemoturiawã'cãgũ na weresere ãjõpeocã ĩ'arã, na pũarãputa e'catirãsama. ³⁷ Masã ucũwũaronojõpũma a'tiro ni'i: “Ni'cũ ne waro

otesami. Be'ro te ducare miirĩ masũ apĩ nisami tja.” ³⁸ Musã yu'u bu'erã te weronjõ ni'i. Ñpẽrã Õ'acũ ye cjasere weremu'tãcãrã niwã. Ni'cãrõacãrẽ yu'u musãrẽ na weremu'tã'quere werenemodutigũ o'ó'o. Musã werese me'rã narẽ yarã wa'acã weerãsa'a, niwĩ Jesú.

³⁹ Samariacjõ co ya macãcjãrãrẽ a'tiro nico niwõ:

—Sõ'onícũ nipe'tise yu'u wee'quere masĩpe'ocã'mi. Co tojo nicã tu'orã, pãjãrã cãrẽ ãjõpeowã. ⁴⁰ Tojo weerã Jesú tiropũ a'ti, cãrẽ na tiropũ tojadutiwã. Cũ na tiropũre pũa nũmũ tojaque'awĩ. ⁴¹ Be'ro Jesú cũ weresere tu'orã, pãjãrã ãjõpeonemowã. ⁴² Be'ro numiorẽ niwã:

—Ësã mu'u were'que me'rã dia'cũ cãrẽ ãjõpeowe'e. Ësã basu cũ ucũsere tu'oapũ. Tojo weerã cãrẽ ãjõpeo'o. Ësã masĩ'i. Diacjũta niapã. Cũ Õ'acũ bese'cu a'ti turicjãrã masãrẽ yu'rũogũ nimi, niwã core.

Jesú wioğũ docacjũ macãrẽ yu'rũo'que ni'i

⁴³ Pũa nũmũ Samariacjãrã me'rã níca be'ro Jesú Galilea di'tapũ wa'awĩ. ⁴⁴ Todũporo a'tiro niwĩ Jesú:

—Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masãrẽ cũ ya di'tacjãrã ãjõpeotisama. ⁴⁵ Tojo nimicã, cũ ya di'ta Galileapũ etacã, masã tocjãrã pe'e cãrẽ añurõ ñe'ewã. Na quẽ'rã Jerusalẽpũ judío masã bosenũmũ Pascua ï'arã ejacãrã niwã. Topũ Jesú cũ wee'õ'quere ï'acãrã niwã. Tojo weerã cãrẽ ãjõpeowã.

⁴⁶ Jesú Galileapũ ejagũ, Canápũ aco ní'quere cũ vino wéeca macãpũ apaturi dajawĩ. Ti

macãpũre ni'cũ Galilea di'ta wiogu docacjũ niwĩ.
 Cũ, cũ macũ dutitigũre Capernaupũ cuocu niwĩ.
 47 Cũ, Jesú Judeapũ ní'cu Galileapũ etapũ nise
 quetire tu'ogu, Jesú tiropũ a'ticu niwĩ.

—Yu'u macãrẽ yu'ruogu a'tia. Cũ wẽrĩse
 pu'toacãpũ niami, niwĩ.

48 Jesú cãrẽ niwĩ:

—Musã yu'u weeĩ'oticãma, ãjõpeowe'e.

49 Cũ dutitigũ pacũ pe'e Jesure niwĩ:

—Wiogu, pajaña'ña. Te'a quero yu'u macũ
 wẽrĩse duporo.

50 Jesú cãrẽ niwĩ:

—Mu'u ya wi'ipũ tojaagusa'a. Mu'u macũ
 catisami, niwĩ. Cũ Jesú tojo nisere tu'ogu, cũ ya
 wi'ipũ tojaa wa'awĩ. 51 Cũ dajaguti weeri cura
 cãrẽ da'raco'terã ma'apũ põtẽrĩ, cãrẽ werecãrã
 niwã:

—Mu'u macũ catiami.

52 Na werecã, “¿De'ro nicã cũ añunũ'cãti?” ni
 sãrĩtiña'cu niwĩ. Na “Ñamica'a dajaritero be'ro
 ujaque suruno'ami”, nicãrã niwã.

53 Na werecã, cũ “Jesú yu'ũre ti horata ‘Mu'u
 macũ catisami’, niami”, nicũ niwĩ. Tojo weerã
 nipe'tirã cũ, cũ ya wi'icjãrã Jesure ãjõpeocãrã
 niwã.

54 Ti di'ta Galileapũre aco ní'quere vino cũ
 ducayúca be'ro wiogu macãrẽ yu'ruogu, Jesú
 puati cũ tutuase me'rã weeĩ'ogũ weewĩ. Judea
 di'tapũ ní'cu dajagu, tere weewĩ.

5

Jesú sijamasĩtigũre yu'ruo'que ni'i

1 Wiogu docacjũ macũrẽ yu'ruóca be'ro Jesú Jerusalẽpu judío masã bosenuṃu ï'agũ majãmitojaawĩ tja. 2 Jerusalẽrẽ sã'rĩsãaca sã'rĩrõpũre ni'cã sope Oveja wãmetiri sope niwũ. Ti sope pu'to na u'arãtirã apóca pe niwũ. Ti pe hebreo ye me'rã Betsaida wãmetiwũ. Ti pe sumutopũre ni'cãmocuse tucũrĩ ti'aya marĩse tucũrĩ niwũ. 3-4 Te tucũrĩpu pãjãrã dutitirã nucũcãpu cũñawã. Caperi bajuno'tirã, opa cõ'ñerĩ sijarã, tojo nicã sijamasĩtirã niwã. Ti ditarapũre wãcũña marĩrõ ni'cãrẽtiri Õ'acũrẽ wereco'tegu u'musecjũ dijatamujãpu. Dijata, acore a'meña'cã weemujãpu. Cũ tojo wéeca be'ro ti pepu doqueñojãmu'tãgũ yu'ruono'pu. Tojo weerã na cũ yu'ruosere co'terã, topu cũñacãrã niwã. 5 Topũre ni'cũ dutitigu niwĩ. Treinta y ocho cũ'marĩ wa'acaro niwũ cũ dutitiwã'cõca be'ro. 6 Jesú ti ditara tiropu yu'ruagu, topu cũñagũrẽ ï'awĩ. Cũ yoacã dutiticã ï'agũ, cãrẽ sãrĩtiña'wĩ:

—¿Mu'u yu'ruono'sĩ'rĩsari? niwĩ.

7 Cũ Jesure yu'tiwĩ:

—Wiogu, yu'ure ne weetamugũ marĩmi. Nipe'tisetiri aco a'meña'rĩ cura yu'u ti pepu sãjãasĩ'rĩcã, ãpẽrã yu'u duporo sãjãamu'tãmujãwã.

8 Jesú cãrẽ niwĩ:

—Wã'cãnu'cãña. Mu'u cũñarõrẽ tuutũrẽ, wa'agusa'a.

9 Cũ tojo nirĩ cura yu'ruono'cupu tojawĩ. To be'ro wã'cãnu'cã, cũ cũñarõrẽ tuutũrẽ, sijanu'cãwĩ. Cãrẽ yu'ruoca nuṃu sauru niwũ.

¹⁰ Tojo weerã yu'rũono'cu cũ cũña'carore o'macã ï'arã, judío masã wiorã cũrẽ nicãrã niwã:

—¿De'ro weeguti mu'u ni'cãcã marĩ soodutíca numu sauru nimicã, mu'u cũñarõrẽ o'masijati? Marĩrẽ tojo weedutiwe'e.

¹¹ Cũ narẽ yu'ticũ niwĩ:

—Yu'ure yu'rũo'cu “Mu'u cũñarõrẽ tuutũrẽ, o'mawã'cãgũsa'a”, niami.

¹² Na cũrẽ nicãrã niwã:

—¿Noanojõ mu'urẽ tojo weedutiati?

¹³ Cũ Jesure masíticũ niwĩ. Jesú sijamasítigure yu'rũoca be'ro pãjãrã masã wa'teropũ morẽsu'uwã'cãwĩ. Tojo weegu cũrẽ ï'amasíticũ niwĩ. ¹⁴ Be'ro Jesú Õ'acũ wi'ipũ cũrẽ bocaejagu, niwĩ:

—Añurõ weepa. Mu'u yu'rũono'cupũ ni'i. Apaturi ña'arõ weenemoacupa. Mu'u ña'arõ weenemogũ, nemorõ ña'arõ yu'rũgusa'a, niwĩ.

¹⁵ Jesú tojo nicã tu'ogũ, judío masã wiorãrẽ weregu wa'acu niwĩ:

—Yu'ure yu'rũo'cu Jesú wãmeticũ niami.

¹⁶ Cũ tojo nicã tu'orã, judío masã wiorã Jesú cũ sauru nicã masãrẽ yu'rũo'que quetire masícãrã niwã. Tojo weerã cũ me'rã a'pepũrĩnũ'cã, cũrẽ wẽjẽsĩ'rĩcãrã niwã.

¹⁷ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'u pacũ da'ranu'cũcã'mi. Yu'u quẽ'rã da'ranu'cũcã'a, niwĩ Jesú.

¹⁸ Sauru nicã da'radutitisere Jesú yu'rũnũ'cãse bu'iri wiorã cũrẽ wẽjẽsĩ'rĩwã. Be'ro cũ Õ'acũrẽ “Yu'u pacũ nimi” nisere tu'orã, nemorõ

cūrē wējēsī'rīwā. “Cū tojo nígū, Ō'acūrē ni'cārōwījigū weemi”, niwā.

Jesucristo cū ye quetire werese ni'i

¹⁹ Jesús narē niwī:

—Diacjū masārē weregūti. Yū'u Ō'acū macū yū'u se'saro apeyenojō weemasīwe'e. Yū'u pacū weesere ī'a'a. Te dia'cūrē wee'e. A'tiro ni'i. Nipe'tise yū'u pacū weesere yū'u quē'rā tere wee'e. ²⁰ Yū'ure ma'ígū, yū'u pacū nipe'tise cū weesetisere ī'omi. Ni'cārōacā sijamasītigūre yū'rūo'que nemorō be'ropūre weegūsamī. Mūsā tere ī'amarīarāsa'a. ²¹ Yū'u pacū masā wērī'cārārē masōmī. Cū weronojō yū'u quē'rā yū'u masōsī'rīrārē masōgūsa'a. ²²⁻²³ Yū'u pacū masā weesetisere besetimi. Yū'u pe'ere masārē “Añurō weema” o “Ña'arō weema” ni, bese-dutiwī. Nipe'tirā yū'u pacūre añurō ucūma. Yū'u quē'rārē añurō ucūato nígū yū'ure masārē besedutimi. Yū'ure añurō ucūtīrā, yū'ure o'ó'cū quē'rārē añurō ucūtīma.

²⁴ »Diacjūta nigūti. Yū'u nisere tū'orā, yū'ure o'ó'cūre ējōpeorā catinu'cūsere cūoma. Na bu'iri da'reno'some. Na pecame'epū wa'abo'cārā yū'rūwetitojama. ²⁵ Diacjūta nigūti tja. Cā'rōacā dū'sa'a Ō'acūrē moorā yū'ure ējōpeoatjo. Na ējōpeoritero nitoja'a. Yū'u ucūsere tū'o, tere weerā catinu'cūcā'rāsama. ²⁶ Yū'u pacūta masārē catinu'cūsere o'omasīmi. Cūta masārē catinu'cūcā weedutigū yū'ure o'ómi. ²⁷ Ō'acū yū'ure masārē besedutisere cūuwī. Yū'u cū macū masā weronojō upūtīgū nitjīagū, masārē bese'e. ²⁸ Mūsā a'tere tū'orā,

ucuatĩcã'ña. Ni'cã numu nipe'tirã wẽrĩ'cãrã yu'u ucũsere tu'orãsama. ²⁹ Tere tu'orã, masãperipu ní'cãrã masãpe'tiarãsama. Añurõ weeseti'cãrã catinu'cũajã masãrãsama. Ña'arõ wee'cãrã pe'e bu'iri da're bajuriono'ajã masãrãsama, niwĩ Jesú.

Jesucristo “A'te ye bu'iri yu'u Õ'acũ macũ ni'i” nise ni'i

³⁰ Jesú wiorãrẽ ninemowĩ tja:

—Yu'u basu, yu'u se'saro masãrẽ bese-masĩtisa'a. Yu'u pacu uaro, cũ dutironojõ yu'u bese'e. Yu'u uaro weesĩ'rĩsere weewe'e. Yu'u pacu yu'ure o'ócũ uaro wee'e. Tojo weegu yu'u besese queoro ni'i. ³¹ Yu'u basu yu'u weesere añurõ ucũcã, “Mu'u ucũse wapamarĩ'i”, nibosa'a. ³² Apĩ nimi yu'u ucũsere “Añu ni'i” nigũ. Cũ tojo nigũ yu'u pacu Õ'acũta nimi. Cũ yu'ure “Mu'u weese añu ni'i” nise pũrĩcã, wap-ati'i. ³³ Musã Juã wãmeyeri masũpure yé cjasere sãrĩtiña'dutirã o'ócãrã niwũ. Cũ queoro yu'ticu niwĩ. ³⁴ Yu'u, yé cjasere masã añurõ ucũato nisere a'magũ mejẽta wee'e. Musã yu'rucã uasã'a. Tojo weegu a'tiro ucũ'u. ³⁵ Juã sĩ'omu'tãgũ weronojõ niwĩ. Sĩ'ócjamarĩcã ñjũrõ, añurõ bo'reyusa'a. Te bo'reyuse weronojõ yé quetire añurõ ï'owĩ. Musã cũ ucũsere tu'orã, yoaticã tere e'catiwn. ³⁶ Yu'u weeĩ'o'que Juã ucũ'que nemorõ wapati'i. Yu'u pacu weeduti'que ni'i. Tojo weese me'rã yu'u pacu diacjũta yu'ure o'ówĩ nisere ï'o'o. ³⁷ Tojo nicã yé cjasere yu'u pacu, yu'ure o'ócũ añurõ ucũmi. Musã Õ'acũ ucũsere tu'owe'e. Cũ bajusere ï'awe'e. ³⁸ Tojo nicã

yu'ure cū o'ócure ějōpeowe'e. Tojo weero cū ucūse musārē sājāwe'e. ³⁹ Musā catinu'cūsere bocarāsa'a nírā, Ō'acū ye queti ojāca pūrīrē wiopesase me'rā bu'enu'cūcā'a. Musā ti pūrī cjasere bu'érā, yé quetireta bu'e'e. ⁴⁰ Musā catinu'cūsere uamirā, yu'ure ějōpeosī'rīwe'e.

⁴¹ »Masā yu'ure añurō ucūcā uawe'e. ⁴² Yu'u musārē ĩ'amasī'i. Musā Ō'acūrē ma'īwe'e. ⁴³ Yu'u, yu'u pacu uaro a'topure a'tiwu. Tojo weemicā, musā yu'ure uawe'e. Apī cū uaro a'tigu pe'ere musā uarāsa'a. ⁴⁴ Musā basuta musā weesere a'merī “Añu'u”, nicūña'a. Ō'acū ni'cū nigú “Añu'u” nise pe'ere a'mawe'e. Tojo weecūñarā, ¿de'ro wee musā yu'ure ějōpeobosau? ⁴⁵ Musā “Cū pacupure weresāgūsami”, ni wācūtīcā'ña. Musā ějōpeo'cu Moiséta musārē weresāgūsami. Musā a'tiro wācū'u: “Moisé duti'quere queoro wee'e. Tojo weerā u'musepu wa'arāsa'a”, ni wācū'u. ⁴⁶ Musā cū oja'quere ějōpeorā pūrīcā, yu'u quē'rārē ějōpeobosa'a. Moisé cū oja'que, yé quetita niwū. ⁴⁷ Cū yu'ure oja'quere ějōpeotirā, ¿de'ro wee musā yu'u ucūsere ějōpeobosau? niwī Jesú.

6

Jesú ni'cāmocusetiri mil umuarē eca'que ni'i
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Jerusalēpu sijamasīfigure yu'ruóca be'ro Jesú Galileapu dajatojaawī tja. Topu nígū, Galilea cja dītara ape pā'rēpu pē'awī. Ti dītara Tiberia wāmetiwu. ² Masā cū weeī'ose me'rā

duṭitirārē yu'rucōã ĩ'arã, pãjãrã sirutuwã. ³ Ūsã ape pã'rēpu pē'atarã, ũrũgũpu mujãa, dujiwũ. ⁴ Titare judío masã bosenuũ wa'atjo Pascua cã'rõacã du'sawũ. ⁵ Jesú pãjãrã masã cūrē sirutucã ĩ'agũ, Felipere niwĩ:

—¿No'opũ marĩ na pãjãrãrē ecatjere ba'ase duurã wa'arãsari?

⁶ Felipere ¿de'ro yu'tigusari? nígũ, tojo sērĩtiña'wĩ. Jesú pe'e cũ weeatjere masĩyutojacũ niwĩ. ⁷ Felipe cūrē yu'tiwĩ:

—Ocho mujĩpũrĩ da'rase wapa narē marĩ pã duu ecacã, ne ba'abocatisama.

⁸ Cũ tojo nicã tu'ogu, ũsã me'rãcjũ André, Simó Pedro acabiji Jesure niwĩ:

⁹ —A'tore ni'cũ wĩ'magũ nimi. Cũ ni'cãmocuse pã cebada me'rã wee'quepagare cũomi. Tojo nicã wa'i puarã cũomi. A'te ba'ase ã'rã pãjãrãrē ne se'sasome, niwĩ.

¹⁰ Cũ tojo nicã tu'ogu, Jesú niwĩ:

—Narē nipe'tirārē dujidutiya. Na dujiro añurõ tátiwũ. Tojo weerã nipe'tirã dujiwã. Ni'cãmocusetiri mil umua niwã. ¹¹ Be'ro Jesú pãrē mii, Ō'acūrē e'catise o'owĩ. Tu'ajanũ'cõ, ũsãrē o'owĩ. Be'ro ũsã masã nipe'tirārē ducawaawũ. Mejãrõta wa'i me'rã quẽ'rãrē weewĩ. Ūsã na ba'asĩ'rĩrõ ejatuaro narē etiwũ.

¹² Na ba'a yapĩca be'ro Jesú ũsãrē niwĩ:

—Na ba'adu'ase cõ'orĩ nígũ, tere seesãaña, niwĩ.

¹³ Ni'cãmocusepaga pã nimi'que ũsã ba'adu'a'quere seesãacãpuma, doce pi'seri mu'muse pi'seri wijawũ. ¹⁴ Masã Jesú tojo weecã ĩ'arã, cūrē niwã:

—“Ō'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ a'tiacju niapu” ní'cu ã'rĩta nitu'sami.

¹⁵ Na cũrẽ uputu tutuaro me'rã miaa, wioqu sōrōsĩ'rĩmiwã. Cũ pe'e na tojo weesĩ'rĩsere ĩ'agũ, cũ se'saro nisĩ'rĩgũ ũrũgũpu mujãa wa'awĩ.

Jesú acopu sijawã'cã'que ni'i

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Be'ro na'ique'awã'cãtiri cura ũsã ditarapu bu'awu. ¹⁷ Bu'ata, Capernaupu wa'arã yucusupu mujãsãjãa, ti ditarare pẽ'anu'cãwũ. Na'inucũaca be'ropu niwũ. Jesú titare bajutiwĩ yujupu. ¹⁸ Ũsã pẽ'arĩ cura wĩ'rō uputu wēetuuwã'cãtiwu. Tojo wa'acã, pã'cōrĩ pacase wã'cãwũ. ¹⁹ Ũsã yoaro ni'cãmocuse kilómetro wa'áca be'ro Jesú ũsã tiropu a'tigu, acopu sijawã'cãtiwĩ. Cũrẽ ĩ'arã, uputu ucawu. ²⁰ Cũ ũsãrẽ niwĩ:

—Yu'u ni'i. Uiticã'ña, niwĩ.

²¹ Ũsã cũrẽ mujãsãjãdutiwu. Cũ sãjãca be'ro ũsã wa'aro ape pã'rẽpu maata ejabaque'owu.

Masã ditara sumutopu cõ'o'cãrã Jesure a'mase ni'i

²² Ape numu masã ape pã'rẽpu toja'cãrã nituopju me'rã ũsã pẽ'a'quere masĩcãrã niwã. Tojo nicã “Jesú cũ bu'erã me'rã wa'atiami”, nicãrã niwã. ²³ Na tojo nicũñarĩ cura apeye yucusupawu etacaro niwũ. Tepawu Jesú cũ pacure cũ e'catise o'óca be'ro ũsã ba'a'caropu etacaro niwũ. Te Tiberia cjasepawu nicaro niwũ. ²⁴ Be'ro masã ape pã'rẽpu toja'cãrã Jesú, cũ bu'erã marĩcã ĩ'arã, a'tiro weecãrã niwã. Te yucusupawupu mujãsãjãa, Capernaupu Jesure a'marã a'ticãrã niwã.

Jesú masārē werese ni'i

²⁵ Na a'ti pā'rēpu pē'ajarā, Jesure bocaekarā, cūrē sērītiña'wā:

—¿Wiogu, de'ro nicā mu'u pē'ajati a'topure?

²⁶ Jesú narē yu'tiwī:

—Diacjūta nigūti. Mūsā pā ba'a yapi'que ye bu'iri yu'ure a'ma'a. Yu'u tutuaro me'rā wee'que pe'ere ¿de'ro nirō weeati? ni tu'omasītisa'a.

²⁷ Mūsā ba'ase dia'cūrē wapata'asī'rīrā, da'raticā'ña. Te maata pe'tise ni'i. Apeye ba'asere a'maña. Te catinu'cūse o'ose ni'i. Tereta yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigu mūsārē o'ogusa'a. Ō'acū yu'u pacu yu'ure cū o'ó'cu nisere mūsārē ī'otojawī.

²⁸ Na cūrē sērītiña'wā:

—¿De'ro weerāsari ūsā Ō'acū weeduti'quere añurō weeyapada'reosī'rīrā?

²⁹ Jesú narē yu'tiwī:

—Ō'acū mūsārē weeduti'que a'tiro ni'i. Yu'ure cū o'ó'cure ējōpeodutimi.

³⁰ Na cūrē sērītiña'wā:

—¿Ñe'enojō me'rā ī'ogūsari ūsā mu'urē ējōpeocā? ¿De'ro bajuse weegusari? ³¹ Marī ñecūsumua maná wāmetisere ba'acārā niwā. Ō'acū ye queti ojaca pūrīpu nírōnojōta te ba'ase u'muse cjasere cū o'o'que nicaro niwā, niwā Jesure.

³² Cū narē yu'tiwī:

—Diacjūta nigūti. Moisé u'muse cjase ba'asere o'oticu niwī narē. Yu'u pacu pe'e o'ocu niwī. Cūta masārē ba'ase u'muse cjase, diacjū cjasere

o'omi. ³³ Ba'ase ʉ'muse cjase ʉ'musepu di-
jati'que ni'i. Masãrẽ catinu'cũcã wee'e.

³⁴ Na cãrẽ niwã:

—Wioḡu, te ba'asere ʉsãrẽ o'onu'cũcã'ña.

³⁵ Jesú narẽ niwĩ:

—Yũ'uta ba'ase ʉ'muse cjase ni'i. Catinu'cũcã
wee'e. Yũ'ure ẽjõpeosirutuḡu ne ʉjaboasome.
Ne acowuosome. A'tiro ni'i. Ba'a yapigu
ʉjaboatimi. Sĩ'rĩ yapigu acowuotimi. A'te
weronojõ yũ'ure ẽjõpeorã yapirã weronojõ
añurõ tu'oña'nu'cũrãsama. ³⁶ Yũ'u toduporo
ní'caronojõta yũ'ure ã'amirã, musã ẽjõpeowe'e.
³⁷ Nipe'tirã yũ'u pacu o'o'cãrã yũ'ure
ẽjõpeosama. Yũ'ure na ẽjõpeocã, narẽ ñe'eticã
weesome. ³⁸ ʉ'musepu ní'cu yũ'u ʉaro weegu
a'titiwu. Yũ'ure o'ó'cu dutiro pe'ere weegu
a'tiwu. ³⁹ Cũ a'tiro ʉami. Cũ yũ'ure o'o'cãrãrẽ
bajuriocã ʉatimi. Na pecame'eru wa'acã ʉatimi.
Be'ropu a'ti ʉmũco pe'ticã, yũ'u narẽ masõcã
ʉasami. ⁴⁰ Yũ'ure o'ó'cu a'tiro weecã ʉami.
“Nipe'tirã yũ'ure ẽjõpeorã catinu'cũcã'rãsama”,
nimi. Yũ'u a'ti ʉmũco pe'ticã, narẽ masõḡusa'a,
niwĩ Jesú.

⁴¹ Jesú “Yũ'u ʉ'musepu dijati'cu ba'ase
weronojõ nigũ ni'i” nicã tu'orã, judío masã
wiorã cũ me'rã ua wa'awã. ⁴² A'tiro niwã:

—¿Ã'rĩ tojo ucũḡũ, Jesú, José macũ mejeta niti?
Cũ pacure, cũ pacore marĩ masĩ'i. ¿De'ro weegu
cũ “ʉ'musepu ní'cu dijatiwu”, niti?

⁴³ Na tojo nicã tu'ogũ, Jesú niwĩ:

—Yũ'ure ucjaticã'ña. ⁴⁴ Ne ni'cũ na ʉaro
yũ'ure sirutumasĩtisama. Yũ'ure o'ó'cu yũ'u
pacu na yũ'ure ẽjõpeocã ʉasãmi. Cũ ʉasã'cãrã

dia'cũ sirutumasīsama. Yu'ure siruturãrẽ a'ti umuco pe'ticã, masõgũsa'a. ⁴⁵ Õ'acũ ye queti weremũ'tãrĩ masã a'tiro ojacãrã niwã: “Õ'acũ nipe'tirãrẽ bu'egusami.” Tojo weerã nipe'tirã yu'u pacu weresere tu'o ëjõpeorã yu'ure siruturãsama.

⁴⁶ »Ne ni'cũ masũ Õ'acũ yu'u pacure ï'atimi. Yu'u cũ me'rã ní'cu dia'cũ ï'awũ. ⁴⁷ Diacjũta nigũti. Yu'ure ëjõpeogu catinu'cũgũsami. ⁴⁸ Yu'u u'muse cjase ba'ase ni'i. Catinu'cũsere o'o'o. ⁴⁹ Musã ñecũsumua yucu marĩrõ, masã marĩrõpu manãrẽ ba'acãrã niwã. Tere ba'a'cãrã nimirã, wẽrĩa wa'acãrã niwã. ⁵⁰ Yu'u pe'e ba'ase u'muse cjase pe'ere ucũ'u. Tere ba'arã, catinu'cũcã'rãsama. ⁵¹ Te ba'ase u'musepu dijati'cu yu'uta ni'i. Tere ba'arã, catinu'cũcã'rãsama. Yu'u ba'ase o'ose yu'u upu ni'i. Yu'u upure a'ti umucocjãrãrẽ catinu'cũdutigu o'oguti, niwĩ Jesú.

⁵² Cũ tojo nicã tu'orã, judío masã wiorã a'merĩ ucũwã:

—¿De'ro wee marĩrẽ ã'rĩ cũ upure ba'adutibosari?

⁵³ Jesú narẽ niwĩ:

—Diacjũta nigũti. Musã yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upatigu yé upure ba'atirã, yé díre sĩ'rĩtirã, catinu'cũsome. ⁵⁴ Yu'u upure ba'arã, yé díre sĩ'rĩrã pe'e catinu'cũcã'rãsama. Na wẽrĩa be'ro a'ti turi pe'ticã, narẽ masõgũsa'a. ⁵⁵ Yé upu ba'ase waro ni'i. Yé dí sĩ'rĩse waro ni'i. ⁵⁶ Yé upure ba'agu, yé díre sĩ'rĩgũ yu'u me'rã nimi. Yu'u quẽ'rã cũ me'rã ni'i. ⁵⁷ Yu'u pacu catinu'cũgũ yu'ure o'ówĩ. Yu'u

cũ me'rã cati'i. Tojo weegu yu'u upu ba'agure catinu'cũcã weeguti. ⁵⁸ Yu'u u'musepu cjase ba'ase dijati'quere ucũ'u. A'te ba'ase maná musã ñecũsumua ba'a'que weronojõ niwe'e. Na tere ba'amirã, wẽrĩa wa'acãrã niwã. Yé upure ba'arã pũrĩcã catinu'cũcã'rãsama, niwĩ Jesú.

⁵⁹ Jesú narẽ a'tere Capernaupu judío masã nerẽrĩ wi'ipu bu'ewĩ.

Masã Jesure sirutudu'u'que ni'i

⁶⁰ Jesure siruturi masã cũ bu'esere tu'orã, a'tiro niwã:

—Cũ werese diasayu'rua'a. ¿Noa tere tu'omasĩpõtẽobosau?

⁶¹ Tojo ucũsere tu'ogu, Jesú narẽ niwĩ:

—¿Musã yu'u tojo ucũsere tu'satisfari?

⁶² ¿De'ro wa'abosari yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ upatigu apaturi toduporo yu'u ní'caropu mujãacã tja? Musã tere ĩ'arã, ¿de'ro tu'oña'bosari? ⁶³ Espiritu Santu catisere o'omi. Marĩ upu marĩrẽ catise o'owe'e. Yu'u ba'ase, sĩ'rĩsere ucũgũ, po'peapu ejeripõ'rã cjasere ucũgũ wee'e. Yu'u ucũsere ãjõpeorã catinu'cũcã'rãsama. ⁶⁴ Æpẽrã musã tiropure yu'u weremicã, yu'ure ãjõpeotima yujupu, niwĩ Jesú.

Jesú cãrẽ ãjõpeotiajãrẽ ne waroputa masĩtojacu niwĩ. Tojo nicã cãrẽ ãpẽrãrẽ wẽjẽdutigu o'oacju quẽ'rãrẽ masĩtojawĩ.

⁶⁵ Jesú masãrẽ niwĩ:

—Tojo weegu yu'u musãrẽ mejẽpu ní'caronojõta ne ni'cũ cũ uaro yu'ure

sirutumasītisami. Yu'u pacu o'ono'rã dia'cũ sirutumasīsama, niwĩ Jesú.

⁶⁶ Tita pājārã cūrē sirutumi'cārã sirutudu'ucã'wã. ⁶⁷ Na tojo weecã ĩ'agũ, Jesú ũsã cũ bu'erārē sērītiña'wĩ:

—¿Musã quē'rã wa'asĩ'rīsari?

⁶⁸ Simó Pedro cūrē yu'tiwĩ:

—Wiogu, ¿noa pe'ere sirutubosari? Mu'u ucũse catinu'cũsere o'o'o. ¿Ũsã no'opu wa'abosau? ⁶⁹ Ũsã mu'urē ějõpeotoja'a. Ũsã masĩ'i, mu'u añugũ Ô'acũ bese'cuta ni'i.

⁷⁰ Jesú ũsārē niwĩ:

—Yu'u masã docere besewu. Yu'u tojo wéeca be'ro nimicã, ni'cũ masã me'rãcjũ wãtĩ yagu nimi.

⁷¹ Jesú tojo nígu, Juda Iscariotere, Simó macūrē nigũ weewĩ. Juda ũsã me'rãcjũ nimiwĩ. Tojo nimigũ, be'ropure Jesure ĩ'atu'tirãpуре o'owĩ.

7

Jesure cũ acabijirã Judea di'tapu majãmitojaduti'que ni'i

¹ Jesú masārē bu'éca be'ro Galileapu ĩ'acusiawĩ. Cũ judío masã wějērĩ nígu, Judea di'tapure wa'asĩ'rītiwĩ. ² Titare judío masã ñecũsumua wi'seriacã na wee'quere wãcũsiruturãtirã weewã. Tojo weerã ti bosenumu niatji duporoacã Jesú acabijirã cūrē niwã:

³ —A'topure tojaque'aticã'ña. Mu'u bu'esere siruturã tiro Judeapu tojaagusa'a. Topu napure weeĩ'ogũ wa'aya. ⁴ Masã mu'urē masĩcã

uagu, ya'yioropu weeĩ'oticã'rõua'a. Mu'u tere weeĩ'ogũ, nipe'tirã ĩ'orõpu weeĩ'ogũ wa'aya, niwã.

⁵ Cũ acabijirãputa cũrẽ ĩjõpeotiwã. ⁶ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'u no'o uaro wa'amasĩtisa'a. Yu'u pacu yu'ure cõu'que ejawe'e yujupu. Mũsã pũricãrẽ wiowe'e; no'o uaro wa'amasĩ'i. ⁷ A'ti umucocjãrã ña'arõ weerã musãrẽ ĩ'atu'titima. Na ña'arõ niseti'quere werecã, yu'ure ĩ'atu'tima. ⁸ Mũsã bosenumũrẽ ĩ'arã wa'aya. Yu'u pacu yu'ure cõu'caro ejawe'e. Tojo weegu ni'cãrõacãma yu'ua wa'awe'e, niwĩ Jesú. ⁹ Tojo nĩca be'ro Galileaputa tojacã'wĩ.

Jesú wi'seriacã weeri bosenumũrẽ ĩ'agũ wa'a'que ni'i

¹⁰ Cũ acabijirã Jerusalẽpu bosenumu ĩ'arã wa'awã. Be'ropu Jesú quẽ'rã cũ acabijirãrẽ sirutu'wã'cãwĩ. Topure ne etagu, masãĩ'otiwĩ. Cũrẽ masĩcã uatiwĩ. ¹¹ Ti bosenumu nicã, judío masã wiorã Jesure a'marã, “Sõ'onícũ waro ¿no'opu nisari?” nicãrã niwã.

¹² Jesure pãjãrã masã a'tiro nicãrã niwã. Æpẽrã “Añugũ nimi”, nicãrã niwã. Æpẽrã pe'e “Nitimi, masãrẽ nisoogu ña'agũ nimi”, nicãrã niwã.

¹³ Judío masã wiorãrẽ uirã, nipe'tirã tũ'oropu Jesú ye cjasere ucũtiwã.

¹⁴ Jerusalẽpu bosenumu decótiari cura Jesú Õ'acũ wi'ipu sãjãa, masãrẽ bu'ewĩ. ¹⁵ Cũ bu'esere tũ'orã, judío masã wiorã tũ'omarãwã.

—Ā'rī bu'etimigū, ¿de'ro weegu tocārō masīti? niwā.

¹⁶ Jesú narē niwī:

—Yū'u bu'ese, yé mejēta ni'i. Yū'u pacu, yū'ure o'ócū ye ni'i. ¹⁷ No'o Ō'acū ūaro weesī'rīgūnojō yū'u ucūsere “Diacjūta ni'i”, ni masīgūsami. “Ō'acū dutiro bu'emi. Cū ūaro bu'etimi”, nigūsami. ¹⁸ Ni'cū cū ūaro ucūma'agū “Cū añurō ucūme'rīmi” nicā tū'osī'rīsami. Apī Ō'acū ūaro weregu pe'e masā “Ō'acūrē añuyū'rūami” nicā ūasami. Cū pūrīcā nisooti, diacjū ucūsami.

¹⁹ »Mūsārē Ō'acū duti'quere Moisé o'ocu niwī. Tojo weemicā, mūsā ne ni'cū te dutisere weewe'e. ¿De'ro weerā mūsā yū'ure wējēsī'rīti? ni sērītiñā'wī.

²⁰ Masā cūrē niwā:

—¿Noa mū'urē wējēsī'rīti? Mū'u wātī sājāno'cu nisa'a.

²¹ Jesú narē niwī:

—Sijamasītigure sauru nicā yū'rūocā ī'aucuatiārā, yū'ure wējēsī'rī'i. ²² ¿De'ro weerā mūsā ūcuati? Moisé mūsārē a'tiro duticu niwī: “Mūsā pō'rā ūmūarē ni'cā semana bajuāca be'ro na ō'rēcju yapa caserore yejecō'aña”, nicu niwī. Cū tojo dutise duporo mūsā ñecūsūmūa maata tojo weemūjātitojacārā niwā. Apetero na sauru nicā bajuabosama. Na bajuāca be'ro ni'cā semana queoro sauruta nibosa'a tja. ²³ Mūsā Moisé duti'quere queoro weesī'rīrā, sauru nimicā, na ō'rēcju yapa caserore yejecō'asa'a. Tojo weemirā, yū'u sauru nicā ni'cūrē yū'rūocā ī'arā, ¿yū'u me'rā tū'saweti? ²⁴ Bu'icjase

bajuyoropu cjase dia'cūrē ī'abeseticā'ña. Queoro ī'atojarāpu beseya, niwī Jesú.

Jesú cū u'musepu a'ti'quere ucū'que ni'i

²⁵ Jesú masārē bu'eri cura āpērā Jerusalēcjarā niwā:

—¿Ā'rīta niti na wējēsī'rī wapagú? ²⁶ Cū nipe'tirā ī'orōpu bu'egu weemi. Na cūrē ne mejēcā nitiamā. ¿Apetero weerā wiorā ā'rī Ō'acū macū cū bese'cu nimi nisere ējōpeosari?

²⁷ Ā'rī Ō'acū bese'cu nitisami. Cū ya macārē marī masī'i. Ō'acū bese'cu nicā pūrīcārē, marī cū a'ti'caropure masītiboapā, niwā.

²⁸ Jesú cū bu'eri cura na tojo ni ucūcā tu'ogu, tutuaro narē niwī:

—Musā yu'ure masī'i, nimiba. Tojo nicā yu'u a'ti'caropure masīsa'a. Yu'u uaro me'rā a'titiwu. Yu'ure o'ó'cu diacjū weegú nimi. Musā cūrē masīwe'e. ²⁹ Yu'u cū tiropu ní'cu ni'i. Tojo weegu cūrē masī'i, niwī Jesú.

³⁰ Cū tojo nicā tu'orā, cūrē bu'iri da'reri wi'ipu miasī'rīmiwā. Ō'acū cūu'que ejatiyucā, cūrē miatiwā. ³¹ Masā pājārā cūrē ējōpeowā. A'tiro niwā:

—¿To pūrīcārē Ō'acū bese'cu Cristo a'tigu, ā'rī weeī'o'que nemorō weegusari? niwā.

Jesure bu'iri da'reri wi'ipu miasī'rīmi'que ni'i

³² Fariseo masā “Ā'rī Ō'acū bese'cu nimi” nisere tu'ocārā niwā. Tojo weerā pa'ia wiorā me'rā Ō'acū wi'i co'terā surarare Jesure ñe'edutirā o'ócārā niwā. ³³ Jesú pe'e masārē a'tiro niwī:

—Yu'u masã me'rã yoaticã nigũsa'a. Be'ro yu'ure o'ócũ tiropũ wa'aguti. ³⁴ Yu'ure a'masiruturã, masã bocasome. Yu'u wa'aropũre wa'amasĩsome.

³⁵ Judío masã wiorã a'merĩ sērĩtiña'wã:

—Ã'rĩ yu'ure bocasome nígũ, ¿no'opũ wa'agusari? ¿Cũ judío masã griego masã tiropũ wa'astea'cãrãrẽ bu'esijagu wa'agusari? ¿Griego masã quẽ'rãrẽ bu'egusari? ³⁶ Cũ tojo ní'que ¿de'ro nisĩ'rĩrõ weepari? ni a'merĩ sērĩtiña'wã.

Acowuose cjasere Jesú were'que ni'i

³⁷ Jesú bosenuũ na weeyapatiri nũũ warore wã'cãũ'cã, tutuaro me'rã niwĩ:

—Acowuorã, yu'u tiropũ a'ti, sĩ'rĩrã a'tia. ³⁸ Tojo weerã yu'ure ãjõpeocã, masã ye ejeripõ'rãrĩpũ Espĩritu Santu nigũsami. Cũ dia aco o'mabũronu'cũrõ weronojõ nigũsami. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ ní'caronojõta nirõsa'a, niwĩ Jesú.

³⁹ Cũ aco o'mabũronu'cũsere ucũgũ, Espĩritu Santure ucũgũ weewĩ. Cũta Jesure ãjõpeorãpũre sãjãacjũ nigũsami ní'gũ, tojo niwĩ. Titare Espĩritu Santu cũ a'tise duporo niwũ. Jesú cũ wẽrĩ masãmũjãatiyucã, Espĩritu Santu a'titiwĩ yujupũ.

Masã na dũcawatise ni'i

⁴⁰ ãpẽrã Jesú ucũ'quere tu'orã, a'tiro niwã:

—Diacjũta ni'i. ã'rĩ “Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ a'tiacjũ niapũ” na ní'cuta nimi.

⁴¹ ãpẽrã a'tiro niwã:

—Ā'rī Ō'acũ bese'cũ Cristo nimi, niwã.

Āpērã pe'e “Ō'acũ bese'cũ de'ro Galileacjũ nibosabe. ⁴² Ō'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ a'tiro niwã: ‘Ō'acũ bese'cũ Davi weronojõ Belēcjũ nigũsami. Cũ pãrãmi nituriagupũ nigũsami’, ni ojano'wũ”, niwã.

⁴³ Jesure masã ni'cãrõnojõ wãcũtiwã. Tojo weerã ducawatia wa'awã. ⁴⁴ Āpērã cãrẽ bu'iri da'reri wi'ipũ miasĩ'rĩwã. Tojo weesĩ'rĩmirã, weetiwã.

Judío masã wiorã Jesure ějõpeoti'que ni'i

⁴⁵ Ō'acũ wi'i co'terã surara Jesure ñe'edutirã o'óno'cãrã a'tiro weewã. Na o'ó'cãrã tiro fariseo masã, tojo nicã pa'ia wiorã tiropũ majãmitojaawã. Topũ na etacã, wiorã narẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weerã Jesure ñe'e miititiati? nicãrã niwã.

⁴⁶ Surara narẽ yũ'ticãrã niwã:

—Ne ni'cũ cũ weronojõ ucũcã, tũ'otirã nicãti.

⁴⁷ Fariseo masã narẽ nicãrã niwã:

—¿Musã quẽ'rã cũ bu'e'quere tũ'orã, ějõpeoati? ¿Nisoono'ati? ⁴⁸ Añurõ tũ'omasĩña. Ne ni'cũ wiogũ, ne ni'cũ fariseo masũ cũrẽ ějõpeotima. ⁴⁹ Sõjã pãjãrã cũ weresere ějõpeorã, Ō'acũ Moisére dutise cũu'quere masĩtibutiamã. Ō'acũ narẽ bu'iri da'regusami, nicãrã niwã surarare.

⁵⁰ Nicodemo ñamipũ Jesure ĩ'agũ eja'cũ fariseo masũ nicũ niwĩ. Cũ me'rãcjãrã wiorãrẽ a'tiro nicũ niwĩ:

51 —Marĩrẽ dutise a'tiro ni'i: “Ni'cũ cũ ña'arõ wee'quere ĩ'atojarãpũ, bu'iri da'reroua'a”, ni'i, nicũ niwĩ.

52 Na cãrẽ niwã:

—¿Mu'u quẽ'rã Galileacjũ niti? Õ'acũ ye queti ojaca pũrĩpũ bu'eya. Ne ni'cũ Õ'acũ ye quetire weremu'tãrĩ masũ Galileacjũ nitimi, nicãrã niwã.

Ña'arõ weegore weresã'que ni'i

53 Nipe'tirã masã Jerusalẽpũ bosenũmu eja'cãrã na ye wi'seripũ dajatojaawã.

8

1 Jesú pe'e ãrũgũ Olivo wãmeticjũpũ wa'awĩ.

2 Be'ro ape nũmu bo'reacã Õ'acũ wi'ipũ wa'awĩ tja. Masã nipe'tirã cũ tiropũ nerẽwã'cãtiwã. Cũ ejanujã, narẽ bu'ewĩ. 3 Cũ bu'eri cura Moisé duti'quere bu'eri masã, tojo nicã fariseo masã Jesú tiropũ etawã. Na ni'cõ numio apĩ co marãpũ nitigũ me'rã ña'arõ weemigõ tõ'o'core masã ĩ'orõpũ miiejawã.

4 Na Jesure niwã:

—Wiogu, a'tigo co marãpũ nitigũ me'rã ña'arõ weegore bocaepũ. 5 Moisé tojo weegonojõrẽ ãtãperi me'rã doquewẽjẽdutigũ niwĩ. ¿Mu'u waro de'ro niti?

6 ¿De'ro yũ'tigusari? nĩrã, cãrẽ tojo sãrĩtiña'wã. Na a'tiro wãcũwã: “Cũ mejẽcã yũ'ticã, wiorãrẽ weresãrãsa'a”, ni wãcũwã. Na sãrĩtiña'cã tu'ogu, mu'rĩque'a, cũ omopica me'rã nucũcãpũ ojawĩ. 7 Na cãrẽ sãrĩtiña'du'uticã ĩ'agũ, cũ wã'cãnu'cã, narẽ niwĩ:

—Musã wa'teropu no'o nigú ne ni'cãti ña'arõ weetigu, ùtãgã mií, core doquenü'cãña.

8 Be'ro mu'rĩque'a, ojanemowĩ tja. 9 Cũ tojo nicã tũ'orã, na bu'iritirã tũ'oña'wã. Tojo weerã siape me'rã nipe'tirã uiwijape'tia wa'awã. Bucurã waro wijamü'tãwã. Be'ro ãpẽrã quẽ'rã sirutuwijawã. Jesú ni'cũta co numio me'rã cõ'onujãwĩ. 10 Cũ wã'cãnu'cã, co ni'cõrẽta ĩ'agũ, niwĩ:

—Mũ'urẽ weresãrã waro ¿no'o wa'ati? Mũ'urẽ “Ëtã me'rã doquewẽjẽrõu'a”, ¿nitiati?

11 Co cũrẽ niwõ:

—Nitiama.

Jesú core niwĩ:

—Yũ'u quẽ'rã mũ'urẽ “Bu'iri da'rerõu'a”, niwe'e. Wa'agosa'a. Apaturi ña'arõ ween-
emoticã'ña, niwĩ.

Jesú s'ĩose weronojõ cã nise ni'i

12 Ni'cãti Jesú masãrẽ bu'égũ, a'tiro niwĩ:

—Yũ'u a'ti nucũcãcjãrãrẽ s'ĩose weronojõ ni'i. Yũ'ure siruturã na'itĩ'arõpu nirã weronojõ nitima. Yũ'u na me'rã ninu'cũ'u. Na de'ro weeatjere ĩ'o'o. Tojo weerã añurõ nisetimasĩma.

13 Cũ tojo nicã tũ'orã, fariseo masã Jesure niwã:

—Mũ'u basu mũ'u weesere ucũcã, mũ'u ucũse wapamarĩ'i.

14 Jesú narẽ niwĩ:

—Yũ'u basu yũ'u weesere ucũmicã, yũ'u ucũse wapati'i. Yũ'u ní'carõpu yũ'u dajatojaatjere masĩ'i. Musã pũrĩcã yũ'u ní'carõ yũ'u dajatojaatjõpõre masĩwe'e. 15 Musã a'ti mũucocjãrã wãcũse me'rã bese'e. Yũ'u pũrĩcã yũ'u se'saro

ne ni'cūrē besewe'e. ¹⁶ Yũ'u besegu, queoro besebosa'a. Yũ'u ũaro besewe'e. Yũ'u pacu, yũ'ure o'ó'cu me'rã bese'e. ¹⁷ Mũsārē dutise na oja'que a'tiro ni'i: "Puarã masã ni'cārōnojō na ĩ'a'quere weresãcã, ějōpeoroua'a." ¹⁸ Yũ'u werese quē'rã tojota ni'i. Yũ'u, yũ'u pacu yũ'ure o'o'cu me'rã yé cjasere añurō ucũ'u. Tojo weero yũ'u ucũse queoro ni'i.

¹⁹ Na Jesure sērītiña'wã:

—To pūrīcārē ĵmũ'u pacu no'opu nisari?

Jesú narē yũ'tiwĩ:

—Mũsã yũ'ure masīwe'e. Yũ'u pacu quē'rārē masītisa'a. Yũ'ure masīrã, cũ quē'rārē masīboapã, niwĩ.

²⁰ Jesú tojo ucũgũ, Ō'acũ wi'ipũ niwĩ. Masã niyeru o'orã na sãase acari tiropũ niwĩ. Cũ topũ nicã, cũ pacu cūrē cũu'que ejatiyucã, ne ni'cũ cūrē bu'iri da'reri wi'ipũ miatiwã.

*Jesú "Yũ'u wa'atjopure mũsã wa'asome"
ní'que ni'i*

²¹ Jesú judío masã wiorārē niwĩ:

—Yũ'u wa'agu wee'e. Yũ'u wa'aca be'ro mũsã yũ'ure a'marãsa'a. Mũsã acobojono'ña marīrã wērīrãsa'a. Yũ'u wa'atjopure mũsã wa'amasīsome.

²² Na a'merĩ sērītiña'wã:

—ĵCũ basu wējē, wērīgũsari? ĵTojo weerã cũ wa'atjopure marĩ wa'amasītisari?

²³ Jesú narē niwĩ:

—Mũsã a'ti nucũcãcjārã ni'i. Yũ'u ũ'mũsecjũ ni'i. ²⁴ Tojo weegu mũsārē toduporo "Acobojono'ña marīrã wērīrãsa'a", niapũ. Mũsã yũ'ure

“Cúta nimi”, ni ějõpeowe'e. Tojo weerã musã acobocono'ña marĩrã wěrĩrãsa'a.

²⁵ Na Jesure sěrĩtiña'wã:

—¿Noanojõ niti mu'ũ?

Jesú narẽ niwĩ:

—Ne waropũ musãrẽ weretojamiwũ. ²⁶ Yũ'ũ peje waro musãrẽ werese cwo'o. Tojo nicã musãrẽ bu'iri da'reatje quẽ'rãrẽ cwo'o. Yũ'ũre o'ó'cu diacjũ ucũmi. Cũ ucũ'quere, yũ'ũ tũ'o'quere musãrẽ a'ti nucũcãcjãrãrẽ wereturia'a, niwĩ Jesú.

²⁷ Jesú tojo ucũgũ, cũ pacũ Õ'acũrẽta ucũgũ weemiwĩ. Masã pe'e cũ tojo ucũsere tũ'omasĩtiwã. ²⁸ Tojo weegu Jesú narẽ niwĩ:

—Musã yũ'ũre ỹ'mũarõpũ tuumorõnũ'cõrãpũ, yũ'ũ Õ'acũ bese'cu nisere masĩrãsa'a. “Cũ ỹaro weetipĩ”, nirãsa'a. Yũ'ũ pacũ yũ'ũre were'que se'sarore musãrẽ were'e. ²⁹ Yũ'ũre o'ó'cu yũ'ũ me'rã nimi. Yũ'ũ cũ tũ'sase dia'cũrẽ wee'e. Tojo weegu yũ'ũre ne cõ'awã'cãtimi.

³⁰ Jesú tojo nicã tũ'orã, pãjãrã cũrẽ ějõpeowã.

Õ'acũ põ'rã ye queti, apeye ña'arõ weenu'cũrã ye queti ni'i

³¹ Jesú judío masã cũrẽ ějõpeorãrẽ a'tiro niwĩ:

—Musã yũ'ũ bu'esere yũ'tirã, yarã waro nirãsa'a. ³² Diacjũcjũrẽ masĩrãsa'a. Cũrẽ masĩrã, musã ña'arõ weesere dutigu doca nisome.

³³ Na cũrẽ niwã:

—¿De'ro weegu mu'ũ “Ña'arõ weesere dutigu doca nisome”, niti? Ɔsã Abrahã pãrãmerã nituriarã ni'i. Ɔsã apĩ dutise doca nititojawũ.

³⁴ Jesú narē niwĩ:

—Diacjũta nigũti. Nipe'tirã ña'arõ weerã na ña'arõ weesere du'umasitirã, te doca niwã'ñasama. ³⁵ Ni'cũ ãpērārē da'raco'tegu cũ wiogu ya wi'icjũ waro nitimi. Ti wi'i wiogu macũ pe'e ti wi'icjũ waro nimi. ³⁶ Yũ'u Õ'acũ macũ musã ña'arõ weese doca nimi'cārārē yũ'rũweticã weegu a'tiwũ. Tojo wéeca be'ro diacjũta musã yũ'rũono'cārã nirãsa'a. ³⁷ Yũ'u musã Abrahã pãrãmerã nituriarã nisere masitoja'a. Tojo nimirã, musã yũ'u ucũsere ějõpeosĩ'rĩtisa'a. Tojo weerã yũ'ure wějēsĩ'rĩsa'a. ³⁸ Yũ'u pacu yũ'ure ĩ'o'quere musārē were'e. Musã pũrĩcã musã pacu duti'quere weesa'a.

³⁹ Na cũrē niwã:

—Ĕsã ñecũ Abrahã nimi.

Jesú narē niwĩ:

—Musã Abrahã pãrãmerã waro ni'i nĩrã, cũ wee'caro weronojõ weebosa'a. ⁴⁰ Diacjũ cjase yũ'u pacu bu'e'quere weremicã, yũ'ure wějēsĩ'rĩ'i. Abrahã ne tojo weeticu niwĩ. ⁴¹ Musã pe'e musã pacu weesenojõrē weesa'a, niwĩ Jesú.

Cũ tojo nicã tu'orã, na niwã:

—Ĕsã, pacu marĩrã, tojo boca'cārã weronojõ niwe'e. Õ'acũ ni'cũta ĩsã pacu nimi.

⁴² Jesú narē niwĩ:

—Musã diacjũta Õ'acũ ĩsã pacu nimi nĩrã, yũ'ure uabosa'a. Yũ'u cũ me'rã ní'cuta a'tiwũ. Yũ'u uaro a'titiwũ. Õ'acũta yũ'ure o'ówĩ. ⁴³ ¿De'ro weerã musã yũ'u ucũsere tu'omasĩweti? A'tiro ni'i. Musã yũ'u ucũsere

tʉ'o ẽjõpeosĩ'rĩwe'e. Tojo weerã tojo wee'e.
⁴⁴ Mʉsã pacu wãtĩ nimi. Mʉsã cũ yarã ni'i. Tojo
 weerã cũ ʉaro weesĩ'rĩ'i. Cũ ne waroputa masãrẽ
 wẽjẽcõ'agũ nitojacu niwĩ. Cũ ne cã'rõacã diacjũ
 cjasere weetimi. Ne ni'cãti diacjũ ucũtisami.
 Cũ nisoogu nimi. Tojo weegu nisoose me'rãta
 ucũsami. Cũ nisoosepijatjĩagũ, nisoose wiogu
 nimi. ⁴⁵ Mʉsã pe'e yu'u diacjũ ucũse ye bu'iri
 yu'ure ẽjõpeowe'e. ⁴⁶ ¿Noanojõ yu'ure “Mu'u
 ña'a ni'i”, nibosari? Yu'u diacjũ ucũmicã, ¿de'ro
 weerã yu'ure ẽjõpeoweti? ⁴⁷ Õ'acũ põ'rã cũ
 ucũsere tʉ'o yu'tima. Mʉsã cũ yarã mejẽta ni'i.
 Tojo weerã yu'u ucũsere tʉ'o ẽjõpeosĩ'rĩwe'e,
 niwĩ Jesú.

Abrahã dʉporo Cristo nitoja'que ni'i

⁴⁸ Jesú tojo nicã tʉ'orã, judío masã cãrẽ niwã:
 —Ûsã mu'urẽ Samariacjũ, wãtĩ sãjãno'cu ni'i
 nĩrã, diacjũta ni'i.

⁴⁹ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'u wãtĩ sãjãno'cu niwe'e. Yu'u weese
 me'rã yu'u pacure masã añurõ ucũcã wee'e.
 Mʉsã pe'e yu'u weesere ã'arã, “Ña'arõ weegu
 weemi”, ni'i. ⁵⁰ Yu'u, yé cjasere masã añurõ
 ucũato nisere a'magũ mejẽta wee'e. Ni'cũ
 nimi yu'ure añurõ ucũgũ. Cũta besegusami.
⁵¹ Diacjũta nigũti. Yu'u ucũsere tʉ'o ẽjõpeogu
 wẽrĩsome.

⁵² Na Jesure niwã:

—Mu'u “Yu'u ucũsere tʉ'o ẽjõpeogu
 wẽrĩsome” nise bu'iri Ûsã añurõ masĩ'i. Mu'u
 wãtĩ sãjãno'cu ni'i. Todʉporocjãrã nipe'tirã
 Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masã, tojo nicã

Abrahã wērĩpe'tidija wa'acãrã niwã. ⁵³ ¿Mũ'u ùsã ñecũ Abrahã yu'ruoro niti? Cũ, Õ'acũ ye queti weremu'tãrã quẽ'rã wērĩa wa'acãrã niwã. Mũ'u waro ¿ñamũnojõ niti tojo ni ucũgũ?

⁵⁴ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'u, yu'u basu, ni'cũta añurõ ucũme'rĩse wapamarĩ'i. “Ësã pacu Õ'acũ nimi” musã nigũta yu'are añurõ ucũmi. ⁵⁵ Musã cãrẽ masĩtisa'a. Yu'u pũrĩcã masĩ'i. Yu'u cãrẽ masĩwe'e nígũ, musã weronojõ nisoosepijagu nibosa'a. Diacjũta ni'i. Yu'u cãrẽ masĩ'i. Cũ dutisere wee'e. ⁵⁶ Musã ñecũ Abrahã yu'u a'ti nucũcãpu a'tiatjere ãjõpeogu, e'catiyucu niwĩ.

⁵⁷ Na cãrẽ niwã:

—Mũ'u cincuenta cũ'marĩ cuotimigũ, ¿Abrahãrẽ ï'arĩ? ⁵⁸ Jesú narẽ niwĩ:

—Diacjũta nigũti. Abrahã bajuase duporopu yu'u nitojawu.

⁵⁹ Cũ tojo nicã tu'orã, na ùtãperi me'rã doquewẽjẽsĩ'rĩmiwã. Cũ pe'e narẽ du'ticã'wĩ. Be'ro ti wi'i Õ'acũ wi'ipu ní'cu na wa'teropu wijaa wa'awĩ.

9

Jesú caperi ï'atigu bajua'cure yu'ruo'que ni'i

¹ Jesú cũ yu'ruaro ni'cũ umu caperi ï'atigure ï'awĩ. Cũ wĩ'magũputa caperi ï'atigu bajuacu niwĩ. ² Cãrẽ ï'arã, ùsã Jesure sãrĩtiña'wũ:

—Ësãrẽ bu'egu, ¿de'ro weegu ã'rĩ caperi ï'atigu bajuapari? ¿Noa ye bu'iri nipari? ¿Cũ pacusumua ye bu'iri o cũ ye bu'iri?

³ Jesú ùsãrẽ niwĩ:

—Cũ ña'arõ wee'que ye bu'iri niwe'e. Cũ pacusumua quẽ'rã bu'iri mooma. Cũ me'rã Õ'acũ añurõ weesere ï'osĩ'rĩgũ, cãrẽ tojo bajuꝑũ bajuacã weecu niwĩ. ⁴ Ni'cãrõacã Õ'acũ yu'ure o'ó'cu cũu'quere weeroña'a nirĩtero ni'i. Ñamipũ marĩ da'ramasĩtiro weronojõ be'ropũ cũ cũu'quere weeta basiotisa'a. ⁵ Yu'u a'ti umucopũ nirĩ cura masãrẽ sĩ'ose weronojõ ni'i. Yu'u narẽ Õ'acũ yere masĩcã wee'e, niwĩ.

⁶ Jesú tojo níca be'ro nucũcãpũ u'secore e'ocũuwĩ. Be'ro tere di'ta morẽsu'uro õrẽmi, caperipũ tuuwa'rewĩ. ⁷ Be'ro cãrẽ niwĩ:

—Siloé wãmetiro na yéca ditarapũ mu'u caperire tuucoegũ wa'aya, niwĩ. Siloé “o'ó'cu” nisĩ'rĩrõ weesa'a.

Be'ro cũ topũ wa'a, cũ caperire tuucoecu niwĩ. Cũ majãmitojatigũ, añurõ ï'acu niwĩ. ⁸ Cũ ya wi'i pu'tocjãrã, todũporo cũ caperi ï'atigũ nicã ï'a'cãrã a'tiro nicãrã niwã:

—¿Á'rĩ todũporopũ niyeru sãrĩduji'cãta nim-iba?

⁹ Ni'cãrẽrã “Cũta nimi”, nicãrã niwã.

Ãpẽrã pe'e “Nitimi. Apĩ cũ weronojõ bajuꝑũ nimi”, nicãrã niwã.

Cũ pe'e “Yu'uta ni'i”, nicũ niwĩ.

¹⁰ Na cãrẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weegũ mu'u ni'cãrõacãrẽ añurõ ï'ati?

¹¹ Narẽ yu'ticu niwĩ:

—Sõ'onícu Jesú wãmetigũ di'ta acotise me'rã yu'u caperire tuuwa're, Siloé ditarapũ yu'ure coedutiami. Topũ wa'a, yu'u coéca be'ro ï'anũ'cãpũ.

¹² Cãrẽ ninemocãrã niwã tja:

—¿No'opu niati cã?

—Masĩtisa'a. No'opu nígu nisami, nicu niwĩ.

Fariseo masã caperi ĩatigu yu'rũono'cure sēĩtiña'que ni'i

¹³ Be'ro caperi bajuno'ti'cure fariseo masã tiropu miacãrã niwã. ¹⁴ Jesú cūrē yu'rũoca numu sauru nicaro niwã. ¹⁵ Jesú caperi ĩ'acã wee'cure fariseo masã sēĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weegu mu'u añurõ ĩ'ati?

Cũ narē yu'ticu niwĩ:

—Ni'cũ yu'u caperire di'ta acotise me'rã tu-uwa'reami. Yu'u coeca be'ro añurõ ĩ'anu'cãpu.

¹⁶ Ni'cãrãrã cūrē a'tiro nicãrã niwã:

—Marĩrē soodutĩca numurē a'tiro weegunojõ Õ'acũ o'ócũ nitimi. Cũ marĩrē soodutĩca numurē ējõpeotisami.

Āpērã pe'e a'tiro nicãrã niwã:

—Cũ ña'arõ weegunojõ nígu pũrĩcã, a'te añusere wee'omasĩtiboapĩ, nicãrã niwã. Na mejēcã dia'cũ wãcũcãrã niwã. ¹⁷ Be'ro na caperi bajuno'ti'cure sēĩtiña'cãrã niwã:

—Mu'u waro ¿de'ro niti mu'urē ĩ'acã wee'cure?

Cũ yu'ticu niwĩ:

—Yu'ua, Õ'acũ ye queti weremu'tãrĩ masũ nimi, ni'i.

¹⁸ Judío masã wiorã toduporopu cũ caperi ĩ'ati'quere ējõpeosĩ'rĩticãrã niwã. ¹⁹ Tojo weerã cũ pacusumuarē pijio, sēĩtiña'cãrã niwã:

—¿Ā'rĩ musã macũ niti? ¿Cũ wĩ'magũputa caperi ĩ'atigu bajuari? ¿De'ro weegu cũ ni'cãrõacãrē ĩ'ati?

20 Cũ pacusumua narẽ yu'ticārã niwã:

—Ëu, ùsã macũta nimi. Cũ caperi ì'atigu ba-juawĩ. A'te dia'cũrẽ ùsã masĩ'i. 21 Cũ ni'cãrõacã ì'asema masĩtisa'a. Cũrẽ ì'acã wee'cu quẽ'rãrẽ masĩtisa'a. Cũ basu yu'timasĩmi. Cũ wĩ'magũ mejẽta nimi. Cũrẽ sãrĩtiña'ña, nicārã niwã.

22 Cũ pacusumua uirã, tojo nicārã niwã. Judío masã wiorã toduporopu a'tiro nicārã niwã: “No'o Jesure ‘Õ'acũ cũ o'ó'cu nimi’ nigũnojõrẽ Õ'acũ wi'iputa cõ'awĩrõno'rõsa'a. Cũ marĩ me'rã nisetinemosome”, nicārã niwã. 23 Tojo weerã marĩrẽ cõ'arĩ ni uirã, “Cũ wĩ'magũ mejẽta nimi. Cũrẽ sãrĩtiña'ña”, nicārã niwã.

24 Judío masã wiorã caperi bajuno'ti'cure apaturi pijicārã niwã tja. Cũrẽ “Õ'acũ tu'oropure diacjũ ucũña. Ësã masĩ'i, mu'urẽ yu'rũo'cu ña'agũ nimi”, nicārã niwã.

25 Cũ narẽ nicu niwĩ:

—Cũ ña'agũ o añugũ nígũ nisami; cũrẽ yu'u masĩtisa'a. A'te dia'cũrẽ masĩ'i. Toduporopure yu'u caperi bajuno'ti'cure yu'rũoami. Ni'cãrõacãrẽ ì'a'a.

26 Cũrẽ sãrĩtiña'nemocārã niwã tja:

—¿Noa mu'urẽ tojo weeati? ¿De'ro wee mu'urẽ ì'acã weeati?

27 Cũ narẽ yu'ticu niwĩ:

—Musãrẽ weretopu. Yu'ure ãjõpewe'e. ¿De'ro weerã musã sãrĩtiña'nemoti tja? ¿Cũrẽ sirutusĩ'rĩti?

28 Cũ tojo yu'ticã tu'orã, cũrẽ tu'ticārã niwã:

—Mu'u cũrẽ sirutuya. Ësã pũrĩcã Moisé dutisere siruturãti. 29 Ësã masĩ'i, Õ'acũ Moisére

ucũcũ niwĩ. Cũ pe'ema “Tocjũrũ nimi”, niña marĩ'i.

³⁰ Cũ narẽ nicũ niwĩ:

—A'yóne. ¿Musã yu'ure caperi ï'acã wee'cure masĩweti? ³¹ Marĩ añurõ masĩ'i, Õ'acũ ña'arãrẽ na sêrisere yu'titisami. Cũrẽ ãjõpeorã, cũ uaro weerã dia'cũrẽ yu'tisami. ³² Ne ni'cãti “Ni'cũ wĩ'magũputa caperi ï'atigũ bajua'cure ï'acã weearũ” nicã tu'ono'ña marĩ'i. ³³ Cũ Õ'acũ o'óti'cũ nígũ, yu'ure caperi ï'acã weetiboapĩ.

³⁴ Na cũrẽ nicãrã niwã:

—¿Mu'u ne waroputa ña'agũ bajua'cũ mijĩ ãsãrẽ weresĩ'rĩti? Cũ na me'rã nisetimi'cure na me'rã ninemodutiticãrã niwã.

Jesú masãrẽ “Caperi bajuno'tirã weronojõ nima” nise ni'i

³⁵ Jesú caperi bajuno'ti'cure na cõ'awĩrõ'quere tu'owĩ. Tojo weegũ cũrẽ bocaejagũ, niwĩ:

—¿Mu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigure ãjõpeoti?

³⁶ Cũ Jesure yu'tiwĩ:

—Wiogũ, ¿noanojõ niti cũ? Yu'u cũrẽ ãjõpeosĩ'rĩsa'a. Wereya.

³⁷ Jesú cũrẽ niwĩ:

—Mu'u ï'atoja'a. Yu'u mu'u me'rã ucũgũta ni'i.

³⁸ Cũ tojo nicã tu'ogũ, Jesú tiro ejaque'a, cũrẽ niwĩ:

—Wiogũ, mu'urẽ ãjõpeo'o.

³⁹ Be'ro Jesú niwĩ:

—Yu'u a'ti turipure queoro besegu a'tiwũ. Masã na ña'arõ weesere masĩtima. Õ'acũ masãrẽ yu'ruomi nise quẽ'rãrẽ masĩtima. Tojo weerã caperi bajuno'tirã weronojõ nima. A'tere

masĩdutigu, ějõpeocã uagu a'tiwu. Āpērã “Õ'acũ ye quetire masĩ'i”, ni wãcũsama. Náta caperi ĩ'atirã weronojõ dojosama, niwĩ Jesú.

⁴⁰ Tojo nicã tu'orã, ni'cãrērã fariseo masã cũ tiropu nirã a'tiro niwã:

—¿Ěsã quẽ'rã caperi bajuno'tirã weronojõta niti?

⁴¹ Jesú narẽ yu'tiwĩ:

—Caperi bajuno'tirã weronojõ nírã pũricã, musã bu'iri moobosa'a. Musã “Caperi bajuno'o”, nimiba. Tojo weerã bu'iritirã ni'i, niwĩ Jesú.

10

Jesú oveja co'tegu me'rã queose o'o'que ni'i

¹⁻² Jesú masãrẽ bu'égũ, a'tiro queose werewĩ:

—Diacjũta musãrẽ nigũti. Ni'cũ masũ oveja co'tegu na sã'rĩsãaca sopepũre queoro sãjãasami. Āpērã ovejare yajasĩ'rĩrã pe'e sope marĩrõpu sãjãasama. ³ Sopere co'tegu oveja co'tegure pãosõrõsami. Cũ sãjãacã, oveja cũ ucũsere tu'omasĩsama. Cũ na ovejanucũrẽ na wãmerẽ pisusami. Cũ tojo weecã, cũ tiropu sirutuwiijaasama. ⁴ Narẽ pijiwijaato-jagu, na duporo u'mutãwã'cãasami. Cũ ucũsere tu'omasĩrã, cũ be'ro sirutuque'asama. ⁵ Apĩpũre na ĩ'amasĩtigũre sirututisama. Cũ ucũsere tu'omasĩtirã, no'o uaro du'tistea wa'asama, niwĩ Jesú.

⁶ Fariseo masã a'te cũ queose o'osere tu'omasĩtiwã.

Jesú oveja co'teme'rĩgũ weronojõ nimi nise ni'i

⁷ Na tu'oticã ĩ'agũ, Jesú narẽ ninemowĩ tja:

—Diacjūta nigūti. Yū'u oveja sājāarī sope weronojō ni'i. ⁸⁻⁹ Oveja sopere sājāarā weronojō yū'ure sirutu ējōpeorā yū'ruono'rāsama. Oveja weronojō uiro marīrō nīmasīrāsama. Na ūasere bocarāsama. Āpērā yū'u dūporo a'ti'cārā ña'arā, ovejare yajari masā weronojō nicārā niwā. Tojo weerā oveja pe'e na ucūsere tū'omasītirā, narē sirututicārā niwā.

¹⁰ »Ovejare yajari masā narē yaja, wējēsī'rīsama. Yū'u pūrīcā narē catisere o'ogū a'tiwū. E'catiyū'rūmajāto nīgū, narē tojo weewū.

¹¹ »Yū'u ovejare añurō co'teme'rīgū weronojō yū'ure ējōpeorārē añurō co'te'e. Añurō co'tegu cū yarā ovejare a'tiro weesami. Narē mejēcā wa'acā cā'mota'agū wērīmasīsami. ¹² Apī pe'e cū da'rase wapa wapata'ase dia'cūrē wācūsami. Cū narē co'tegu waro nitigu yai a'ticā, totá cō'anū'cō, wa'a wa'asami. Cū yarā nitiyucā, tojo weesami. Yai a'ti, narē ñe'e, nūrūstepe'ocā'sami. ¹³ Cū wapata'ase dia'cūrē wācūgū, tojo weesami. Cū yarā nitiyucā, ovejare wācūnūrūtisami.

¹⁴⁻¹⁵ »Yū'u oveja añurō co'teme'rīgū weronojō ni'i. A'tiro ni'i. Yū'u pacu yū'ure masīmi. Yū'u quē'rā cūrē masī'i. Te weronojō yū'u quē'rā yarā ovejare masī'i. Na quē'rā yū'ure masīma. Yū'u na ye niatjere wērī, narē yū'ruoguti. ¹⁶ Āpērā quē'rā judío masā nitimirā, yarā nima. Na quē'rā neono'o, yū'ure ējōpeosiraturāsama. Nipe'tirā yū'ure ējōpeorā ni'cā curua nirāsama. Yū'u ni'cūta narē co'tegu nigūsa'a.

17-18 »Yũ'u pacu yũ'ure ma'imi. Yũ'u masãrẽ wẽrĩ yũ'rũoatje wapa tojo weemi. Ne ni'cũ yũ'ure wẽrĩcã weemasĩtisami; yũ'u uaro me'rã wẽrĩgũti. Yũ'u wẽrĩmasĩ'i. Be'ro masãmasĩ'i tja. Yũ'u pacu yũ'ure a'tirota weedutiwĩ, niwĩ Jesú.

19 Judío masã cũ tojo nicã tu'orã, cũrẽ ni'cãrõnojõ wãcũtiwã.

20 Ni'cãrẽrã cũrẽ niwã:

—¿De'ro weerã musã cũrẽ tu'oti? Maatigu weemi. Wãtĩ sãjãno'cu nimi, niwã.

21 ãpẽrã pe'e “Wãtĩ sãjãno'cu tojo ucũtibosami. Wãtĩ sãjãno'cu caperi ã'atigure ã'acã weemasĩtisami”, niwã.

Judío masã Jesure uati'que ni'i

22 Pu'ecu nirĩ cura Jerusalẽpu judío masã bosenuũ weepeerã weewã. Duporocjãrã Õ'acũ wi'ire bosenuũ weepeqũere wãcũsiruturi nuũ niwũ. 23 Ti bosenuũrẽ Jesú Õ'acũ wi'ipu wa'awĩ. 24 Cũ Salomó wãmetiri tucũpu sãjãa yũ'rũtẽrĩrĩ cura judío masã wiorã cũrẽ añurõ be'toanu'cã wa'awã. Cũrẽ sãrĩtiña'wã:

—Mu'ũ Õ'acũ o'ó'cu ni'i nisere ne diacjũ werewe'e. ¿De'ro nicã mu'ũ uẽsãrẽ queoro weregusari? Mu'ũ Õ'acũ bese'cu ni'i nĩgũ, diacjũta uẽsãrẽ wereya.

25 Jesú narẽ niwĩ:

—Weremiwũ. Yũ'ure ãjõpeotiwũ. Yũ'u weẽ'ose yũ'u pacu dutise me'rã yũ'u Õ'acũ bese'cu nisere musãrẽ ã'o'o. 26 Yũ'u musãrẽ toduporo ni'caronojõta yarã oveja niwe'e. Tojo weerã yũ'ure ãjõpeowe'e. 27 Yarã oveja yũ'ure ã'amasĩma. Yũ'u quẽ'rã narẽ ã'amasĩ'i. Na

yu'ure ějõpeosirutuma. ²⁸ Narẽ catinu'cũsere o'o'o. Na pecame'epu wa'asome. Yu'u narẽ co'tenu'cũcũti. Ne ni'cũ, yarãrẽ yu'ure ě'mamasĩsome. ²⁹ Narẽ yu'u pacu o'ocu niwĩ. Cũ nipe'tirã nemorõ tutuagu nimi. Tojo weegu ne ni'cũ yu'u pacu cuorãrẽ cũrẽ ě'mamasĩsome. ³⁰ Yu'u pacu me'rã ũsã ni'cũpũta ni'i, niwĩ Jesú.

³¹ Cũ tojo nicã tu'orã, judío masã ũtãperi me'rã cũrẽ doquewĕjĕsĩ'rĩmiwã. ³² Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'u pacu tutuase me'rã musã ĩ'orõpu peje añuse wee'owũ. ¿Ñe'enojõ weese ye bu'iri yu'ure doquewĕjĕsĩ'rĩti?

³³ Na Jesure niwã:

—Mu'u añurõ weese ye bu'iri wĕjĕsome. Õ'acũrẽ mu'u ña'arõ ucũse ye bu'iri wĕjĕsĩ'rĩsa'a. Mu'u umu nimigũ, Õ'acũ weronojõ nisĩ'rĩ'i. Te ye bu'iri mu'urẽ wĕjĕrãti, niwã.

³⁴ Jesú narẽ niwĩ:

—Musã dutise wa'teropure Õ'acũ ní'quere a'tiro ojano'caro niwũ: “Musã Õ'acũ weronojõ ni'i.” ³⁵ Marĩ masĩ'i. Õ'acũ ye queti ojaca pũrĩ cjasere “Tojo nima'acãrõ wee'e”, nita basiwẽe. Õ'acũ cũ dutise o'o'cãrãrẽ a'tiro nicu niwĩ: “Musã Õ'acũ weronojõ ni'i”, nicu niwĩ. ³⁶ Õ'acũ yu'ure besetjãgũ, a'ti turipure o'ówĩ. Tojo nimicã, “Yu'u Õ'acũ macũ ni'i” ní'que bu'iri musã pe'e yu'ure “Õ'acũrẽ ña'arõ ucũami”, niapu. Tojo niwe'e. ³⁷ Yu'u pacu duti'caronojõ weeticãma, yu'ure ějõpeoticã'ña. ³⁸ Cũ duti'caronojõ weecã pũrĩcãrẽ, yu'ure ějõpeotimirã, yu'u wee'osere ějõpeoya. Musã

tere ẽjõpeorã, yu'u pacu yu'upure nimi nisere masĩrãsa'a. Tojo nicã yu'u, cũ me'rã ni'cũta ni'i nisere masĩrãsa'a, niwĩ Jesú.

³⁹ Na cũrẽ bu'iri da'reri wi'ipũ miasĩrĩmiwã tja. Cũ pe'e narẽ du'tiwã'cã wa'awĩ.

⁴⁰ Be'ro Jesú Jordã siaquijipũ pẽ'awĩ. Topure Juã wãmeyeri masũ wãmeyecũ'caropũ tojaque'awĩ. ⁴¹ Pãjãrã Jesure ĩ'arã etarã, a'tiro niwã:

—Juã wãmeyeri masũ ucũgũ, ne cũ'rõ weeĩ'otimigũ, ã'rĩ cjasere diacjũta ucũcũwĩ, niwã.

⁴² Topure pãjãrã Jesure ẽjõpeowã.

11

Lázaro cũ wẽrĩ'que ni'i

¹ Jesú Jordã siaquijipũ nirĩ cura Lázaro wãmetigũ cũ ya macã Betaniapũ dutitigũ weecu niwĩ. Cũ ma'miosãnumia María, Marta na quẽ'rã ti macãpũta nicãrã niwã. ² Co Mariãta niwõ Jesure cũ du'pocãrĩpũ u'mutise piopeo, co poari me'rã tuucoe'co. ³ Lázaro ma'miosãnumia cũ pũrõ nicã ĩ'arã, ãpẽrã me'rã Jesure queti o'ócãrã niwã:

—Wiogu, mu'u me'rãcjũ uputu waro nimi, ni o'ócãrã niwã.

⁴ Jesú te quetire tu'ogu, niwĩ:

—Cũ dutitigũ wẽrĩyapatidijasome. Cũ tojo wẽrĩse me'rã Ô'acũ tutuasere ĩ'ano'rõsa'a. Yu'u Ô'acũ macũ quẽ'rãrẽ masã a'tiro nirãsama: “Cũ tutuagu nimi”, nirãsama, niwĩ.

⁵ Jesú narē ma'imigũ, maata wa'atiwĩ. ⁶ Te quetire tũ'óca be'ro pua nũmu topare tojaque'anemowĩ tja. ⁷ Be'ro cũ ũsārē niwĩ:

—Te'a Judeapu tja.

⁸ Ŭsã cūrē niwũ:

—Ŭsārē bu'egu, sō'onícatero tocjārã judío masã ũtãperi me'rã mu'urē doquewējēsĩ'rĩmiwã. ¿Mu'u topu wa'asĩ'rĩsari tja?

⁹ Jesú yu'u pacu da'rased cũu'quere queoro pe'ogusa'a; tojo weerã yu'ure wējēsosome yujupu nígũ, queose me'rã a'tiro werewĩ:

—Ni'cã umucore doce horari bo'reyu'u. Marĩ umucopu sizarã, buruque'atisa'a. A'ti umuco bo'reyucã, tojo weesa'a. ¹⁰ Na'itĩ'arõpu sizarã pũrĩcã, na wa'aro bajutise ye bu'iri pu'atuu, buruque'asama. Na sĩ'ose marĩse ye bu'iri tojo wa'asama.

¹¹ Be'ro Jesú ũsārē niwĩ:

—Marĩ me'rãcjũ Lázaro cãrĩa wa'apu. Yu'u cūrē wã'cõgũ wa'agusa'a.

¹² Ŭsã cūrē niwũ:

—Wioqu, cũ cãrĩcã, añu nisa'a. Cũ cãrĩca be'ro soo, yu'rugusami.

¹³ Jesú Lázaro cãrĩa wa'apu nígũ, wẽrĩa wa'apu nisĩ'rĩgũ weecu nimiwĩ. Ŭsã pe'e cãrĩse warore wãcũcãti. ¹⁴ Ŭsã tũ'oticã, Jesú ũsārē diacjũ werewĩ:

—Lázaro wẽrĩa wa'apu. ¹⁵ Marĩ topu niticã, añu'u. Yu'u e'cati'i; añu nirõsa'a musārē. Totá musã nemorõ ãjõpeorãsa'a. Te'a marĩ cūrē ĩ'arã, niwĩ.

¹⁶ Tomás “Su'rua'cu” na nino'gũ ũsārē niwĩ:

—Marĩ quẽ'rã te'a. Jesure na wẽjẽcã, cũ me'rãta wẽrĩrã wa'arã, niwĩ.

Jesú wẽrĩ'cãrãrẽ masõ, catise o'ose ni'i

¹⁷ Jesú Lázaro ya macãpũ etagũ, cãrẽ ùtã tutipũ sĩosõrõcũu'quere tũ'owĩ. Cãrẽ tojo wéeca be'ro ba'paritise nũmũrĩ yũ'rũcaro niwũ.

¹⁸ Lázaro ya macã Betania Jerusalẽ pũ'toacã niwũ. Pũa kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niwũ. ¹⁹ Tojo weerã Jerusalẽcjãrã pãjãrã Marta, Mariare ì'awãcũtutuato nĩrã na tiropũ wa'acãrã niwã. ²⁰ Marta Jesú etasere tũ'ogo, cãrẽ põtẽrĩgõ ejawõ. María pe'e wi'ipũ tojaco niwõ. ²¹ Marta Jesú tiro etago, cãrẽ niwõ:

—Wiogũ, mũ'u a'topũ nicã, yũ'u acabiji wẽrĩtiboapĩ. ²² Yũ'u masĩ'i, Õ'acũ nipe'tise mũ'u sẽrĩsere o'osami, niwõ.

²³ Jesú core niwĩ:

—Mũ'u acabiji masãgũsami.

²⁴ Co cãrẽ niwõ:

—Yũ'u masĩ'i, a'ti ũmũco pe'ticã, nipe'tirã wẽrĩ'cãrã masãrĩ curapũ masãgũsami.

²⁵ Jesú core niwĩ:

—Yũ'u wẽrĩ'cãrãrẽ masõ, catise o'ogũ ni'i. Yũ'ure ãjõpeogũ wẽrĩ'cupũ nimigũ, catigusami tja. ²⁶ Ni'cãrõacãrẽ catirã yũ'ure ãjõpeorã wẽrĩrã, wẽrĩdojasome. ¿Mũ'u a'tere ãjõpeoti?

²⁷ Co cãrẽ niwõ:

—Wiogũ, mũ'urẽ ãjõpeo'o. Mũ'u Õ'acũ bese'cũ Cristo, Õ'acũ macũ ni'i. Mũ'u “Ni'cũ masũ a'tiacjũ niapũ” ní'cũ ni'i, niwõ.

Lázaro masãpe pũ'to Jesú cũ uti'que ni'i

28 Marta Jesú me'rã ucũca be'ro co acabijo Mariare pijigo wa'awõ. Core ãpẽrã tu'otiropu a'tiro nico niwõ:

—Marĩrẽ bu'egu etatojami. Mu'urẽ pijiduti-ami.

29 Co tojo nicã tu'ogo, cũ tiropu maata a'tico niwõ. 30 Jesú Martare põtẽrĩ'caroputa niwĩ. Macãpure pi'atiwĩ yujupu. 31 María co ya wi'ipure sojaro me'rã wijaatico niwõ. Tojo weecã ã'arã, judío masã topu sjarã eja'cãrã core sirutucãrã niwã. “Co acabiji masãpepu utigo wa'ago weesamo”, ni wãcũcãrã nimiwã.

32 Co pe'e Jesú tiro etago, cũ ye du'pocãrĩ tiropu paamu'rĩque'awõ. Cũrẽ niwõ:

—Wiogu, mu'u a'topu nicã, yu'u acabiji wẽrĩtiboapĩ.

33 Jesú co uticã ã'agũ, core sirutu'cãrã uticã ã'agũ, uputu bujaweti, pajaña'wĩ. 34 Narẽ sãrĩtiña'wĩ:

—¿No'opu cãrẽ siosõrõcũurĩ? niwĩ.

Na cãrẽ “Te'a ã'arã”, niwã.

35 Topu wa'agu, Jesú quẽ'rã utiwĩ.

36 Cũ uticã ã'arã, ni'cãrẽrã judío masã niwã:

—Ã'aña. ¿Upututa cãrẽ ma'ipari? niwã.

37 Æpẽrã a'tiro niwã:

—¿Ã'rĩ caperi ã'atigure yu'rũo'cu Lázarore wẽrĩcã weetibopari? niwã.

Jesú Lázarore wẽrĩ'capure masõ'que ni'i

38 Jesú pũrõ bujawetise me'rã Lázaro masãpepu wa'awĩ. Ti masãpe ãtã tuti niwũ. Ti tuti sope pu'to ãtãgãjo me'rã cã'mota'ano'wũ.

39 Jesú narẽ niwĩ:

—Tuupãña.

Marta cūrẽ niwõ:

—Wioḡu, ũrĩ nisami. Cũ wẽrica be'ro ba'paritise numurĩ yu'ru'u.

⁴⁰ Jesú core niwĩ:

—Mu'urẽ weremiapu. “Yu'ure ãjõpeogo, Õ'acũ tutuasere ĩ'agõsa'a”, nimiapu, niwĩ.

⁴¹ Be'ro na ti tutire pãowã. Jesú u'musepu ĩ'amorõ, Õ'acūrẽ niwĩ:

—Pacu, yu'u sērĩ'quere mu'u tu'otojapu. Añu'u. ⁴² Yu'u masĩ'i, mu'u yu'ure tu'onu'cũcã'a. Ārã a'topu nu'cũrã ye bu'iri sērĩ'i. Mu'u yu'ure o'ó'quere masiato níḡũ, tojo wee'e.

⁴³ Cũ tojo níca be'ro pũrõ caricũwĩ:

—Lázaro, wijaatia, niwĩ.

⁴⁴ Tojo nicãta, cũ wijaatiwĩ. Cũ ye omocãrĩ, cũ ye du'pocãrĩrẽ su'ti me'rã du'reno'cu niwĩ. Cũ diapoa quẽ'rã su'ti casero me'rã omano'caro niwũ. Tojo weegu Jesú narẽ niwĩ:

—Cūrẽ pãa, du'uo'oya.

Judío masã wiorã Jesure wẽjẽsĩ'rĩ'que ni'i
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Pãjãrã judío masã María me'rã ba'patiã'cãti'cãrã cũ tojo weesere ĩ'arã, Jesure ãjõpeowã. ⁴⁶ Āpẽrã pe'e ãjõpeoronõjõ níã, cũ tojo wee'quere fariseo masãpure weresãrã wa'awã. ⁴⁷ Tojo weerã fariseo masã, tojo nicã pa'ia wiorã nerẽcãrã niwã. Na pa'ia wioḡu cũ me'rãcjãrã nirõpu nerẽcãrã niwã. A'tiro nicãrã niwã:

—¿De'ro weerãsari marĩ? Jesú peje añuse weeĩ'ogũ weemi. ⁴⁸ Marĩ cūrẽ cã'mota'aticã,

nipe'tirā cūrē ějōpeorāsama. Romano masā wiorā a'tirāsama. A'ti, marī wiorā nise, Ō'acū wī'i quē'rārē cō'arāsama.

⁴⁹ Ni'cū na me'rācjū Caifá wāmetigū ti cū'marē pa'ia wioḡu nicu niwī. Cū narē nicu niwī:

—Musā ne tu'omasīwe'e. ⁵⁰ Nipe'tirā masā marī ya di'tacjārā wērīcā, ña'a nibosa'a. A'tiro weecā, añusa'a. Ni'cū nipe'tirā ye bu'iri wērībosacā, marīrē añurōsa'a, niwī.

⁵¹ Caifá cū basu wācūse me'rā tojo niticu niwī. Ti cū'ma cū pa'ia wioḡu nicā, Ō'acū cūrē tojo wācūse o'ocu niwī. Tojo níḡú, Judea di'tacjārārē Jesú wērībosagūsamī níḡū, tojo nicu niwī. ⁵² Jesú ti di'tacjārā dia'cūrē wērībosaticu niwī. Nipe'tirā Ō'acū pō'rā cūrē ějōpeoajārē no'o apeye di'tapū nirā quē'rārē wērībosacu niwī. Ni'cā curua weesī'rīgū tojo weecu niwī. ⁵³ Ti nūmūta na nerē ucūca nūmū me'rā na Jesure wējēatjere wācūyucārā niwā.

⁵⁴ Na wējēsī'rīse ye bu'iri Jesú judío masā ī'orōpū sijatiwī. Judeapū ní'cu wijawā'cāwī. Ni'cā macā Efraī wāmetiri macā yucu marīrō pu'to nirī macāpū wa'awī. Ti macāpū ūsā tojawū.

⁵⁵ Titare Pascua judío masā bosenuḡu wa'atjo cā'rōacā dū'sawū. Pājārā masā Jerusalēpū wa'acārā niwā. Na ti bosenuḡu dūporo na ña'arō wee'quere coeyurā wa'acārā niwā. ⁵⁶ Jesure ī'asī'rīrā a'macusiācārā niwā. Ō'acū wī'ipū nīrā, a'merī sērītiña'cārā niwā:

—Musã tu'oña'cã, ¿apetero weegu cã a'tigusari?

⁵⁷ Fariseo masã, pa'ia wiorã masãrẽ a'tiro duticãrã niwã:

—Musã Jesú topu niapu nisere masĩrã, ãsãrẽ wereya. Na wercã, bu'iri da'reri wi'ipu Jesure miarãti nĩrã, tojo nicãrã niwã.

12

Jesure María u'mutise piopeo'que ni'i
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua bosenuu wa'atjo seis nuuuĩ du'sawu. Titare Jesú Efraĩpu nícu Beta-nia wãmetiri macãpu wa'awĩ. Toduporo ti macãputa Jesú Lázarore masõwĩ. ² Tocjãrã Jesure bosenuu weepeowã. Marta ba'asere etiwõ. Na pãjãrã wa'terore Lázaro quẽ'rã Jesú me'rã ba'adujiwĩ. ³ Ësã ba'ari cura María pajicja u'muticja nardo wãmetise wapabujusere poset-icjare Jesú tiro miitiwõ. Miiti, cã du'pocãrĩpu piopeowõ. Be'ro co poari me'rã tuucoewõ. Ti wi'i nipe'tiropu u'mutise'sa wa'awu.

⁴ Co tojo weecã ĩ'agũ, Juda Iscariote ãsã me'rãcjũ be'ropu Jesure ĩ'atu'tirãrẽ o'oacju a'tiro niwĩ:

⁵ —¿De'ro weego a'te u'mutisere duatiati? Tere duago, ni'cã cã'ma da'rase wapa weronojõ wapata'aboapã. Te niyerure pajasecuorãrẽ o'oboapã, niwĩ.

⁶ Cã pajasecuorãrẽ ma'ígũ mejẽta, tojo niwĩ. Yajasebucu niwĩ. Cã ãsã niyerure co'tegu niwĩ. Ti ajuropu ãsã niyeru sãa'quere yajamujãcũwĩ.

⁷ Jesú cãrẽ niwĩ:

—Co uaro weeato. Co yu'ure yaatjere wăcŭgŏ, tojo weeamo. ⁸ Musă pajasecŭorărē o'onu'cŭmasîrăsa'a. Be'ropŭ yu'u pŭrîcărē o'omasîsome. Yu'u a'to nidojacŭ niwe'e, niwî Jesú.

Judío masă wioră Lázarore wějěsî'rî'que ni'i

⁹ Păjără judío masă Jesú Betaniapŭ nise que-tire tŭ'ocără niwă. Tojo weeră Jesure, cŭ masŏ'cŭ Lázaro quē'rărē î'ară a'ticără niwă. ¹⁰⁻¹¹ Lázarore masŏse ye bu'iri păjără judío masă Jesure ějŏpeowă. Cărē ějŏpeoră, pa'ia wioră dutise doca nimi'cără dŭcawatia wa'awă. Na tojo weese ye bu'iri pa'ia wioră Jesure na wějěsî'rîrŏnojŏta Lázaro quē'rărē wějěsî'rîwă.

Jesú Jerusalĕpŭ pi'a'que ni'i

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Pascua judío masă bosenuŭmŭrē î'ară wa'ară păjără masă Jerusalĕpŭre wa'acără niwă. Na etăca nuŭŭ ape nuŭŭ pe'e Jesú wa'atje quietire masîcără niwă. ¹³ Tojo weeră pŭrî opa querire dute, cŭrē pŏtĕrîră a'ticără niwă. Na a'tiro caricŭwă'cătiwă:

—Marî wiogŭre e'catise o'oră. Ă'rî Ő'acŭ o'ó'cŭre aňurŏ wa'ato. Cŭ marî Israe curuacjără wiogŭ nimi, niwă.

¹⁴ Jesú Ő'acŭ ye queti ojăca pŭrîpŭ nîrŏnojŏta burrore î'agŭ, cŭ bu'ipŭ mujăpejawî. Zacaría todŭporocjŭ Ő'acŭ ye quietire weremu'tărî masŭ a'tiro ojacŭ niwî:

¹⁵ Musă Jerusalĕcjără, uitică'ňa.

Ī'aña, mʉsā wiogu burro bu'ipu pesawā'cātimi,
ni ojacu niwī.

16 A'te oja'quere ũsā cū bu'erā ne waro
“Jesú ye queti nisa'a”, niticāti. Be'ro u'muse
cū mʉjǎáca be'ropu ũsā masīwū. “Ō'acū ye
queti ojaca pūrīpu ní'caronojōta cūrē queoro
wa'awū”, niwū.

17 Jesú Lázarore masōgū, cū pijiwīrōcā ĩ'a'cārā
āpērārē wereturiacārā niwā. 18 Tojo weerā cū
wee'lo'quere ējōpeorā, Jesure pōtērīrā a'ticārā
niwā. 19 Fariseo masā pe'e tojo weecā ĩ'arā,
a'merī nicārā niwā:

—¿Ī'ati mʉsā? Nipe'tirā cū me'rā wa'arā
weema. ¿Marī de'ro weebosau? niwā.

Griego masā Jesure ĩ'asī'rī'que ni'i

20 Jerusalēpu Pascua bosenuṃu nicā, Ō'acūrē
ējōpeorā nerē'cārā wa'terore ni'cārērā griego
masā niwā. 21 Na Jesure ĩ'asī'rīrā Felipe tiro
a'tiwā. Felipe Betsaida Galilea di'tapu nirī
macācjū niwī. Na cūrē a'tiro niwā:

—Jesure ĩ'asī'rīsa'a.

22 Na tojo nicā tu'ogu, Felipe Andrére weregu
wa'awī. Be'ro puarāpu wa'a, Jesure wererā
wa'awā. 23 Na griego masā ĩ'asī'rīsere tu'ogu,
Jesú niwī:

—Yu'u Ō'acū macū masū weronojō uputigu
wērī masāmʉjāatjo cā'rō du'sa'a. 24 Diacjūta
nigūti. Ni'cū otese capere otetibosami. Te
oteticā, mejārōta tojasa'a. Te peri otecā
pūrīcārē, di'tapu boa wa'asa'a. Be'ro pī'rī,
pupi, peje ducatisa'a. Te peri weronojō yu'u
wērīgūsa'a. Yu'u wērīse me'rā pājārā Ō'acū

põ'rã wa'arãsama. ²⁵ No'o a'ti umucopure cũ catiri umucore ma'iyu'rugũ pecame'epũ bu'iri da're bajuriono'gũsami. No'o cũ catiri umucore ma'itigu pe'e u'musepu catinu'cũgũsami. ²⁶ Yu'u dutisere weesĩ'rĩgũ, yu'ure sirutuato. Cũ yu'u niatjopure yu'u me'rã nigũsami. Yu'u dutisere weesirutugũnojõrẽ yu'u pacũ añurõ weegusami, niwĩ Jesú.

Jesú cũ wẽrĩatjere ucũ'que ni'i

²⁷ Jesú niwĩ:

—Ni'cãrõacã yu'u pũrõ bujaweti'i. ¿De'ro nigũsari? “Pacũ, yu'ure ña'arõ wa'atjere yu'ruoya” ¿nigũsari? Nisome. Yu'u tereta pi'eti, wẽrĩgũ a'tiwũ. ²⁸ Pacũ, ma'u tutuasere ñ'oña, niwĩ Jesú. Cũ tojo nĩca be'ro ni'cũ u'musepu ucũdijosere tu'owũ. A'tiro niwĩ:

—Yu'u tutuasere ñ'otojawũ. Ñ'onemogãti tja, niwĩ.

²⁹ Masã topũ nirã cũ ucũ'quere tu'orã, “Bũpo busũami”, niwã. Ñpẽrã “Õ'acũrẽ wereco'tegu u'musecjũ Jesure ucũami”, niwã.

³⁰ Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'ure tu'odutigu mejẽta ucũami. Musã pe'ere tu'odutigu ucũami. ³¹ Ni'cãrõacãrẽ Õ'acũ a'ti turicjãrãrẽ bese, bu'iri da'regusami. Tojo nicã a'ti turicjãrãrẽ dutigu wãti cõ'awĩrõno'gũsami. ³² Apeye quẽ'rãrẽ yu'ure na u'muarõpũ tuumorõn'cõcã, nipe'tirãrẽ yu'u tiropũ a'ticã weeguti, niwĩ Jesú.

³³ Tojo nĩgũ, yu'u curusapũ wẽrĩgũsa'a nĩgũ, tojo niwĩ. ³⁴ Masã tere tu'orã, a'tiro niwã:

—Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpũ na bu'eĩ'ocã, a'tiro tu'ono'wũ: “Õ'acũ beše'cu Cristo catinu'cũcũsami.” ¿De'ro weeacjũ mũ'u pe'e tja “Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ ɯ'muarõpũ tuumorõnũ'cõno'gũsami”, niti? Õ'acũ macũ masũ weronojõ upũtigũ ¿noanojõ niti? ni sērĩtiña'wã.

³⁵ Jesú narē niwĩ:

—Yũ'u a'ti nucũcãcjãrãrē sĩ'ose weronojõ ni'i. Yũ'u masãrē Õ'acũ yere añurõ masĩcã wee'e. Yoaticã musã me'rã nigũsa'a. Yũ'u a'topũ nirĩ curare musã yũ'u bu'esere ějõpeoya. Tojo weerã musã wãcũña marĩrõ na'itĩ'arõpũ sijarã weronojõ wa'asome. Yũ'ure ějõpeotirã na'itĩ'arõpũ nirã weronojõ nima. Na weesere “A'tiro pe'e ɯ'a'a”, nímasĩtisama. ³⁶ Yũ'u sĩ'ose weronojõ nigũ musã tiropũ ni'i. Yũ'u musã tiropũ nirĩ curare yũ'ure ějõpeoya. Tojo weerã musã quẽ'rã sĩ'orĩ masã weronojõ nirãsa'a. Õ'acũ yere añurõ masĩrãsa'a. Æpẽrã quẽ'rãrē masĩcã weerãsa'a, niwĩ Jesú.

Jesú narē tojo níca be'ro du'tiwã'cã wa'awĩ.

Judío masã wiorã Jesure ějõpeotise ni'i

³⁷ Jesú peje weeĩ'omicã, judío masã wiorã cũrē ějõpeotiwã. ³⁸ Na ějõpeoticã, Õ'acũ ye queti ojáca pũrĩpũ Isaía oja'caronojõta queoro wa'awũ.

Cũ a'tiro ojacũ niwĩ:

Ni'cũnojoõpũta ũsã weresere tu'otimi.

Õ'acũ tutuase me'rã weeĩ'ocã ĩ'amirã, ne ějõpeotima, ni ojacũ niwĩ Isaía.

39 Na ne ějōpeomasīti'que quē'rārē Isaía ap-
eropu Ō'acū ye queti ojāca pūrīpāre a'tiro ojacu
niwī:

40 Ō'acū narē caperi bajutirā weronojō weecu
niwī.

Cū yere tu'omasīticā weecu niwī.

Tojo weerā añurō cū weesere ĩ'amirā,
ĩ'amasīticārā niwā.

Cū bu'esere tu'omirā, tu'omasīticārā niwā.

Cū bu'esere ějōpeorā, na ña'arō wee'quere du'u,
acoboJose sērībopā.

Cū narē yu'ruobopī, nicu niwī Isaía.

41 Isaía Jesú tutuasere, cū asistesere ĩ'agū, cū
ye cjasere tojo ucūcu niwī.

42 Pājārā judío masā Jesure ějōpeowā.
Ni'cārērā wiorā waroputa ějōpeowā. Fariseo
masārē uirā, bajuyoropu Jesure ějōpeosere
ucūtiwā. Ūsārē judío masā na nerērī wī'ipu
nirārē cō'awīrōrī nīrā, tojo weewā. 43 Wiorā
Jesure ějōpeomirā, masā pe'ere Ō'acū nemorō
añurō wācūcā hawā.

Jesú masārē besese cjasere ucū'que ni'i

44 Jesú nipe'tirā tu'oato nígū, tutuaro ucūwī:

—Yu'ure ějōpeogu yu'u se'sarore ějōpeotimi.

Yu'u pacu yu'ure o'ó'cu quē'rārē ějōpeomi.

45 Yu'ure ĩ'agū, yu'ure o'ó'cu quē'rārē ĩ'ami.

46 Yu'u sī'ose weronojō ni'i. A'ti nucūcāpūre
yu'ure ějōpeorā na'itī'arōpu tojaticā'to nígū
a'tiwu. Na yu'u bu'esere masīrāsama. Masīrā,
añurō weerāsama. 47 Yu'u bu'esere tu'omirā,
tere weetirā, bu'iri cuorāsama. Yu'u narē
bu'iri da'reesome. Yu'u bu'iri da'regu a'titiwu.
Narē yu'ruogu a'tiwu. 48 Yu'ure hatirānojō,

yu'u bu'e'quere weetirãnojõ Õ'acũrẽ bu'iri da'reno'ajãpu nitojama. Yu'u bu'e'quere weetise bu'iri na a'ti umuco pe'ticã, bu'iri da'reno'rãsama. ⁴⁹ Yu'u se'saro yu'u uaro bu'ewe'e. Yu'u pacu yu'ure o'ócũ “Tojo ni bu'eya” nirõ bu'e'e. ⁵⁰ Yu'u masĩ'i, yu'u pacu dutisere êjõpeorã catinu'cũcã'rãsama. Tojo weegu cũ bu'eduti'caranojõta masãrẽ bu'e'e, niwĩ Jesú.

13

Jesú cũ bu'erã ye du'pocãrĩrẽ coe'que ni'i

¹ Judío masã bosenumu Pascua wa'atjo ni'cã numu du'sawu. Jesú cũ a'ti turipu ní'cu maata cũ pacu tiropu wa'atjere masĩtojawĩ. Cũ, cũ yarã a'ti nucũcãcjãrãrẽ ma'inu'cũcã'wĩ. Cũ wẽrĩse me'rã cũ uputu ma'isere ĩ'owĩ.

²⁻⁴ Juda Iscariote, Simó macũrẽ wãtĩ a'tiro wãcũse o'ocu niwĩ. Jesure ĩ'atu'tirãpũre o'oduticũ niwĩ. Jesú pe'e pũrĩcã cũ Õ'acũ tiropu ní'cu a'tiwu nisere masĩwĩ. Tojo nicã topu cũ dajatojaatjere, cũ pacu cũrẽ wiogu sõrõatje quẽ'rãrẽ masĩwĩ. A'tiro wéegu, ùsã ba'adujiri cura Jesú wã'cãnu'cã, cũ su'ti bu'icjãrõrẽ tuweecũuwĩ. Be'ro marĩ ejerituwuwaropu tuucoeri caserore du'teõ'owĩ. ⁵ Tu'ajanu'cõ, acore bapapu piosãawĩ. Te me'rã ùsã ye du'pocãrĩrẽ coenu'cãwĩ. Be'ro ti casero me'rã bopowĩ.

⁶ Cũ Simó Pedro ye du'pocãrĩrẽ coenu'cãrĩ cura Pedro cũrẽ niwĩ:

—Wiogu, ¿yé du'pocãrĩrẽ coegusari?

⁷ Jesú cũrẽ niwĩ:

—Ni'cārōacā yu'u weesere mu'u tu'omasītisa'a. Be'ropu masīgūsa'a.

⁸ Pedro cūrē niwī:

—Yé du'pocārīrē mu'u ne coesome.

Jesú cūrē niwī:

—Yu'u coeticā, mu'u yu'u me'rācjū nisome.

⁹ Simó Pedro cūrē niwī:

—To pūrīcārē yé du'pocārīrē coegu, yé omocārī, ya dupo quē'rārē coeya.

¹⁰ Jesú pe'e cūrē niwī:

—Marī u'aca be'ro apaturi u'aapoya marīsa'a. Sijaca be'ro du'pocārī dia'cūrē tuucoeno'sa'a. Mūsā ū'irī marīrā weronojō ni'i. Tojo nimicā, ni'cū mūsā wa'teropure ña'agū ū'irītigu weronojō nimi, niwī Jesú.

¹¹ Jesú cūrē ī'atu'tirāpūre o'oacjūre masītojawī. Tojo weegu tojo niwī.

¹² Ūsā ye du'pocārīrē coeca be'ro cū bu'icjārō su'tirote sāña, ejanujāwī tja. Ūsārē niwī:

—¿Mūsā yu'u weesere tu'omasīti? ¹³ Mūsā yu'ure “Wiogu, ūsārē bu'egu” ni pisu'u. Tojota ni'i mūsā nírōnojōta. ¹⁴ Yu'u mūsā wiogu,

mūsārē bu'egu nimigū, mūsā ye du'pocārīrē coeapu. Tojo weerā mūsā quē'rā mejārōta weeya.

¹⁵ Mūsārē yu'u wee'quere ī'acūu, weesirutuato nígu a'te queosere wee'opapu. A'merī añurō weeya. ¹⁶ Mūsārē diacjū wereguti. Ne ni'cū da'raco'tegu “Yu'u wiogu yu'rūoro ni'i”, nīmasītisami. Ni'cū o'óno'cu quē'rā cūrē o'ó'cu yu'rūoro nitisami. ¹⁷ Mūsā yu'u du'pocārī

coesere masīrā, a'te yu'u wee'quere wéerā, e'catirāsa'a.

18 »Yũ'u musã nipe'tirãpũre ucũgũ weewe'e. Yũ'u bese'cãrãrẽ masĩ'i. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ nĩrõnojõta queoro wa'arosa'a. A'tiro ojano'wũ: “Yũ'u me'rã ba'adujimigũ, yũ'ure a'pepũrĩmi”, ni ojano'caro niwũ. 19 Yũ'u musãrẽ wereyugũ wee'e. Tojo weerã yũ'u ní'que queoro wa'acã, a'tiro nirãsa'a: “Diacjũta Õ'acũ o'ó'cũ nipĩ”, nirãsa'a. 20 Musãrẽ queoro wereguti. Yũ'u o'ó'cãrã weresere tũ'o ãjõpeorã, yũ'u quẽ'rãrẽ ãjõpeorãta weesama. Yũ'ure ãjõpeorã, yũ'ure o'ó'cũ quẽ'rãrẽ ãjõpeosama, niwĩ Jesú.

Jesú “Yũ'ure ĩ'atu'tirãpũre Juda o'ogũsami” nise ni'i

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Jesú ũsãrẽ wéréca be'ro ɸpũtu bujawetiwĩ. Tũ'ota basiorota werewĩ:

—Diacjũta nigũti. Ni'cũ musã wa'teropũ yũ'ure ĩ'atu'tirãrẽ o'ogũsami, niwĩ.

22 Cũ tojo nicã tũ'orã, ũsã ¿noarẽ tojo nigũ weeti? nĩrã, mejõ a'merĩ ĩ'adujicã'wũ.

23 Yũ'u Juã Jesú ma'ino'gũ cũ pũ'to dujiwũ.

24 Tojo weegũ Simó Pedro Jesure sãrĩtiña'dutigũ sĩopuawĩ. 25 Yũ'u cũ pũ'toacã mu'rĩwã, cũrẽ sãrĩtiña'wũ:

—Wiogũ, ¿noanojõ niti cũ?

26 Jesú yũ'ure niwĩ:

—Yũ'u pã yosóo'ono'gũ nigũsami. Cũ tojo níca be'ro Simó macũ Juda Iscariotere yosóo'owĩ.

27 Cũ tojo wééca be'ro wãtĩ Judare sãjãacũ niwĩ. Jesú cũrẽ niwĩ:

—Mũ'u weeatjere weebaque'oya.

28 Ûsã nipe'tirã topu ba'adujirã, cã tojo niseretũ'omasĩticãti. 29 Ni'cãrẽrã a'tiro wãcũwũ: “Juda cã niyerure co'tegu niyucã, Jesú cãrẽ apeyenojõ bosenumu cjasere duudutigũ weepĩ, o pajasecũorãrẽ niyeru o'odutigũ o'odutiapĩ”, niwũ. 30 Juda cã pãrẽ ñe'eca be'ro ùsã tiropu ní'cũ wijaa wa'awĩ. Cũ wijaaari cura ñamipũ niwũ.

A'merĩ ma'idutise ni'i

31 Juda wa'áca be'ro Jesú ùsãrẽ niwĩ:

—Ni'cãrõacã yu'u Õ'acũ macũ masũ weronojõ uputigupure yu'u tutuasere ñ'ono'rõsa'a. Õ'acũ tutuase quẽ'rã yu'u me'rãta ñ'ono'rõsa'a. 32 Yu'u Õ'acũ tutuasere ñ'ocã, cã quẽ'rã yu'u tutuasere maata ñ'ogũsami. 33 Yu'u me'rãcjãrã, cã'rõ musã me'rã nituogusa'a. Musã yu'ure a'marãsa'a. Yu'u judío masãrẽ toduporopure ní'caronojõta musãrẽ ni'cãrõacã nigũti. Yu'u wa'atjopure musã wa'amasĩtisa'a. 34 Musãrẽ apeye ma'ma dutise cũugũti. Yu'u musãrẽ ma'irõnojoita a'merĩ ma'ĩña. 35 Musã a'merĩ ma'icã, ãpẽrã nipe'tirã musãrẽ yu'u bu'erã nisere masĩrãsama, niwĩ Jesú.

Jesú Pedrore “Mu'u yu'ure ‘Masĩwe'e’ nigũsa'a” ní'que ni'i

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Simó Pedro cãrẽ sãrĩtiña'wĩ:

—Wioꝑũ, ¿no'opu wa'agusari?

Jesú cãrẽ niwĩ:

—Ni'cãrõacã yu'u wa'atjopure mu'u wa'amasĩtisa'a. Be'ropu yu'ure sirutugusa'a.

37 Pedro cãrẽ niwĩ tja:

—Wiogu, ¿de'ro weeacju yu'u mu'u me'rã maata wa'amasītisari? Yu'u quẽ'rã mu'u me'rãta wẽrĩmasĩ'i.

³⁸ Jesús cãrẽ niwĩ:

—¿Nirõta yu'u me'rã wẽrĩmasĩti? Mu'urẽ diacjũta nigũti. Cãrẽ'quẽ cũ uuati dũporo yu'ure i'tiati “Cãrẽ masĩwe'e”, nigũsa'a, niwĩ Jesús.

14

Jesú “Yu'ure ãjõpeorã yu'rurãsa'a” ní'que ní'i

¹ Jesús ãsãrẽ a'tiro niwĩ:

—Musã upũtu waro wãcũque'titicã'ña. Õ'acũrẽ ãjõpeoya. Tojo nicã yu'u quẽ'rãrẽ ãjõpeoya. ² Yu'u pacu tiropu musã niatje wi'seri peje ní'i. Te marĩcãma, musãrẽ wereboapã. Topu musã niatjore apoyugu wa'agu wee'e. ³ Musã niatjore apóca be'ro musãrẽ miigũ a'tiguti. Topure musã quẽ'rã ninu'cũcã'rãsa'a. ⁴ Musã yu'u wa'atjore masĩsa'a. Yu'u wa'ari ma'a quẽ'rãrẽ masĩsa'a, niwĩ Jesús.

⁵ Tomás cãrẽ niwĩ:

—Wiogu, mu'u wa'atjore masītisa'a. ¿Ësã de'ro wee masĩbosau mu'u wa'ari ma'arẽ?

⁶ Jesús cãrẽ niwĩ:

—Yu'u, yu'u pacu tiropu wa'ari ma'a weronojõ ní'i. Yu'u masãrẽ topu wa'acã weegú ní'i. Yu'u masãrẽ diacjũ cjasere masĩcã wee'e. Narẽ catinu'cũcã weegú ní'i. Yu'ure ãjõpeorã dia'cũ yu'u pacu tiropu wa'arãsama. ⁷ Musã yu'ure masĩrã, yu'u pacu quẽ'rãrẽ masĩbosa'a. Ni'cãrõacã me'rã cãrẽ masĩ'i. Musã yu'ure ã'arã, cãrẽ ã'arã weronojõ ní'i, niwĩ Jesús.

⁸ Felipe Jesure niwĩ:

—Wiogu, mu'u pacure ï'oña ùsārē. Cūrē ï'ase me'rā dia'cũ ùsārē ejatuarosa'a.

⁹ Jesú cūrē niwĩ:

—Felipe, yu'u musā me'rā yoacā niwũ. ¿Yu'ure ï'amasĩweti yujupu? Yu'ure ï'agũ yu'u pacu quē'rārē masĩmi. ¿De'ro weegu yu'ure “Mu'u pacure ï'oña”, niati? ¹⁰ ¿Yu'u, yu'u pacu me'rā puarā nimicā, ni'cũpũta ni'i nisere ějõpeoweti? ¿Cũ yu'upũre nimi nise quē'rārē ějõpeoweti? Yu'u ucũsere yu'u se'saro ucũwe'e. Yu'u pacu yu'upũre nigũta cũ haro ucũmi. Yu'u weese quē'rārē yu'u se'saro weewe'e. Cũta cũ haro weecā weemi. ¹¹ Yu'u, yu'u pacu me'rā ni'cũta ni'i nisere, cũ yu'upũre nisere ějõpeoya. Tere ějõpeotirā pũricā, yu'u weese pe'ere ï'a ějõpeocureya. ¹² Musārē diacjũta weregũti. Yu'ure ějõpeorā yu'u wee'caronojõta yu'u wee'quere weesiruturāsama. Totá yu'u pacu tiropu yu'u wa'acāma, a'te nemorõ weerāsama. ¹³ Musā yu'ure ějõpeocā, nipe'tise musā sērĩsere o'ogusa'a. Te me'rā yu'u pacu tutuasere masĩato níguũ tojo weegusa'a. ¹⁴ Yu'ure ějõpeorā, no'o musā sērĩsere yu'tigũti.

Jesú “Espíritu Santure o'ógũti” ní'que ni'i

¹⁵ »Musā yu'ure ma'írā, yu'u dutisere weerāsa'a. ¹⁶ Musārē yu'u pacure Espiritu Santure sērĩbosagũti. Cũ musārē weetamuse me'rā wācũtutuanu'cũcā weegusami. Musā me'rā ninu'cũgũsami. ¹⁷ Espiritu Santu musārē queoro bu'egusami. Āpērā a'ti nucũcācjarā

yu'ure ējōpeotirā cūrē masītirāsama. Tojo weerā cūrē moorāsama. Mūsā pūrīcā cūrē masī'i. Cū mūsā me'rā, mūsāpūre ninu'cūgūsami. ¹⁸ Yu'u mūsārē cō'awā'cāsoma. Mūsā me'rā nigū a'tiguti tja. ¹⁹ Cā'rōacā be'ro masā yu'ure ī'asoma. Mūsā pūrīcā ī'arāsa'a. Yu'u catinu'cūcā'a. Tojo weerā mūsā quē'rā catinu'cūcā'rāsa'a. ²⁰ Yu'u pacu mūsārē Espiritu Santure o'ógusami. Tojo wéeca be'ro yu'u pacu me'rā yu'u nisere masīrāsa'a. Tojo nicā mūsā yu'u me'rā nisere, yu'u mūsāpūre nisere masīrāsa'a. ²¹ Yu'u dutisere weegú diacjūta yu'ure ma'isere ī'osami. Yu'ure maigūrē yu'u pacu quē'rā ma'igūsami. Yu'u quē'rā ma'igūsa'a. Cūrē yu'u nisetisere ī'ogūsa'a, niwī Jesú.

²² Apī Juda, Iscariote mejēta Jesure niwī:

—¿Wiogu, de'ro weegu mu'u nisetisere ūsā dia'cūrē ī'ogūsari? ¿De'ro weegu a'ti turicjārā mu'urē ējōpeotirā quē'rārē ī'oweti?

²³ Jesú cūrē niwī:

—Yu'ure ma'igū yu'u dutisere weemi. Yu'u pacu cūrē ma'igūsami. Ūsā puarāputa cū me'rā nirāsa'a. ²⁴ Yu'ure ma'itigu pe'e yu'u ucūsere weetimi. Yu'u ucūse yé mejēta ni'i. Yu'u pacu yu'ure o'ó'cu cū weredutise ni'i.

²⁵ »Yu'u mūsā me'rā nígū, a'te nipe'tisere were'e. ²⁶ Yu'u sērīcā, yu'u pacu Espiritu Santure mūsārē o'ógusami. Cū mūsārē weetamu, wācūtutuanu'cūcā weegusami. Nipe'tise mūsārē bu'egusami. Nipe'tise yu'u mūsārē bu'e'quere apaturi wācūcā weegusami.

27 »Yũ'u ni'cārōacā musārē we'eriti'i. Musā ye ejeripō'rārīpu ejerisājāse niato. Yũ'u ejerisājāse me'rā musārē ejerisājācā weeguti. Yũ'u ejerisājācā weese a'ti nucūcā cjase weronojō niwe'e. Tojo weerā “Yũ'u wa'agu wee'e” nisere tũ'orā, bujaweti, wācūque'titicā'ña. 28 Musā “Yũ'u pacu tiropu wa'agu wee'e” nicā tũ'otojapu. “Be'ro yũ'u musā me'rā nigũ a'tiguti tja” nicā quē'rārē tũ'oapu. Yũ'u pacu yũ'u yũ'rũoro nimi. Musā yũ'ure cū tiropu wa'ase quetire tũ'oapu. Tere tũ'orā, diacjũta ějōpeorā pũricā, e'catiboapā. 29 Yũ'u musārē wereyugu weeapu. Tojo weerā yũ'u musārē wereyu'quere queoro wa'acā, “Diacjũta nipī”, nirāsa'a. 30 Wātī a'ti nucūcācjārārē dutigu a'titojami. Tojo weegu yũ'u yoaticā musā me'rā ucūgūti. Cū yũ'ure ne cā'rō dutimasītimi. 31 Tojo wa'arota weesasa'a. Yũ'u pacu cū weeduti'quere weeguti. Yũ'u tojo weecā, a'ti nucūcācjārā yũ'u pacure yũ'u ma'isere masīrāsama. Te'a wa'arā. Wā'cānu'cāña, niwī ũsārē.

15

Jesú u'segu me'rā masārē queose were'que ni'i

1 Jesú queose me'rā ũsārē a'tiro niwī:

—Yũ'u u'segu weronojō ni'i. Yũ'u pacu tigure co'tegu nimi. 2 Yũ'ure ějōpeorā tigu cjase dũpuri nima. Ō'acū u'segure ĩ'anurũgũ weronojō niyugu, dũca marīse dũpuri dũtecō'asami. Apeye dũcatise dũpuri añurō dũcatiato nígu dũweenemosami. 3 Musā dũcatise dũpuri weronojō ni'i. Yũ'u bu'e'quere ějōpeo, yũ'ti'i.

Tojo weegu yu'u pacu musã ña'arõ wee'quere cõ'atojawĩ. Musã acobocono'cãrãpu nitoja'a. ⁴ Yu'u musãpũre ninu'cũgũsa'a. Musã quẽ'rã yu'u me'rãcjãrã ninu'cũcã'ña. Ni'cã dũpu yucũgũpu a'mesũ'atimirõ dũcatitisa'a. A'te weronojõ musã yu'u me'rã ninu'cũtirã, ne añurõ weemasĩsome.

⁵ »Yu'u ní'caronojõta yu'u u'segu weronojõ ni'i. Musã tigũ dũpũri ni'i. Yu'u me'rã ninu'cũgũ, yu'u quẽ'rã cũpũre nicã, cũ añurõ weemasĩsami. Musã yu'u me'rã ninu'cũtirã, ne añurõ weemasĩtisa'a. ⁶ Yu'u me'rã ninu'cũtigũ dũtecõ'a'que dũpũri weronojõ nimi. Te ñai'que dũpũrire see, pecame'epũ ãjũacõ'ano'sa'a.

⁷ »Musã yu'u me'rã ninu'cũrã, yu'u bu'esere wãcũrã, Õ'acũrẽ musã uasere sẽrĩña. Cũ yu'tigusami. ⁸ Musã añurõ wéerã, Õ'acũ añuyũ'rũami nisere ã'orãsa'a. Tojo weerã diacjũta musã yu'u bu'erã nirãsa'a. ⁹ Yu'u pacu yu'ũre ma'irõnojoõta yu'u quẽ'rã musãrẽ ma'i'i. Yu'u me'rã ninu'cũña. Tojo weecã, musãrẽ ma'ĩnu'cũgũsa'a. ¹⁰ Yu'u pacu yu'ũre cã dutisere weecã, ma'ĩmi. Yu'u quẽ'rã yu'u dutisere weecã, musãrẽ ma'igũsa'a.

¹¹ »Yu'u e'catironojõta musãrẽ e'catiato nígu tojo ucũ'u. Tojo weerã musã e'catiyũ'rũarãsa'a.

¹² Yu'u dutise a'tiro ni'i. Yu'u musãrẽ ma'irõnojoõta a'merĩ ma'ĩña. ¹³ Ni'cũ cũ me'rãcjãrãrẽ wẽrĩbosagu, narẽ ma'iyũ'rũasami. Wẽrĩbosase nemorõ ma'ita basiowe'e. ¹⁴ Musã yu'u dutisere wéerã, yu'u me'rãcjãrã ni'i. ¹⁵ Yu'u musãrẽ “Yu'ũre da'raco'terã nima”, nisome. Da'raco'terã na wiogu weesere masĩtisama.

Musã yu'u me'rãcjãrã ni'i. Tojo weegu yu'u pacu yu'ure ní'quere werepe'ocã'a. ¹⁶ Musã yu'ure besetiwu. Yu'u pe'e musãrẽ besewu. Añurõ weeato ní'gũ tojo weewu. Musã añurõ weese pe'tisome. Añurõ weecã, musã yu'ure ëjõpeocã, no'o Õ'acũrẽ sërĩsenojõrẽ o'ogusami. ¹⁷ A'teta ni'i yu'u musãrẽ dutise. A'merĩ ma'ĩna, niwĩ.

Jesú “Yu'ure ëjõpeocã, ãpërã musãrẽ ï'atu'tirãsama” ní'que ni'i

¹⁸ Jesú ùsãrẽ a'tiro ninemowĩ:

—A'ti nucũcãcjãrã yu'ure ëjõpeotirã musãrẽ ï'atu'ticã, yu'ure ï'atu'timũ'tã'quere wãcũña. ¹⁹ Musã a'ti nucũcãcjãrã waro nicãma, na me'rãcjãrãrẽ ma'irõnojõta musãrẽ ma'ibosama. Yu'u musãrẽ na wa'teropu nirãrẽ besewu. Musã a'ti nucũcãcjãrã weronjõ niwe'e. Tojo weerã musãrẽ ï'atu'tima. ²⁰ Yu'u musãrẽ ní'quere wãcũña. Ne ni'cũ da'raco'tegu “Yu'u wiogu yu'ruoro ni'i”, nímasĩtisami. Yu'ure ña'arõ weema. Musã quẽ'rãrẽ mejãrõta ña'arõ weerãsama. No'o yu'u bu'esere tu'orã, musãrẽ tu'orãsama. ²¹ Musã yu'ure sirutucã ï'arã, nipe'tise ña'asere musãrẽ weerãsama. Yu'ure o'ócure na masĩtise ye bu'iri tojo weerãsama.

²² »Yu'u a'ti di'tapure narẽ weregu a'titicãma, bu'iri moobosama. Na ni'cãrõacãrẽ bu'iri cuoma. “Ûsã bu'iri moo'o”, nímasĩtisama. ²³ Yu'ure ï'atu'tirã yu'u pacu quẽ'rãrẽ ï'atu'tima. ²⁴ Ne ni'cũ weetisere na tiropure peje weeĩ'omiwũ. Yu'ure masĩdutigu tojo weewu. Yu'u weeĩ'otica be'roma bu'iri moobosama. Na yu'u wee'quere ï'awã. Tere ï'amirã, yu'ure

ĩ'atu'tiwã. Yũ'u pacu quẽ'rãrẽ ĩ'atu'tiwã.
²⁵ Õ'acũ ye queti ojaca pũrĩpu nĩrõnojõta queoro wa'aro wee'e. A'tiro ni'ĩ: “Bu'iri moomicã, yũ'ure ĩ'atu'tiwã”, ni ojano'wũ.

²⁶ »Espíritu Santu diacjũ ucũgũ, musãrẽ weetamugũ a'tigusami. Æsã yũ'u pacu me'rã cũrẽ o'órãsa'a. Cũ a'tigu, queoro yé cjasere musãrẽ weregusami. ²⁷ Musã quẽ'rã yé cjasere wererãsa'a. Musã ne waroputa yũ'u me'rã nitojawu. Tojo weerã wererãsa'a, niwĩ Jesú.

16

¹ Jesú ãsãrẽ ninemowĩ tja:

—Yé bu'iri ãpẽrã musãrẽ ña'arõ weerãsama nisere were'e. Yũ'ure ãjõpeodu'uticã'to nígu tojo were'e. ² Musãrẽ judío masã nerẽwuse wi'seripu nimi'cãrãrẽ cõ'awĩrõrãsama. No'o musãrẽ wẽjẽcõ'aca be'ro a'tiro nirãsama. “Marĩ Õ'acũ ãaro weerã wee'e”, nirãsama. ³ Na yũ'u pacure, yũ'ure masĩti'que ye bu'iri musãrẽ ña'arõ weerãsama. ⁴ Yũ'u wereyugu wee'e. Tojo weerã queoro te wa'acã, musã “Tojota niwĩ”, nirãsa'a.

Espíritu Santu ye cjase ni'ĩ

»Yũ'u musã me'rã nígu, ne waropure maata a'tere weretiwu. ⁵⁻⁶ Ni'cãrõacã yũ'ure o'ócũ tiropu wa'agu wee'e. Yũ'u tojo nicã tu'orã, ne ni'cũ yũ'ure “¿No'opu wa'ati?” ni sãrĩtiña'we'e. Mejõ bujawetiwiorticã'a. ⁷ Yũ'u musãrẽ diacjũta nigũti. Yũ'u wa'acã, musãrẽ añu nirõsa'a. Yũ'u musãrẽ Espiritu Santure o'ógusa'a. Yũ'u

wa'aticãma, cũ musãrẽ weetamugũ, musã me'rã nigũ a'titibosami.

8-11 »Espíritu Santu yu'ure ãjõpeotirãrẽ a'tiro masĩcã weegusami. “Ûsã ña'arã ni'i”, ni tu'oña'cã weegusami. Apeye, yu'u diacjũ weegú ni'i nisere i'ogũsami. Yu'u pacu tiropu wa'ase me'rã tere i'ogũsami. Yu'u topu wa'acã, yu'ure i'asome. Tojo nicã yu'ure ãjõpeotirãrẽ Õ'acũ bu'iri da'reatjere i'ogũsami. A'tiro masĩrãsama: “Wãtĩ, a'ti nucũcãcjãrãrẽ dutigu Õ'acũrẽ bu'iri da'reno'acju nitojami”, nirãsama.

12 »Yu'u musãrẽ peje werese cuomi'i. Ni'cãrõacãrẽ musã tu'omasitibosa'a. Tojo weegu werewe'e. 13 Espiritu Santu a'tigu, nipe'tisere queoro weregusami. Cũ diacjũ ucũgũ nimi. Cũ se'saro ucũsome. Õ'acũ ucũsere, cũ tu'o'quere wereturiagusami. Be'ropu wa'atje quẽrãrẽ musãrẽ wereyugusami. 14 Espiritu Santu yu'ure añurõ ucũgũsami. Yé cjasere musãrẽ masĩcã weegusami. 15 Nipe'tise yu'u pacu cuose yé ni'i. Tojo weegu Espiritu Santu musãrẽ yé quetire weregusami.

Bujawetimi'cãrã e'catirãsama nise ni'i

16-17 »Cã'rõacã be'ro musã yu'ure i'anemosome. Be'ro i'arãsa'a tja. Yu'u pacu tiropu wa'ase ye bu'iri tojo wa'anĩrõsa'a, niwĩ Jesú.

Cũ tojo nicã tu'orã, ùsã ni'cãrẽrã a'merĩ ucũwũ:

—¿De'ro nisĩ'rĩrõ weesari cũ tojo nise?

18 “Cã'rõacã be'ro” cũ nise ¿de'ro nisĩ'rĩrõ

weesari? Ñe'enojõrẽ ucũgũ ucũsamigu, masĩtisa'a, niwũ.

¹⁹ Jesú ẽsã tojo nisere masĩgũ, ẽsãrẽ niwĩ:

—Yu'u "Cã'rõacã be'ro ã'asome, be'ro ã'arãsa'a tja" ní'quere ¿a'merĩ sãrĩtiña'rã weeti? ²⁰ Musãrẽ diacjũta wereguti. Musã uti, pũrõ bujawetirãsa'a. A'ti turicjãrã pe'e e'catirãsama. Musã bujawetimi'cãrã be'ro e'catirãsa'a. ²¹ A'tiro wa'ase weronojõ nirõsa'a. Ni'cõ nijĩpaco co wĩ'magũ wuase duporoacã pũrĩse tu'oña'samo. Co wuáca be'ro co pũrĩse tu'oña'quere wãcũtisamo. Co macũ bajuase pe'ere ã'agõ e'catigo, tojo weesamo. ²² Co weronojõ musã ni'cãrõacã pi'eti'i. Be'ro yu'u musãrẽ ã'agũ a'tiguti tja. Yu'u tojo weecã ã'arã, musã e'catiyu'ruarãsa'a. Æpãrã musãrẽ bujaweticã weemasĩtirãsama.

²³ »Musã tojo e'catiri numurẽ musã tu'otisere ne sãrĩtiña'some majã. Diacjũta musãrẽ nigũti. Musã yu'ure ãjõpeocã ã'agũ, nipe'tise musã sãrĩsere yu'u pacu yu'tigusami. ²⁴ Toduporopu yu'u tutuase me'rã yu'u pacure ne sãrĩtiwũ. Ni'cãrõacãrẽ musã yu'ure ãjõpeotjãrã sãrĩña. Musã tojo weecã, cã yu'tigusami. Cã yu'ticã, musã e'catiyu'ruarãsa'a.

Jesú masãrẽ "A'tiro weeguti" ní'que ni'i

²⁵ »Yu'u musãrẽ queose me'rã wereapu. Be'ro queose marĩrõ diacjũta yu'u pacu ye quetire weregusa'a. ²⁶ Espĩritu Santu a'tica be'ro musã yu'ure ãjõpeotjãrã, yu'u pacure sãrĩrãsa'a. Yu'u tojo ní'gũ, "Yu'u pacure musãrẽ sãrĩbosaguti", nigũ mejẽta wee'e. Musã basu

sērīrāsa'a. ²⁷ Cūta mūsārē ma'imi. A'tiro ni'i. Mūsā yu'ure ma'i'i. Tojo nicā mūsā yu'ure “Ō'acū tiropu ní'cu a'tipĩ”, ni ějōpeo'o. Tojo weegu Ō'acū mūsārē ma'imi. ²⁸ Yu'u pacu me'rā ní'cu yu'u a'ti nucūcāpūre a'tiwu. Ni'cārōacā yu'u a'topu ní'cu yu'u pacu tiropu dajatojaaguti tja.

²⁹ Cū tojo nicā tu'orā, ūsā cūrē niwū:

—Ni'cārōacārē mu'u queose me'rā werewe'e. Diacjū ucūcā'a. ³⁰ Ni'cārōacā ūsā masī'i. Mu'u nipe'tisere masīpe'ocā'a. No'o sērītiña'se dūporo masītoja'a. Tojo weerā mu'u Ō'acū tiropu ní'cu a'tipā nisere masī'i.

³¹ Jesú ūsārē niwī:

—¿Mūsā ějōpeoti majā? ³² Tojo ějōpeomirā, maata no'o mūsā wa'asī'rīrō du'tistearāsa'a. Yu'u ni'cūta tojagūsa'a. Ni'cūta niwe'e, nígu pe'e. Yu'u pacu yu'u me'rā nimi. ³³ Yu'ure ějōpeorā ejerisājāse cūoato nígu a'te nipe'tisere mūsārē wereapu. A'ti nucūcācjārā mūsārē pi'eticā weerāsama. Na tojo weemicā, wācūtutuaya. Yu'u a'ti nucūcācjārā na ña'arō weesere docaque'acā weetojawu. Tojo weerā yu'ure ějōpeorā wācūtutuaya.

17

Jesú cū bu'erā ye niatjere cū pacure sērībosa'que ni'i

¹ Jesú tojo níca be'ro ĩ'amorō, a'tiro niwī:

—Pacu, mu'u yu'ure cūu'que eja'a. Yu'u mu'u macū nisere masārē ĩ'oña. Mu'u tojo weecā, yu'u masārē mu'u tutuasere, mu'u añuyurūserere

ĩ'ogũsa'a. ² Mũ'u yũ'ure masã nipe'tirã wiogu söröwũ. Nipe'tirã mũ'u o'o'cãrãrẽ catinu'cũcã weedutigu yũ'ure söröwũ. ³ Masã mũ'u Ō'acũ ni'cũ nigũrẽ, tojo nicã yũ'ure mũ'u o'ó'cure ějõpeorã catinu'cũcã'rãsama.

⁴ »Yũ'u a'ti nucũcãpũre mũ'u tutuasere, mũ'u añuyũ'rũsere masãrẽ ĩ'owũ. Mũ'u yũ'ure cũu'quere weepe'ocã'wũ. ⁵ Pacũ, a'ti nucũcã weese dũporo yũ'u mũ'u me'rã niwũ. Mũ'u me'rã nígũ, mũ'u weronojõ nisetiwũ. Ni'cãrõacãrẽ mũ'u tiropũ wa'agu wee'e. Yũ'ure mejãrõta weeya tja.

⁶ »Mũ'u ã'rãrẽ a'ti nucũcãpũ nirã wa'terore besewũ. Yũ'ure narẽ o'oguti nígũ, tojo weecu niwũ. Mũ'u nisetisere narẽ masĩcã weewũ. Na mũ'u yarã nimi'cãrãrẽ yũ'ure wiawũ. Na mũ'u dutisere weewã. ⁷ Ni'cãrõacã na masĩma, nipe'tise yũ'u cuose mũ'u o'o'que ni'i, nima. ⁸ Narẽ nipe'tise mũ'u wereduti'quere werewũ. Na tere tũ'orã, ějõpeowã. Na diacjũta yũ'u mũ'u tiropũ a'ti'quere ějõpeowã. Tojo nicã mũ'u yũ'ure o'ó'quere ějõpeowã.

⁹ »Yũ'u na ye niatjere mũ'urẽ sãrĩ'i. Āpẽrã yũ'ure ějõpeotirã yema sãrĩwe'e. Yũ'ure mũ'u o'o'cãrã mũ'u yarã nima. Tojo weegu mũ'urẽ sãrĩ'i. ¹⁰ Nipe'tirã mũ'u yarã, yarã nima. Yarã quẽ'rã mũ'u yarã nima. Na yũ'ure ějõpeo, yũ'u tutuagu nisere masãrẽ masĩcã weema.

¹¹ »Yũ'u a'ti nucũcãpũ tojaque'asome. Yũ'u bu'erã pũrĩcã tojarãsama. Yũ'u mũ'u tiropũ wa'agu wee'e. Pacũ, añuyũ'rũgũ, mũ'u tutuase me'rã mũ'u yũ'ure o'o'cãrãrẽ añurõ co'teya. Mũ'u tojo weecã, marĩ nírõnojõta na ni'cãrõ

me'rã nirãsama. ¹² A'ti nucũcãpũre yu'ũre mu'ũ o'o'cãrã me'rã níguũ, mu'ũ tutuase o'o'que me'rã narẽ co'tewũ. Ne ni'cũ bajuriotiwũ. Ni'cũ dia'cũ toduporopũ bajuduti'cu weronojõ ní'cũre bajurioriwũ. Mu'ũ ye queti ojãca pũrĩpũ níronojõta na oja'que queoro wa'aro wee'e.

¹³ »Ni'cãrõacã yu'ũ mu'ũ tiropũ wa'agu wee'e. Yu'ũ a'ti nucũcãpũ níguũ, mu'ũ ye quetire werewũ. Tere tu'orã, na yu'ũ weronojõ e'catiato níguũ werewũ. ¹⁴ Mu'ũ wereduti'quere narẽ wereturiawũ. Na yu'ũre ãjõpeotjĩarã, yu'ũ weronojõ nima. A'ti umucocjãrã weronojõ wãcũtima. Tojo weerã na quẽ'rãrẽ masã ĩ'atu'tima. ¹⁵ «Narẽ, a'ti nucũcãpũ nirãrẽ mu'ũ tiropũ miaña», nigũ mejẽta wee'e. Wãtĩ pe'ere cã'mota'aya níguũ, tojo ni'ĩ. ¹⁶ Yu'ũ a'ti umucocjũ niwe'e. Na quẽ'rã yu'ũre ãjõpeorã a'ti umucocjãrã weronojõ wãcũsetitima. ¹⁷ Mu'ũ ye queti diacjũ waro ni'ĩ. Te me'rã narẽ mu'ũ uaro weejã añurã wa'acã weeya. ¹⁸ Yu'ũre mu'ũ ye quetire a'ti nucũcãcjãrãrẽ weredutigu o'ówũ. Yu'ũ quẽ'rã yu'ũ bu'erãrẽ a'ti nucũcãcjãrãrẽ weredutigu o'ó'o. ¹⁹ Mu'ũ uaronojõ na ye niatjere wẽrĩbosagũti. A'tiro yu'ũ weecã, na quẽ'rã mu'ũ uaronojõ diacjũta weerãsama.

²⁰ »Yu'ũ na dia'cũrẽ sẽrĩbosawe'e. Be'ropũ na bu'esere tu'o ãjõpeojã quẽ'rãrẽ sẽrĩbosa'a. ²¹ Na marĩ me'rã ni'cãrõ me'rã niato níguũ tojo wee'e. Pacũ, yu'ũ mu'ũ me'rã níronojõ, mu'ũ yu'ũ me'rã níronojõ na quẽ'rã niato. Tojo wa'acã ĩ'arã, a'ti nucũcãcjãrã yu'ũre mu'ũ o'ó'quere ãjõpeorãsama. ²² Yu'ũre mu'ũ tutu-

ase, añuyuruserere o'owu. Yu'u quẽ'rã yarãrẽ o'oturiawu. Narẽ ni'cãrõ me'rã marĩ weronojõ niato nígũ tojo weewu. ²³ Yu'u napure ni'i. Mu'u pe'e yu'upure ni'i. Tojo weerã na ni'cãrõ me'rã nirãsama. Tojo wa'acã ã'arã, a'ti nucũcãcjãrã mu'u yu'ure o'ó'quere masĩrãsama. Apeyere, mu'u yu'ure ma'irõnojõta “Marĩrẽ ma'imi”, nirãsama.

²⁴ »A'ti turi weese duporo mu'u yu'ure ma'iwũ. Tojo weegu mu'u nisetisere yu'ure o'owu. Pacu, mu'u o'o'cãrãrẽ yu'u me'rã nicã uasa'a. Narẽ yu'u tutuasere ã'adutigu tojo wee'e. ²⁵ Pacu, mu'u queoro wee'e. A'ti nucũcãcjãrã yu'ure ãjõpeotirã mu'urẽ masĩtima. Yu'u mu'urẽ masĩ'i. ã'rã yu'u bu'erã mu'u yu'ure o'ó'quere masĩma. ²⁶ Mu'u nisetisere narẽ masĩcã weewu. Tojo masĩcã weenu'cũcũti. Mu'u yu'ure ma'irõnojõta na quẽ'rãrẽ a'merĩ ma'idutigu tojo wee'e. Tojo nicã yu'u na me'rã ninu'cũgũti nígũ, tojo wee'e, niwĩ Jesú.

18

Jesure surara na ñe'ewã'cã'que ni'i
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jesú cũ pacure sẽrĩca be'ro ãsã Jerusalẽpуре wijawu. Wija, Cedrón wãmetiri maarẽ pẽ'awũ. Ti maa siaquijipu na olivo ote'caro niwũ. ãsã topu wa'awu. ² Juda Jesure ã'atu'tirãrẽ o'ori masũ quẽ'rã te olivo nirõrẽ masĩwĩ. Jesú toduporo pejetiri ãsãrẽ su'ori sijawĩ. Tojo weegu masĩwĩ. ³ ãsã topu nirĩ cura ni'cã curua surara me'rã Juda etawĩ. ãpẽrã quẽ'rã ni'cãrẽrã Õ'acũ

wi'i co'terã surara niwã. Pa'ia wiorã, fariseo masã o'óno'cãrã niwã. Na añurõ wãmotiwã. S'íose tuturi, s'íosepa me'rã a'tiwã. ⁴ Jesú cãrẽ wa'atjere masĩtojacu niwĩ. Tojo weegu “¿Noarẽ a'mati?” niwĩ.

⁵ Cãrẽ yu'tiwã:

—Jesú Nazarecjũrẽ a'ma'a, niwã. Jesú narẽ niwĩ:

—Yu'uta ni'i.

Juda Jesure ï'atu'tirãrẽ o'ori masũ na me'rã niwĩ. ⁶ Jesú “Yu'uta ni'i” nicã tu'orã, na uirã, dústi bu'rũque'awã. ⁷ Jesú apaturi sãrĩtiña'wĩ tja:

—¿Noarẽ a'mati?

Cãrẽ yu'tiwã:

—Jesú Nazarecjũrẽ a'ma'a, niwã.

⁸ Jesú narẽ niwĩ:

—Musãrẽ weretoja'a, yu'uta ni'i. To pũrĩcã yu'ure a'marã, ã'rã yu'u bu'erãrẽ du'uo'oya.

⁹ Jesú cã ucũ'que queoro wa'ato nígũ tojo niwĩ. Cũ ní'que a'tiro niwũ: “Yu'u pacu o'o'cãrãrẽ ne ni'cũ bajuriotiwũ”, niwũ. ¹⁰ Cũ tojo níca be'ro Simó Pedro cũ ya di'pjĩrẽ wejeweewĩ. Wejewe, pa'ia wiogure da'raco'tegu Malco wãmetigure diacjũca o'meperore dũtepã'rẽwĩ. ¹¹ Cũ tojo weecã ï'agũ, Jesú Pedrore niwĩ:

—Mu'u ya di'pjĩrẽ nurõña. Yu'u pacu pi'etiduti'caronojõta pi'etiguti, niwĩ Jesú.

Jesure Anás ya wi'ipũ mia'que ni'i

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹²⁻¹³ Surara, tojo nicã na wiogu, ãpẽrã pa'ia wiorã na o'ó'cãrã Jesure dũ'te, Anás wãmetigu ya wi'ipũ miawã. Cũ Caifá mañecũ

niwĩ. Caifá titare pa'ia wioꝝu niwĩ. ¹⁴ Cúta toduporopure judío masārē “Ni'cã nipe'tirã ye niatje wērĩbosacã, marĩrē añurõsa'a” ní'cũ niwĩ.

Pedro Jesure “Masĩwe'e” ní'que ní'i
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Na Jesure miacã, yu'u Juã, tojo nicã Simó Pedro, ùsã puarã narē sirutuwã'cãwũ. Pa'ia wioꝝu yu'ure ĩ'amasĩwĩ. Tojo weegu yu'u Jesú me'rã wioꝝu ya wi'i po'peapu sãjãawũ. ¹⁶ Pedro pe'e soperu tojanu'cãwĩ. Cũ tojo weecã ĩ'agũ, yu'u sope co'tego me'rã ucũ, cūrē pijisõrõwũ.

¹⁷ Be'ropu co Pedrore sērĩtiña'wõ:

—¿Mu'u sĩ'i me'rãcjũ mejëta niti?

Pedro core niwĩ:

—Niwe'e, niwĩ.

¹⁸ Pũrõ yusuwu. Tojo weerã ti wi'i da'raco'terã, tojo nicã surara pecame'e wĩjãwã. Na ti me'e sumutopu sõ'manu'cũburõwã. Pedro quẽ'rã na me'rã sõ'magũ wa'awĩ.

Pa'ia wioꝝu Jesure sērĩtiña'que ní'i
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Pa'ia wioꝝu Anás Jesure sērĩtiña'cu niwĩ:

—¿Noanojõ niti mu'u bu'erã? ¿Ñe'enojõrẽ mu'u bu'eti narẽ? nicu niwĩ. ²⁰ Jesú cūrē yu'ticu niwĩ:

—Yu'u nipe'tirã tu'oropu bu'ewu. Judío masã nerëse wi'seripu, tojo nicã Õ'acũ wi'i judío masã nerëwuaropu bu'ewu. Ya'yioropu bu'etiwu.

²¹ ¿De'ro weegu yu'ure sērĩtiña'ti? Æpẽrã yu'ure tu'o'cãrãrẽ sērĩtiña'ña. Na masĩsama. Na mu'urẽ wererãsama, nicu niwĩ Jesú.

22 Jesú tojo nicã tu'ogu, ni'cũ Õ'acũ wi'i co'tegu surara Jesú ya diapoare paacu niwĩ. Cũrẽ nicu niwĩ:

—¿De'ro weegu tojo yu'titi pa'ia wiogure?

23 Jesú cũrẽ nicu niwĩ:

—Yu'u ña'arõ nıca be'ro “Te bu'iri paapu. Te ña'a ni'i”, niña. Añurõ nıca be'roma ¿de'ro weeacju yu'ure paati? nicu niwĩ Jesú.

24 Be'ro Anás Jesure du'teno'cure tja pa'ia wiogu Caifá tiropu o'ówĩ.

Pedro nisoone'que ni'i

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Tojo weeri cura Pedro pecame'e sumuto sō'manu'cũwĩ. Topu nirã cũrẽ sērĩtiña'wã:

—¿Mu'u sī'i me'rãcjũ mejeta niti?

Pedro narẽ niwĩ:

—Niwe'e.

26 Be'ro ni'cũ pa'ia wiogure da'raco'tegu, Pedro cũ o'mepero dutepã'rẽ'cu acaweregu Pedroro niwĩ:

—Yu'u mejẽpu mu'urẽ olivo ote'caropu cũ me'rã nicã ĩ'apu.

27 Pedro apaturi nisoowĩ. Tojo nıca be'ro cãrẽ'quẽ uuwĩ.

Jesure Pilato romano masã wiogu tiropu na mia'que ni'i

(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Be'ro Jesure Caifá ya wi'ipu ní'cure Pilato ya wi'ipu miawã. Bo'rearopu weewu. Judío masã wiorã ti wi'ipure sãjãatiwã. Ti wi'ipure sãjãarã, Pascua bosenu mu ba'awuasere ba'atibopã. Pilato judío masũ nitimi nise bu'iri na bu'iritirã

tʉ'oña'bopã. Tojo weerã cũ ya wi'ire sãjãatiwã.
 29 Na sãjãaticã ĩ'agũ, Pilato na me'rã ucũgũ
 wijaatiwĩ. Narẽ niwĩ:

—¿Musã ã'rĩrẽ ñe'enojõ weresãrã weeti?

30 Na cũrẽ niwã:

—Cũ ña'arõ weeticãma, mu'u tiro cũrẽ miititi-
 boapã.

31 Na tojo yu'ticã tʉ'ogu, Pilato niwĩ:

—Cũrẽ miaña. Musãrẽ dutironojõta musã
 basu beserã wa'aya.

Judío masã wiorã cũrẽ niwã:

—Ësã judío masã ne ni'cũ masũrẽ “Wějẽña”
 nĩmasĩtisa'a, niwã.

32 Titapure romano masã wiogu masã ña'arãrẽ
 na wějẽdutarãrẽ curusapu paabi'pecũcãrã niwã.
 Tojo weero Jesú toduporo ní'que queero wa'awu.
 Cũ “Yu'ure u'muarõpu tuumorõnu'cõrãsama”,
 niwĩ. 33 Pilato Jesure piji, cũ ya wi'ipu
 majãmisãjãawĩ. Jesure sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Mu'uta niti judío masã wiogu?

34 Jesú yu'ticu niwĩ:

—¿Mu'u basu mu'u wãcũrõ me'rã sãrĩtiña'ti?
 o ¿ãpẽrã mu'urẽ wereati?

35 Pilato cũrẽ nicu niwĩ:

—¿De'ro weegu yu'u masĩbosau? Yu'u judío
 masũ mejẽta ni'i. A'topure mu'u ya di'tacjãrã
 judío masã, tojo nicã pa'ia wiorã mu'urẽ mi-
 itiama. ¿De'ro weeati mu'u?

36 Jesú nicu niwĩ:

—Yu'u a'ti nucũcãcjũ wiogu niwe'e. Yu'u tojo
 nicãma, judío masã wiorãrẽ o'odutitirã yu'ure
 siruturã a'mequẽboapã. Yu'u apesecjũ wiogu
 ni'i.

³⁷ Cũ tojo nicã tu'ogu, Pilato nicu niwĩ:

—¿To pũrĩcãrẽ mũ'u wiogu niti?

Jesú cũrẽ nicu niwĩ:

—Mũ'u nĩrõnojõta yũ'u wiogu ni'i. Yũ'u diacjũ cjasere weregu a'topũ a'ti, bajuawũ. Nipe'tirã diacjũ cjasere ñarã, yũ'u ucũsere tu'oma.

³⁸ Pilato cũrẽ nicu niwĩ:

—¿Ñe'enojõ nirõ nisasa'a diacjũ cjase? nicu niwĩ.

“Jesure wějẽrõña'a” ní que ni'i

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato Jesure sãrĩtiña'ca be'ro judío masã wiorã me'rã ucũgũ wijaaticu niwĩ tja. Narẽ niwĩ:

—Yũ'u cũrẽ ne bu'iri bocatiasũ. ³⁹ Mũsã weewũase a'tiro ni'i. Pascua bosenuũ nicã bu'iri da'reri wi'ipũ nigũrẽ yũ'ure du'uwĩrõdutisa'a. ¿Mũsã cũrẽ judío masã wiogũre du'uwĩrõcã ñasari?

⁴⁰ Cũ tojo nicã tu'orã, na pũrõ caricũwã:

—Cũrẽ ne du'uwĩrõticã'ña. Barrabá pe'ere du'uwĩrõña, niwã. Barrabá ña'arõ weeri masũ niwĩ.

19

¹ Masã “Barrabáre du'uwĩrõña” ni caricũcã tu'ogu, Pilato Jesure tãrãdutiwĩ. ² Surara ni'cã be'to pota me'rã wéeca be'tore cũ dupoapũre peocãrã niwã. Apero, ni'cãrõ su'tiro wiogu sãñarõnojõ sõ'a ñibocurerore sãacãrã niwã. ³ Be'ro cũ pu'to wa'a, cũrẽ bujicã'rã, a'tiro nicãrã niwã:

—Judío masã wiogũre añurõ wa'ato. Tojo nĩrãta, cũ diapoare paamũjãcãrã niwã.

4 Pilato po'pearu ní'cu wijaatiwĩ tja. Masãrẽ niwĩ:

—Yũ'u cūrẽ ne cã'rõacã bu'iri bocatiasu. Tojo weegu musã tiropu pijiwijaatiguti. Musã ĩ'arãsa'a, niwĩ.

5 Be'ro Jesú wijaatiwĩ. Cũ pota be'tore pesawĩ. Wiogu su'tiro surara o'o'carore sãñawijaatiwĩ. Cũ wijaatáca be'ro Pilato masãrẽ a'tiro niwĩ:

—Ī'aña. Ā'rĩ nimi.

6 Pa'ia wiorã, ãpērã Õ'acũ wi'i co'terã surara cūrẽ ĩ'arã, pūrõ caricũwã:

—Cūrẽ curusapu paabi'pe wějẽña, ni caricũwã.

Pilato narẽ niwĩ:

—Musã basu cūrẽ curusapu paabi'pe wějērã wa'aya. Yũ'u cūrẽ ne cã'rõacã bu'iri bocatisa'a, niwĩ.

7 Judío masã wiorã cūrẽ niwã:

—Cũ “Yũ'u Õ'acũ macũ ni'i”, niwĩ. Ūsãrẽ duti'que tojo ucũgũnojõrẽ wějẽduti'i, niwã.

8 Pilato cũ “Õ'acũ macũ ni'i” nisere tu'ogu, nemorõ uiwĩ. 9 Be'ro Jesure pijisãjãa, cūrẽ sērĩtiña'cu niwĩ tja:

—¿No'ocjũ niti mu'u?

Jesú cūrẽ ne yu'titicu niwĩ.

10 Cũ yu'titicã ĩ'agũ, Pilato cūrẽ nicu niwĩ:

—¿De'ro weegu yu'ure yu'tiweti? ¿Mu'u masĩweti? Yũ'u mu'urẽ du'uwĩrõgũ, du'uwĩrõmasĩ'i. Wějẽdutigu quẽ'rã, wějẽdutimasĩ'i, nicu niwĩ.

11 Jesú cūrẽ nicu niwĩ:

—Ō'acũ mu'urẽ cã'mota'acã, mu'u tojo weemasĩtiboapã. Tojo weegu yu'ure mu'u tiropu o'o'cu mu'u nemorõ bu'iritimi, nicu niwĩ.

¹² Cũ tojo nicã tu'ogu, Pilato Jesure “¿De'ro wee cãrẽ yu'u du'uwĩrõgũsariba?” nicu niwĩ. Cũ tojo weesĩ'ricã ĩ'arã, judío masã wiorã pũrõ caricũwã:

—Mu'u cãrẽ du'uwĩrõgũ, romano masã wiogu me'rãcjũ nisome. No'o ni'cũ “Yu'u judío masã wiogu waro ni'i” nigũnojõ romano masã wiogure yu'rũnu'cãgũ weemi. Cũ me'rãcjũ nitimi, ni caricũwã.

¹³ Na tojo nicã tu'ogu, Pilato Jesure na ũtã me'rã yéeca papu pijiwiijaadutiwĩ. Hebreo ye me'rã Gabata wãmetiwu. Topu Pilato masãrẽ besewuawĩ. Tojo weegu cũ topu dujiwĩ. ¹⁴ Titare ni'cã nũmu du'sawu Pascua bosenuwu wa'atji duporo. Dajaritero wa'tero niwũ. Pilato topu dujigu, judío masã wiorãrẽ niwĩ:

—Musã wiogure ĩ'aña.

¹⁵ Na caricũnemowã:

—Cũrẽ wẽjẽña. Curusapu paabi'pe wẽjẽña, niwã.

Pilato niwĩ:

—Yu'u musã wiogure curusapu paabi'pe wẽjẽdutigusami, ¿ni wãcũmiti?

Pa'ia wiorã cãrẽ niwã:

—Ësã wiogu ni'cũta romano masã wiogu waro nimi.

¹⁶ Na tojo nicã tu'ogu, Pilato surarare Jesure curusapu wẽjẽdutigu o'owĩ. Be'ro na cãrẽ miawã.

Na curusapɥ paabi'pe'que ni'i
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jesú na “Masā boaweeca dupoa” nirõpɥre wa'agɥ, curusare wɥawã'cãwĩ. Hebreo ye me'rã Gólgota wãmetiwɥ. 18 Topɥ cãrẽ curusapɥ paabi'pewã. Āpẽrã pɥarã quẽ'rãrẽ tojota weewã. Jesure na deco nɥ'cõwã. Āpẽrã pe'ere, ni'cãrẽ diacjũ pe'e, apĩrẽ cũpe pe'e nɥ'cõwã. 19 Pilato Jesú dupoa bu'i curusapɥ cũ oja'quere õ'odutiwĩ. A'tiro ojano'wũ: “Jesú Nazarecjũ judío masã wiogɥ nimi.” 20 Te oja'que hebreo ye, griego ye, latín ye me'rã niwũ. Jesure paabi'pe'caro macã pɥ'to niwũ. Tojo weerã pãjãrã judío masã tere bu'ewã. 21 Pilato oja'quere bu'erã, pa'ia wiorã cãrẽ nicãrã niwã:

—Mɥ'u “Judío masã wiogɥ nimi”, ni ojati-boapã. A'tiro pe'e ojaboapã. “Cũ ‘Judío masã wiogɥ ni’i’, niami”, niboapã.

22 Pilato narẽ niwĩ:

—Yɥ'u ojasĩ'rĩ'caronojõ ojatojapɥ.
 Dɥcayusome majã.

23 Be'ro ba'paritirã surara Jesure paabi'pe'cãrã cũ ye su'tire seeneowã. Seeneo, nánucũ dɥcawaawã. Cũ ya su'tiro docacjãrõ deroa'mesũ'oya marĩwũ. 24 Tojo weerã surara a'merĩ niwã:

—A'tore tũ'rêticã'rã. Mejõ níbocaperã. ¿Noa a'tore wapata'arosarito? niwã.

Na tojo weecã, Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpɥ oja'que queoro wa'awɥ. A'tiro ojano'caro niwũ: “Yé su'tire dɥcawaawã. Tere níbocaperã wapata'awã.” A'te ní'caronojõta surara weewã.

²⁵ Jesú ya curusa pu'to a'ticurã numia niwã. Cũ paco, cũ mũgõ María Cleofas numo, tojo nicã María Magdalena niwã. ²⁶ Jesú cũ pacore, tojo nicã yu'ç Juã cũ uputu ma'ino'gũ co tiro nu'cũcã ĩ'agũ, core niwĩ:

—Ma'u, ã'rĩ mũ'ç macũ nimi.

²⁷ Be'ro yu'çre niwĩ:

—Yu'ç pacore mũ'ç paco weronojõ çuoya. Toó tojamo mũ'ç paco, niwĩ Jesú.

To be'ro core ya wi'ipũ miitojaawũ.

Jesú wẽrĩ'que ni'i

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Jesú cũ pacore co'tedutica be'ro “Nipe'tise yu'çre weeduti'quere tu'aja'a”, niwĩ. Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpũ oja'que wa'ato nígũ Jesú a'tiro niwĩ:

—Acowũosa'a.

²⁹ Topũ ni'cãrũ vino pi'ase poseyetjũ dujiwũ. Tojo weerã surara ni'cã si'tia mii ñamiowã. Ñamio, hisopo wãmetiri siti dũpũpũ ti si'tiare dũ'reõ'o sĩomorõwã Jesú tiropũ. ³⁰ Cũ tere sĩ'rĩwĩ. Be'ro niwĩ:

—Nipe'tise tu'ajatoja'a.

Cũ tojo níca be'ro cũ dũpoa paamu'rĩyoja, wẽrĩa wa'awĩ.

Jesure na ñosẽ'que ni'i

³¹ Jesú cũ wẽrĩcaterore ni'cã numũ Pascua bosenumũ wa'atjo dũ'sawũ. Ti bosenumũ sauru judío masãrẽ soodutĩca numũ bosenumũjo waro nicaro niwũ. Ti numũrẽ wẽrĩ'cãrã curusapũ nicã judío masã wiorã uaticãrã niwã. Tojo weerã na Pilato tiropũ wa'a, cũ yarã surarare narẽ maata

wērĩato nírã na ye ñecãrĩrẽ paanu'aduticãrã niwã. Be'ro na upure miidijoo, aperopu miaduticãrã niwã. ³² Tojo weerã surara ni'cũrẽ paanu'amũ'tãwã. Be'ro apĩ quẽ'rãrẽ tojota weewã. ³³ Jesúma wẽrĩ'cupure ì'awã. Tojo weerã cúma paanu'atiwã.

³⁴ Mejõ dia'cũ ni'cũ surara Jesure paatipa'mapu ñosẽwĩ. Cũ tojo weecã, dí aco me'rã o'maburowũ. ³⁵ Yũ'ũ a'tere ì'awũ. Diacjũta ni'i. Musã quẽ'rã a'tere ãjõpeoato nígũ musãrẽ were'e. ³⁶ A'te Õ'acũ ye queti ojãca pũrĩpu nírõnojõta wa'ato nírõ tojo wa'awũ. A'tiro ojano'wũ: “Cũ ye õ'arĩ ne ni'cã õ'a paanu'aña marĩrõsa'a.” ³⁷ Apero Õ'acũ ye queti oja'caro quẽ'rãrẽ a'tiro niwũ: “Na cãmida're'cupure ì'arãsama”, ni ojano'wũ.

Jesure na siosõrõcũuo'que ni'i

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Jesú wẽrĩca be'ro José Arimatea wãmetiri macãcjũ Pilatore Jesú ya upure sërĩcu niwĩ. José Jesure ãjõpeogu niwĩ. Cũ judío masã wiorãrẽ uigu, ya'yioropu ãjõpeo nisetica'cu niwĩ. Pilato “Jau, Jesú ya upure miaña”, nicã tu'ogu, cũ ya upure miidijowĩ. ³⁹ Nicodemo todũporo ñamipu Jesú me'rã ucũgũ eja'cu quẽ'rã peje treinta kilos u'mutisere miiejawĩ. Te u'mutise a'te niwũ. Mirra áloe me'rã morẽ'que niwũ. ⁴⁰ Na puarã José, Nicodemo su'tiro añurĩ casero u'mutise wa're'que caseri me'rã Jesú ya upure omawã. Judío masã wẽrĩ'cãrãrẽ yaarã weewũaronojõta weewã. ⁴¹ Jesure paabi'pe'caro pu'to otese ote'caro niwũ. Te ote'caro deco ni'cã masãpe

na ũtāgāpɯ se'eca tuti niwũ. Ti pe ne ni'cāti wērĩ'cārārē sīosōrōcũuno'ña marĩwũ. ⁴² Topɯ Jesure miaa, ti pepɯ sīosōrōcũuowã. Na tojo weeri cura mujĩpũ sājārĩ curapɯ niwũ. Judío masã na da'radutitica nɯmɯ sājārōpɯ weewɯ. Tojo weerã ti pe pɯ'toacã niyucã, topɯ sīosōrōcũuowã.

20

Jesú cũ masã'que ni'i

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Soorinɯmɯ nicã bo'rease duporo María Magdalena Jesú masãpepɯ wa'aco niwõ. Ti pere bi'acaga ũtāgã apesepɯ cũñacã ĩ'aco niwõ. ² Tojo weego ũsã tiropɯ omatojatico niwõ. ũsārē niwõ:

—Marĩ wiogure apesepɯ miacārã niama. ¿No'opɯ miarã miasapã?

³ Co tojo nicã tɯ'orã ũsã, Simó Pedro, yɯ'u cūrē yaa'caropɯ wa'awɯ. ⁴ ũsã topɯ wa'arã, yɯ'u Pedro nemorõ omamũñawũ. Tojo weegu yɯ'u cũ duporo ejawɯ. ⁵ Topɯ eja, ti pepɯ mu'rĩĩ'asōrōwũ. Topɯ cūrē oma'que caseri pesawɯ. ⁶ Be'ropɯ Pedro bɯaejawĩ. Cũa diacjũ sājãa wa'awĩ. Cũ quē'rã te su'tire ĩ'awĩ. ⁷ Apero Jesure na diapoapɯ na omáca casero quē'rã niwũ. Apeye me'rã nitiwɯ. Aperopɯ tuupe'eca casero pesawɯ. ⁸ Yɯ'u quē'rã ti tutipure sājãawũ. Nipe'tise te caserire ĩ'agũ, ĩjōpeowɯ. ⁹ ũsã Ō'acũ ye queti ojáca pũrĩ cjasere Jesú wērĩ'cɯpɯ masāgũsami nisere titare masĩtiwɯ. ¹⁰ ũsã ti pere ĩ'áca be'ro ũsã ya wi'ipɯ dajatojaawɯ.

Jesú María Magdalenarẽ bajua'que ni'i
(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalena pe'e ti pe sumutopu utigo tojaque'awõ. Co utigota, ti pepu yu'uĩ'asõrõco niwõ. ¹² Tojo ï'asõrõgõ, puarã su'ti butise sãñarã Õ'acũrẽ wereco'terãrẽ ï'aco niwõ. Na Jesure cõu'caropu dujicãrã niwã. Ni'cũ cã dupoa ní'caropu, apĩ cã du'pocãrĩ ní'caro pe'e dujicãrã niwã. ¹³ Na core sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weego mu'u utiti?

Narẽ nico niwõ:

—Yu'u wiojure mia wa'apã. ¿No'opu miarã miasapã?

¹⁴ Co tojo níca be'ro apero pe'e majãmiĩ'aco niwõ. Tojo weemigõ, Jesú co tiro nu'cũcã ï'aco niwõ. “Jesúta nimi”, ni ï'amasĩtico niwõ. ¹⁵ Jesú core sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿De'ro weego mu'u utigo weeti? ¿Noarẽ a'mati? nicu niwĩ.

“Ã'rĩ ote'quere co'tegu nisami” ni wãcũgõ, a'tiro nico niwõ:

—Mu'u cãrẽ mia'cu, wereya. ¿No'opu cõuati? Yu'u cãrẽ miagõti, nico niwõ.

¹⁶ Jesú core “María”, nicu niwĩ.

Co majãmiĩ'aquejo, nico niwõ:

—Rabboni.

Hebreo ye me'rã “Yu'ure bu'egu” nisĩ'rĩrõ wee'e.

¹⁷ Jesú core nicu niwĩ:

—Du'uya yu'ure. Yu'u pacu tiropu mujãatiapu yujupu. Yu'ure ãjõpeorãrẽ werego wa'aya. “A'tiro niami”, niña. “Cũ, cã pacu Õ'acũ tiropu ‘Wa'agu wee'e’, niami.” “‘Õ'acũ yu'u pacu, tojo nicã musã pacu nimi.’ Apeye quẽ'rãrẽ ‘Yu'u

wiogũ nimi. Tojo nicã musã wiogũ nimi', niami", niña, nicũ niwĩ.

¹⁸ Cũ tojo nicã tu'ogo, María Magdalena ùsã cũ bu'erãrẽ werego etawõ. Co cãrẽ ì'a'quere, cũ core ní'quere werewõ.

Jesú cũ bu'erãrẽ bajua'que ni'i

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Tojo wa'áca nũmũ soorinũmũ niwũ. Ti nũmũ ñamipũ ùsã cũ bu'erã ní'cãrã nerẽwũ. Ësã judío masã wiorãrẽ uirã, añurõ bi'asãjã wa'awũ. Ësã topũ nirĩ cura Jesú ùsã decopũ bajuawĩ. Ësãrẽ añudutiwĩ:

—Musã ejeripõ'rãrĩpũ ejerisãjãse niato, niwĩ.

²⁰ Cũ tojo níca be'ro cãrẽ paabi'pe'quere, cãrẽ ñosẽ'carore ì'owĩ. Ësã cãrẽ ì'arã, pũrõ e'catiwũ.

²¹ Cũ ùsãrẽ ninemowĩ tja:

—Musã e'catise me'rã niña. Yu'u pacu o'ó'caronojõta yu'u quẽ'rã yé quetire weredutigũ musãrẽ o'ó'o.

²² Be'ro cũ ùsãrẽ putipeo, niwĩ:

—Musã Espiritu Santure cuoya. ²³ Musã ãpẽrã na ña'arõ wee'quere acobojocã, na bu'iri marĩrã tojarãsama. Musã narẽ acobojoticã, na acobojono'tirãsama, niwĩ Jesú.

Jesú Tomárẽ bajuase ni'i

²⁴ Tomás ùsã me'rãcjũ Jesú bu'egu “Su'rua'cu” na nino'gũ Jesú ùsã tiropũ bajuácaterore marĩwĩ. ²⁵ Be'ro cũ dajacã, ùsã cãrẽ niwũ:

—Marĩ wiogũre ì'apũ, niwũ.

Tomás pe'e ùsãrẽ niwĩ:

—Yu'u cũ omocãpũ paabi'pe'que peripũ sĩosõrõĩ'atimigũ, ãjõpeosome. Tojo nicã

cūrē ñosē'caropu ya omopicare sīosōrōĩ'atigu, ějōpeosome. Sīosōrōĩ'atojagupu, ějōpeoguti, niwī.

²⁶ Ni'cā semana Jesú ũsārē bajuáca be'ro ũsā apaturi nerēwũ. Titare majā Tomás quē'rā ũsā me'rā niwī. Ti wi'i cjase soperi bi'acā'no'wũ. Tojo nimicā, Jesú ũsā decopu bajuawī. Ŭsārē añudutiwī:

—Mūsā ejeripō'rārīpu ejerisājāse niato, niwī.

²⁷ Be'ro Tomārē niwī:

—Ī'aña yé omocārīrē. Mu'u omopicare na yu'ure paabi'pe'que peripu sīosōrōña. Yu'ure paatipa'mapu na ñosē'caropure mu'u ya omopicare sīosōrōña. Ějōpeose moogũ niticā'ña. Yu'ure ějōpeoya.

²⁸ Cũ tojo nicā tu'ogu, Tomás niwī:

—Jesú, yu'u wiogu, mu'u Ō'acũ ni'i.

²⁹ Jesú cūrē niwī:

—Tomás, mu'u yu'ure ĩ'atojagupu, ějōpeo'o. Yu'ure ĩ'atimirā ějōpeocā pe'ere, nemorō añu'u.

Jesure ějōpeodutigu a'ti pūrīrē oja'a nise ni'i

³⁰ Jesú ũsā ĩ'orōpu peje apeyenojō wee'owī. Te nipe'tise yu'u a'ti pūrīpūre ojawe'e. ³¹ Yu'u a'ti pūrīpu Jesú ni'cārē cū wee'io'quere oja'a. Mūsārē Jesú Ō'acũ bese'cu cū macũ nimi nisere ějōpeodutigu oja'a. Tojo nicā cūrē ějōpeorā catinu'cūato nígũ tojo wee'e.

21

Jesú apaturi cū bu'erārē bajua'que ni'i

¹ Be'ro Jesú Tiberia wāmetiri ditara sumutopu ũsārē apaturi bajuawī. A'tiro wa'awu. ² Ŭsā

topure nirã a'ticurã niwũ: Simó Pedro, Tomás “Su'rúa'cu” na nigú, tojo nicã Natanae Galilea di'tacjũ Caná wãmetiri macãcjũ. Æpẽrã quẽ'rã ũsã puarã Zebedeo põ'rã niwũ. Tojo nicã Æpẽrã puarã Jesú bu'erã ninemowã.

³ Æsã topu nirĩ cura Simó Pedro ũsãrẽ niwĩ:

—Wa'i wẽjẽgũ wa'aguti.

Æsã cõrẽ niwũ:

—Æsã quẽ'rã wa'arãti, niwũ.

Æsã wa'a, yucũsupu mujãsãjãwũ. Ti ñamirẽ wa'i wẽjẽbo'reamiwũ. Ne wẽjẽticãti.

⁴ Bo'reque'awã'cãtiri cura Jesú ti ditara sumu-topu bajuawĩ. Æsã cõrẽ ã'amasĩtiwu. ⁵ Cũ ũsãrẽ niwĩ:

—¿Wẽjẽati? niwĩ.

—Wẽjẽtiasu, niwũ.

⁶ Æsã tojo nicã tu'ogu, ũsãrẽ niwĩ:

—Diacjũ pe'e doqueñoña musã wejecure. Tojo weerã wẽjẽrãsa'a. Cũ dutironojõta weewu. Pãjãrã waro wẽjẽwũ. Ne wejecure wã'cõticãti.

⁷ Tojo wa'acã ã'agũ, yu'u Jesú uputu ma'ino'gũ Pedrore niwũ:

—Marĩ wioгу nimi.

Yu'u tojo nicã tu'ogu, Simó Pedro su'tiro bu'icjãrõrẽ wejesãñawĩ. Jesú tiropu wa'agu, doqueñojãwĩ.

⁸ Æsã pe'e yucũsu me'rã sumutopu wa'ire wejenujãwũ. Æsã cien metros yoaro decopu pa'sawu. ⁹ Topu nujãtarã, pecame'e cũ wĩjãca me'erẽ ã'awũ. Ti me'epu ni'cũ wa'i pũ'onu'cõno'wũ. Pã quẽ'rã niwũ. ¹⁰ Jesú ũsãrẽ niwĩ:

—Wa'i musã wẽjẽ'cãrãrẽ miitia.

11 Cũ tojo nicã, Simó Pedro yucusupũ mujãsãjãa, wa'ire wejemajãwĩ nucũporopũ. Wa'i pacarã ciento cincuenta y tres sãjãawã. Ticurã pãjãrã sãjãamicã, wejecu tã'rũtiwũ.

12 Jesú ũsãrẽ niwĩ:

—Ba'arã a'tia.

Ũsã cãrẽ i'amasĩrã, ne ni'cũputa “¿Noanojõ niti mu'u?” ni sãrĩtiña'ma'atiwũ. 13 Jesú pãrẽ ũsãrẽ etiwĩ. Wa'i quẽ'rãrẽ etiwĩ.

14 Jesú masãca be'ro puati ũsãrẽ bajuatojawĩ. Ni'cãrõacã me'rã i'tiati wa'aro weewũ.

Jesú Simó Pedro me'rã ucũ'que ni'i

15 Ũsã ba'áca be'ro Jesú Simó Pedrore sãrĩtiña'wĩ:

—¿Simó, Joná macũ, mu'u ã'rã yu'rũoro yu'ure ma'iyu'rũnu'cãti?

Pedro cãrẽ niwĩ:

—Ũu, wioqu, mu'u masĩ'i yu'u mu'urẽ ma'isere.

Jesú cãrẽ niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ yu'ure ãjõpeorãrẽ co'teya. Narẽ bu'eya.

16 Apaturi Pedrore sãrĩtiña'nemowĩ:

—¿Simó, Joná macũ, yu'ure ma'iti?

—Ũu, mu'u masĩ'i yu'u mu'urẽ ma'isere.

Jesú niwĩ tja:

—To pũrĩcãrẽ yarãrẽ bu'eya. Narẽ co'teya.

17 Apaturi ninemowĩ tja:

—¿Simó, Joná macũ, yu'ure mu'u ma'iti?

Jesú i'tiati cãrẽ sãrĩtiña'cã i'agũ, Pedro pũrõ bujawetiwĩ. Cãrẽ niwĩ:

—Wioqu, nipe'tisere mu'u masĩ'i. Masĩ'i yu'u mu'urẽ ma'isere.

Jesú cūrē niwī:

—To pūrīcārē narē bu'eya. Narē co'teya, niwī tja. ¹⁸ Mũ'urē diacjũta nigũti. Mũ'u ma'mũ nígũ, mũ'u ɥaro su'tiroke sãña, mũ'u no'o wa'asĩ'rĩrõ wa'acũwũ. Be'ro mũ'u bũcũ ẽjãgũ, mũ'u ye omocãrĩrē sĩomorõgũsa'a. Apĩ mũ'urē su'ti sãa, mũ'u wa'asĩ'rĩtiro miagũsami.

¹⁹ Jesú tojo nígũ, Pedro cũ de'ro wa'a wẽrĩatjere nígũ, tojo niwī. Cũ wẽrĩse me'rã masã Õ'acũrē añurõ ucũrãsama nígũ, tojo niwī.

Be'ro Jesú cūrē niwī:

—Yũ'ure ẽjõpeosirutunu'cũcã'ña.

Jesú Juãrē ma'i'que ni'i

²⁰ Be'ro Pedro majãmiĩ'agũ, yũ'u na be'ro sirutucã ĩ'awĩ. Yũ'u Jesú ma'ino'gũ niwũ. Yũ'uta todũporo ũsã ba'atũocatero “¿Noa mũ'urē ĩ'atu'tirãpũre o'orosari?” ni sẽrĩtiña'wũ.

²¹ Pedro yũ'ure ĩ'agũ, Jesure sẽrĩtiña'wĩ:

—Wiogũ, ã'rĩ warore ¿de'ro wa'arosari?

²² Jesú cūrē niwī:

—Cũ maata wẽrĩcã, mũ'u ye cjase mejẽta ni'i. Cũ yũ'u apaturi a'tiri curapũ catitũocã quẽ'rãrẽ mũ'u ye cjase mejẽta ni'i. Wãcũnarũtiguta. Mũ'u yũ'ure sirutuya, niwī.

²³ Jesú tojo ní'quere tũ'orã, cūrē ẽjõpeorã yũ'ure “Cũ ne wẽrĩsome” nise se'sa wa'awũ. Jesú yũ'ure “Cũ wẽrĩsome”, nitiwī. A'tiro pe'e niwī: “Yũ'u apaturi a'tiri curapũ catitũocã, mũ'u ye cjase mejẽta ni'i”, niwī Pedrore.

²⁴ Yũ'u Juã ni'i. Yũ'u ĩ'a'quere oja'a. Tojo weero “Diacjũta ni'i”, ni masĩno'o.

²⁵ Apeye Jesús weenemo'que peje ni'i. Yu'u tu'oña'cã, cã wee'quenucã ojacãma, peje pũrĩ waro yu'ruoquejocã'bosa'a.

Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source
files dated 9 Oct 2020

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086